

ΑΠΟΨΕΙΣ

1. Του Κωνσταντίνου Τσάκλα του Βλασίου, κατοίκου Δ.Κ. Αγίου Βλασίου Δήμου Αग्रινίου
2. Της Δήμητρας Υφαντή του Παναγιώτη , κατοίκου Δ.Κ. Αγίου Βλασίου Δήμου Αग्रινίου
3. Του Βλάσιου Τσάκλα του Κωνσταντίνου, κατοίκου Δ.Κ. Αγίου Βλασίου Δήμου Αग्रινίου
4. Του Κωνσταντίνου Παρθένη του Τιμοθέου, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
5. Του Μάριου Παρθένη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
6. Της Αγγελικής Ασημάκη του Ηλία, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
7. Του Μιχαήλ Ασημάκη του Ηλία, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
8. Του Ηλία Ασημάκη του Μιχαήλ, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
9. Της Αικατερίνης Ταλαμάγκα του Νικολάου, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
10. Της Ελένης Ασημάκη του Εμμανουήλ, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
11. Του Δημητρίου Ευαγγέλου του Ιωάννη, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
12. Της Γεωργίας Τσόγκα του Δημητρίου κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
13. Του Αλέξανδρου Φωτόπουλου του Σπυρίδωνος, κατοίκου Ραΐνας Δ.Κ. Σκουτεσιάδας Δήμου Αग्रινίου
14. Του Δημητρίου Τσατσαρώνη του Γεωργίου, κατοίκου Αग्रινίου, Δήμου Αग्रινίου
15. Του Δημήτριου Καρτέρη του Απόστολου, κατοίκου Δ.Κ. Σιδηρών Δήμου Αग्रινίου
16. Της Ευαγγελίας Κουτσόπουλου του Ιωάννη, κατοίκου Τριαντέικα Νεάπολης Δήμου Αग्रινίου
17. Της Ευαγγελίας Μαλτέζου του Σωτηρίου, κατοίκου Αग्रινίου
18. Της Ελένης Σταυρέλου του Φωτίου, Δ.Κ. Καινούριου Δήμου Αग्रινίου
19. Του Φώτιου Καρδαρά του Χρήστου, κατοίκου Δ.Κ. Καστανούλας Δήμου Αग्रινίου
20. Της Γεωργίας Στασινού του Χριστοφόρου, κατοίκου Δήμου Αग्रινίου
21. Της Βασιλικής Χαντζαρά του Βασιλείου, κατοίκου Δήμου Αग्रινίου
22. Του Λεωνίδα Γρηγορόπουλου του Χρήστου, κατοίκου Δήμου Αग्रινίου
23. Της Ιωάννας Καυγάλη του Ευαγγέλου, κατοίκου Δ.Κ. Καστανούλας Δήμου Αग्रινίου
24. Του Θεόδωρου Καρδαρά του Χρήστου, κατοίκου Δήμου Αग्रινίου
25. Της Αγγελικής Γκούβα του Δημητρίου, κατοίκου Δήμου Αग्रινίου

26. Της Δήμητρας Σαπλαούρα του Θεοδώρου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
27. Του Βασιλείου Καρδαρά του Δημητρίου, κατοίκου Δ.Κ. Καστανούλας Δήμου Αγρινίου
28. Της Φωτεινής Ντούπη του Ιωάννου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
29. Του Αθανασίου Καρδαρά του Πέτρου, κατοίκου Δ.Κ. Καστανούλας Δήμου Αγρινίου
30. Της Αλεξάνδρας Καρδαρά του Αθανασίου, κατοίκου Δ.Κ. Καστανούλας Δήμου Αγρινίου
31. Του Χρήστου Καρδαρά του Δημητρίου, κατοίκου Δ.Κ. Καστανούλας Δήμου Αγρινίου
32. Του Δημητρίου Σκεπετάρη του Νικολάου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
33. Του Νικολάου Αθανασόπουλου του Φωτίου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
34. Του Χρήστου Παπαευθυμίου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Δ.Κ. Κερασιάς Δήμου Αγρινίου
35. Του Γεωργίου Πολίτη του Βασιλείου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
36. Του Γεωργίου Μπαρλίκας του Κωνσταντίνου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
37. Του Αθανασίου Κυπαρίσση του Δημητρίου, κατοίκου Κλησοχωρίου Δ.Κ. Έδεσσας Δήμου Έδεσσας
38. Του Λάμπρου Παρθένη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Ορεστιάδας
39. Της Αικατερίνης Τσιάκλα του Ευαγγέλου, κατοίκου Αγίας Παρασκευής Αττικής
40. Του Χριστοφόρου Στάικου του Βασιλείου, κατοίκου Ιεράπετρας
41. Του Τιμόθεου Παρθένη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Πάτρας
42. Του Αλεξάνδρου Κυπαρίσση του Δημητρίου, κατοίκου Κλησοχωρίου Έδεσσας
43. Του Κωνσταντίνου Καλογερά του Δημητρίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
44. Της Αναστασίας Χαρδαλιά του Αθανασίου, κατοίκου Αμφιλοχίας
45. Της Σταυρούλας Μαργώνη του Αριστείδη, κατοίκου Αμφιλοχίας
46. Της Μαρίας Μαργώνη του Αριστείδη, κατοίκου Αμφιλοχίας
47. Του Παναγιώτη Ζούλα του Σεραφείμ, κατοίκου Αμφιλοχίας
48. Της Ανήμερας Γκατζούλη του Σταύρου, κατοίκου Αμφιλοχίας
49. Του Γερασίμου Χεινόπουρου του Γρηγορίου, κατοίκου Αγρινίου
50. Του Δημητρίου Χεινόπουρου του Γρηγορίου, κατοίκου Αγρινίου
51. Του Κωνσταντίνου Σκιαδά του Χαραλάμπου, κατοίκου Δ.Κ. Αμπελίων Δήμου Αγρινίου
52. Της Κωνσταντίνης Σκιαδά του Χαραλάμπου, κατοίκου Αγρινίου
53. Της Ηλιάνας Πολυκανδρίτη του Νικολάου, κατοίκου Αγρινίου
54. Του Θεοφανή Σπυροπούλου του Αθανασίου, κατοίκου Δ.Κ. Κυπαρίσσου Δήμου Αγρινίου
55. Του Βασιλείου Σαφάκα του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αμφιλοχίας
56. Του Βασιλείου Τσεκούρα του Δημητρίου, κατοίκου Αγρινίου
57. Του Θεοχάρη Κωστακόπουλου του Δημητρίου, κατοίκου Αθηνών
58. Του Ευαγγέλου Παπαϊωάννου του Ιωάννη, κατοίκου Λαμίας
59. Του Γεωργίου Καραμπά του Κωνσταντίνου, κατοίκου Ριβίου Δ.Ε. Φυτειών Δήμου Ξηρομέρου

60. Του Γεωργίου Καπετανάκη του Θεοδώρου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων, Αττική
61. Της Αγγελικής Τσίτσικα του Δημητρίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων, Αττική
62. Της Στυλιανής Πρωτόγερου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων, Αττική
63. Του Δημητρίου Μαστρογιάννη του Αλεξίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων, Αττική
64. Της Ελένης Γεωργομήτρου του Σπυρίδωνος, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
65. Της Μαρίας Στεφανίδη του Δημητρίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
66. Της Βασιλικής Μακρή του Παναγιώτη, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
67. Του Σωτηρίου Τζογάνη του Ιωάννη, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
68. Της Χαράς Παπατριανταφύλλου του Γρηγορίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
69. Του Δημητρίου Καλτσά του Παναγιώτη, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
70. Του Ευαγγέλου Πυρπύλη του Αθανασίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
71. Της Γαρυφαλλιάς Φαρμάκη του Αναστασίου, κατοίκου Θεσσαλονίκης
72. Του Νικολάου Καλτσά του Παναγιώτη, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
73. Του Νικολάου Τσιλίκα του Χρήστου, κατοίκου Αθηνών
74. Του Κωνσταντίνου Λώλη του Γεωργίου, κατοίκου Αμαρουσίου Αττικής
75. Της Δέσποινας Διαμαντάκη του Μιχαήλ, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
76. Της Ελένης Λιόγκα του Στεφάνου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
77. Της Χριστιάνας Λιόγκα του Στεφάνου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
78. Του Χαραλάμπου Καρακάση του Γεωργίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
79. Της Βασιλικής Καραβάνα του Γεωργίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
80. Του Γεωργίου Καρακάση του Χαραλάμπου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
81. Της Βαρβάρας Καρακάση του Χαραλάμπου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων
82. Του Ευαγγέλου Κούσουλα του Γεωργίου, κατοίκου Νεοχωρίου Μεσολογγίου
83. Της Γεωργίας Τσινιά του Δημητρίου, κάτοικου Αγρινίου
84. Του Γεωργίου Τραγουλιά του Ιωάννη, κατοίκου Αγρινίου
85. Της Δανάης Κουτσοσπύρου του Αντώνη, κατοίκου Αγρινίου
86. Του Λάμπρου Μαυρέλη του Επαμεινώνδα, κατοίκου Αγρινίου
87. Της Αικατερίνης Κατσίνα του Παναγιώτη, κατοίκου Αγρινίου
88. Της Δήμητρας Κατσίνα του Παναγιώτη, κατοίκου Αγρινίου
89. Της Αλεξάνδρας Καμμένου του Φωτίου, κατοίκου Αγρινίου,
90. Της Θεοδώρας Ευθυμίου του Δημητρίου, κατοίκου Αγρινίου
91. Του Δημητρίου Διώτη του Ευθυμίου, κατοίκου Αγρινίου
92. Του Ευθυμίου Διώτη του Δημητρίου, κατοίκου Αγρινίου
93. Της Δέσποινας Σύρρου του Ευαγγέλου, κατοίκου Αγρινίου
94. Της Δήμητρας Τσίρου του Παντολέοντος, κατοίκου Αγρινίου
95. Του Φωτίου Στάικου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αγρινίου
96. Του Μιχαήλ Δίπλα του Βλασίου, κατοίκου Αγρινίου
97. Του Χρήστου Δίπλα του Βλασίου, κατοίκου Αγρινίου
98. Της Λαμπρινής Δίπλα του Ανδρέα, κατοίκου Αγρινίου
99. Του Βασιλείου Κρικώνη του Βαΐου, κατοίκου Δ.Κ. Ψηλοβράχου Δήμου Αγρινίου
100. Του Σωτηρίου Δίπλα του Χρήστου, κατοίκου Αγρινίου

101. Του Χρήστου Δίπλα του Σωτηρίου, κατοίκου Αγρινίου
102. Του Διονυσίου Δίπλως του του Σωτηρίου, κατοίκου Αγρινίου
103. Της Λαμπρινής Δίπλα του Διονυσίου, κατοίκου Αγρινίου
104. Του Σταύρου Κάλλη του Βασιλείου, κατοίκου Αγρινίου
105. Της Ευπραξίας Κάλλη του Σταύρου, κατοίκου Αγρινίου
106. Του Νικολάου Κούτσικου του Λάμπρου, κατοίκου Αγρινίου
107. Του Κωνσταντίνου Κάλλη του Ιωάννη, κατοίκου Αγρινίου
108. Του Ιωάννη Κάλλη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αγρινίου
109. Του Δημητρίου Κάλλη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αγρινίου
110. Της Γεωργίας Κάλλη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αγρινίου
111. Της Μαρίας Φάββα του Σεραφείμ, κατοίκου Δ.Κ. Ψηλοβράχου Δήμου Αγρινίου
112. Του Σπυρίδωνος Δίπλα του Γεωργίου, κατοίκου Δ.Κ. Ψηλοβράχου Δήμου Αγρινίου
113. Του Ανδρέα Δίπλα του Γεωργίου, κατοίκου Δ.Κ. Ψηλοβράχου Δήμου Αγρινίου
114. Της Ελένης Δίπλα του Σπυρίδωνος, κατοίκου Αγρινίου
115. Της Λευκοθέας Δίπλα του Σπυρίδωνος, κατοίκου Αγρινίου
116. Της Σταυρούλας Δίπλα του Σπυρίδωνος, κατοίκου Αγρινίου
117. Της Γεωργίας Δίπλα του Σπυρίδωνος, κατοίκου Αγρινίου
118. Της Γεωργία Χαϊντίνη του Νικολάου, κατοίκου Αγρινίου
119. Του Σταύρου Δίπλως του Λάμπρου, κατοίκου Αγρινίου
120. Της Ιωάννας Αμπελογιάννη του Σπύρου, κατοίκου Αγρινίου
121. Του Σπύρου Τριανταφυλλόπουλου του Χρήστου, κατοίκου Αγρινίου
122. Του Σπυρίδωνος Κάλλη του Γεωργίου, κατοίκου Δ.Κ. Ψηλοβράχου Δήμου Αγρινίου
123. Της Χρυσούλας Κάλλη του Νικολάου, κατοίκου Αγρινίου
124. Του Ιωάννη Σχίζα του Παράσχου, κατοίκου Αγρινίου
125. Του Σπύρου Τριανταφύλλου του Γεωργίου, κατοίκου Αγρινίου
126. Του Βασιλείου Παπαδόπουλου του Δημητρίου, κατοίκου Αγρινίου
127. Του Αποστόλου Καλαϊτζόπουλου του Μιχαήλ, κατοίκου Αγρινίου
128. Του Μιχαήλ Καλαϊτζόπουλου του Εμμανουήλ, κατοίκου Αγρινίου
129. Της Παρασκευής Καραβίδα του Θωμά, κατοίκου Αγρινίου
130. Του Μιχαήλ Καλαϊτζόπουλου του Αποστόλου, κατοίκου Αγρινίου
131. Του Δημητρίου Κανδυλιώτη του Νικολάου, κατοίκου Αγρινίου
132. Της Χρυσούλας Κανδυλιώτη του Θεοδώρου, κατοίκου Αγρινίου
133. Του Χρήστου Καραγιαννόπουλου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Παναιτωλίου
134. Του Λευτέρη Τηλιγάδα του Νίκου, κατοίκου Αγρινίου
135. Του Κωνσταντίνου Μπαλωμένου του Δημητρίου, κατοίκου Αγρινίου
136. Του Ιωάννη Μπιτισκώκου του Ευαγγέλου, κατοίκου Αγρινίου
137. Της Μαρίας Μπιτισκώκου του Μιχαήλ, κατοίκου Αγρινίου
138. Της Χριστίνας Ταμπάζη του Αθανασίου, κατοίκου Αγρινίου
139. Του Γεωργίου Πανάγου του Αθανασίου, κατοίκου Αγρινίου
140. Του Αθανασίου Γεροθόδωρου του Χρήστου, κατοίκου Αγρινίου
141. Της Κορίνας Βέτσα του Αποστόλου, κατοίκου Αγρινίου

142. Του Σωτηρίου Μουτόπουλου του Πέτρου, κατοίκου Αγρινίου
143. Του Δημητρίου Ανατσούτσουλα του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αγρινίου
144. Της Νίκης Μπαλωμένου του Χρήστου, κατοίκου Αγρινίου
145. Του Βασιλείου Ταλιούρα του Θεοδώρου, κατοίκου Νέου Χαλκιάπουλου Δ.Κ. Χαλκιοπούλων Δήμου Αμφιλοχίας
146. Της Άννας Ψυχογιού του Παύλου, κατοίκου Αγρινίου
147. Του Σωτηρίου Στυλιανού Μαγγίνας του Σωτηρίου, κατοίκου Αγρινίου
148. Του Θωμά Μαντζαφίνη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Δ.Κ. Χούνης Δήμου Αγρινίου
149. Της Μαρίας Ρόκου του Βασιλείου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
150. Της Αναστασίας Παυλίδης του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αγρινίου
151. Του Παναγιώτη Μέντζου του Γεωργίου, κατοίκου Δ.Κ. Αγίου Βλασίου Δήμου Αγρινίου
152. Της Βασιλικής Μπουτοπούλου του Σπυρίδωνος, κατοίκου Δ.Κ. Καινουρίου Δήμου Αγρινίου
153. Της Ιωάννας Κωσταρέλλου του Βασιλείου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
154. Της Ελένη Σαλαούνη του Γεωργίου, κατοίκου Αγρινίου
155. Της Παρασκευής Γεωργίου του Ιωάννη, κατοίκου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
156. Της Βασιλικής Γεωργίου του Ιωάννη, κατοίκου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
157. Του Δημητρίου Μπέκου του Αποστόλου, κατοίκου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
158. Της Γεωργίας Γιαννείου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
159. Του Κωνσταντίνου Πανουργιά του Γεωργίου, κατοίκου Ριγανίου, Δήμου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
160. Του Φίλιππα Λιόνα του Φωτίου, κατοίκου Ριγανίου, Δήμου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
161. Της Ειρήνης Παυλοχρήστου του Βασιλείου, κατοίκου Ριγανίου, Δήμου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
162. Της Ασπασίας Παυλοχρήστου του Φωτίου, κατοίκου Ριγανίου, Δήμου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
163. Του Αθανασίου Αναστασόπουλου του Λεωνίδα, κατοίκου Ριγανίου, Δήμου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
164. Της Μαρίας Αναστασοπούλου του Αθανασίου, κατοίκου Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
165. Του Λεωνίδα Αναστασόπουλου του Αθανασίου, κατοίκου Δήμου Χαλκιδέων, Εύβοιας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
166. Του Νικόλαου Παλαιστή του Σάββα, κατοίκου Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
167. Της Βασιλικής Παλαιστή του Αθανασίου κατοίκου Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
168. Του Χρήστου Παρθένη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αγρινίου

169. Του Κωνσταντίνου Σαμψών του Γρηγορίου, κατοίκου Αγρινίου
170. Της Στέλλας Παπαθανασίου του Σπυρίδωνα, κατοίκου Ιωαννίνων
171. Της Γεωργίας Λαμπρακοπούλου του Παναγιώτη, κατοίκου Δήμου Εμμανουήλ Παπά, Σερρών
172. Του Δημήτρη Καδή του Ιωάννη, κατοίκου Δήμου Εμμανουήλ Παπά, Σερρών
173. Της Άννας Κοτσωνιά του Γεωργίου, κατοίκου Δήμου Αχαΐας, Πάτρα – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
174. Της Ιωάννας Σταυροπούλου του Αλεξάνδρου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
175. Της Παρασκευής Λόη του Αδάμ, κατοίκου Ρόδου, Δήμου Ρόδου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
176. Του Θεόδωρου Ασσίουρα του Νικολάου, κατοίκου Αθήνας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
177. Της Ανδριανής Φόη του Ιωάννη, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
178. Του Ματθαίου Σινιγάλια του Δημητρίου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
179. Της Κατερίνας Σύψα του Χρήστου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
180. Της Δήμητρας Σακκούλη του Γεωργίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
181. Της Φωτεινής Παπαδόπουλου του Χρήστου, κατοίκου Παλαιοπαναγιάς, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
182. Της Βασιλικής Βήττα του Παντελή, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
183. Της Αναστασίας Σατλάνη του Γεωργίου, κατοίκου Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
184. Του Κωνσταντίνου Ζωγανά του Νικολάου, κατοίκου Δήμου Βύρωνα – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
185. Του Ευαγγέλου Ίσαρη του Σταματίου, κατοίκου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
186. Της Μαρίας Παπαθανασίου του Δημητρίου, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
187. Της Όλγας Ζιάκα του Δημητρίου, κατοίκου Χολαργού, Δήμου Παπάγου-Χολαργού
188. Του Στυλιανού Γιαννούλη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Μάντσεστερ, Ηνωμένου Βασιλείου
189. Της Δέσποινας Ζέρβα του Νικολάου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
190. Του Γιώργου Αρφάνη του Δημητρίου, κατοίκου Παγκρατίου, Δήμου Αθηναίων
191. Της Γεωργίας Φραγκάκη του Μενέλαου, κατοίκου Χίου, Δήμου Χίου
192. Του Ανδρέα Μικίδη του Παναγιώτη, κατοίκου Θεσσαλονίκης, Δήμου Θεσσαλονίκης
193. Του Δημητρίου Στάικου του Παναγιώτη, κατοίκου Άνω Πλατανίτη, Δήμου Ναυπάκτου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
194. Της Αριστέας Λαγού του Γρηγορίου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
195. Του Φοίβου Μουζάκη του Ιωάννη, κατοίκου Γέρακα, Δήμου Παλλήνης

196. Του Αθανασίου Λαγάρα του Νικολάου, κατοίκου Αγίων Αναργύρων, Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
197. Της Μαρίας Δεπαστά του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Παλαιού Φαλήρου
198. Του Μιχαήλ Οικονόμου του Γρηγορίου, κατοίκου Σητείας, Δήμου Σητείας
199. Της Νάνσυς Μπατζοπούλου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Νέας Ερυθραίας, Δήμου Κηφισιάς
200. Της Δήμητρας Ψηλού του Ιωάννη, κατοίκου Ελληνικού, Δήμου Ελληνικού-Αργυρούπολης – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
201. Της Ελένης Ευγενίας Καρδιακού του Χρήστου, κατοίκου Ηλιούπολης, Δήμου Ηλιούπολης
202. Του Μιχάλη Λαχανά, κατοίκου Αμαρουσίου, Δήμου Αμαρουσίου
203. Της Κωνσταντίνας Μαραγκού του Παναγιώτη, κατοίκου Μυτιλήνης, Δήμου Μυτιλήνης
204. Του Παύλου Νούσια του Νικολάου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
205. Της Μυρσίνης Πασπάτη του Νικολάου, κατοίκου Κυψέλης, Δήμου Αθηναίων
206. Του Σωτηρίου Οικονόμου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Πατήματος Χαλανδρίου, Δήμου Χαλανδρίου
207. Του Ιωάννη Ανδρίτσου του Αθανασίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
208. Του Σταμάτη Ψύλλου του Γεωργίου, κατοίκου Δήμου Χαλκιδέων
209. Της Παναγιώτας Καζάκου του Γεωργίου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
210. Του Αλέξανδρου Κωτίδη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Κηφισιάς, Δήμου Κηφισιάς
211. Της Αικατερίνης Ρουμπίνης Αποστολάτου του Νικολάου, κατοίκου Μαρμαρίου, Δήμου Καρύστου
212. Της Σοφίας Καρβέλη του Γεωργίου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
213. Της Χρυσάνθης Γεωργιάδου του Ιορδάνη, κατοίκου Βαρνάβα, Δήμου Μαραθώνος
214. Της Μαργαρίτας Σπυροπούλου του Γεωργίου, κατοίκου Νέας Φέριζας, Δήμου Σαρωνικού
215. Του Χρήστου Κοντού του Γεωργίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
216. Του Γεωργίου Γεωργατσώνα του Φωτίου, κατοίκου Μοσχάτου, Δήμου Μοσχάτου-Ταύρου
217. Του Σωτηρίου Σενατόρε του Κάρλου, κατοίκου Σητείας, Δήμου Σητείας
218. Της Τερέζας Γεωργίου του Γεωργίου, κατοίκου Γέρακα, Δήμου Παλλήνης
219. Του Νικολάου Βουνοτρυπίδη του Θεοδώρου, κατοίκου Πτολεμαΐδας, Δήμου Εορδαίας
220. Του Νικολάου Πατσή του Ευαγγέλου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
221. Της Αικατερίνης Φουντζούλα του Γεωργίου, κατοίκου Τολοφώνας, Δήμου Δωριδας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας

222. Του Ιωάννη Κούτσουπα του Νικολάου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
223. Της Σωτηρίας Γεωργίου του Ιωάννη, ψηφοφόρου στο Δήμο Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
224. Της Όλγας Γκολφινόπουλου του Ανδρέα, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
225. Του Κωνσταντίνου Αλεξανδρόπουλου του Σταύρου, κατοίκου Αραχωβιτικών, Δήμου Πατρέων
226. Του Νικολάου Γρούμπα του Νικολάου, κατοίκου Παλλήνης, Δήμου Παλλήνης
227. Της Αγλαΐας Βλασσοπούλου του Ευσταθίου, κατοίκου Δήμου Πατρέων
228. Της Νίκης Παπαδάκου του Δημήτρη, κατοίκου Τρικάλων, Δήμου Τρικκαίων
229. Του Δημητρίου Σιάτρα του Αποστόλου, κατοίκου Ηλιούπολης, Δήμου Ηλιούπολης
230. Του Δημητρίου Γκορόγια του Αργυρίου, κατοίκου Δήμου Καρπενησίου
231. Του Άρη Γαλιατσάτου του Φιλίππου, κατοίκου Καρδίτσας, Δήμου Καρδίτσας
232. Της Βασιλικής Σύψα του Μιλτιάδη, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
233. Της Μιράντας Γκανέτσου του Νικολάου, κατοίκου Βαθέος, Δήμου Ανατολικής Σάμου
234. Της Αναστασίας Ζεύλα του Σωτηρίου, κατοίκου Αχαΐας, Δήμου Πατρέων
235. Του Γεωργίου Ζουμπουρλή του Παναγιώτη, κατοίκου Κορίνθου, Δήμου Κορινθίων
236. Του Δημητρίου Μπουρτσουκλή του Θεοδώρου, κατοίκου Τρίπολης, Δήμου Τρίπολης
237. Του Ιωάννη Μουζά του Νικολάου, κατοίκου Ρόδου, Δήμου Ρόδου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
238. Της Γεωργίας Δημοπούλου του Χαράλαμπου, κατοίκου Μαραθιά, Δήμου Δωρίδος
239. Του Χρήστου Πατέρα του Ιωάννη, κατοίκου Άνω Γλυφάδας, Δήμου Γλυφάδας
240. Της Κατερίνας Μπαλωμένου του Ιωάννη, κατοίκου Καρπενησίου, Δήμου Καρπενησίου
241. Του Νικολάου Δρακουλέλλη του Σταύρου, κατοίκου Νέας Σμύρνης, Δήμου Νέας Σμύρνης
242. Της Μάτας Βογιατζή του Αστερίου, κατοίκου Πολυγύρου, Δήμου Πολυγύρου
243. Της Αικατερίνης Στατηρά του Δημητρίου, κατοίκου Ιωαννίνων, Δήμου Ιωαννιτών
244. Του Κωνσταντίνου Βήττα του Ιωάννη, κατοίκου Αγίων Αναργύρων, Δήμου Αγίων Αναργύρων-Καματερού – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
245. Του Νικολάου Λέμη του Δημητρίου, κατοίκου Αμαρουσίου, Δήμου Αμαρουσίου
246. Του Κωνσταντίνου Ντούνη του Γεωργίου, κατοίκου Παλαιού Φαλήρου, Δήμου Παλαιού Φαλήρου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
247. Της Αικατερίνης Κρεμμύδα του Γεωργίου, κατοίκου Νέου Ηρακλείου, Δήμου Ηρακλείου Αττικής – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
248. Του Κωνσταντίνου Αδάμου του Βασιλείου, κατοίκου Αγίου Δημητρίου, Δήμου Αγίου Δημητρίου

249. Της Κωνσταντίνας Μητσοπούλου του Φώτιου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
250. Της Βασιλικής Τσιμέλου του Γεωργίου, κατοίκου Μακυνείας, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
251. Του Στέφανου Αγγελίδη του Δημητρίου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
252. Της Ελένης Μυρωνίδου του Χαραλάμπους, κατοίκου Κιλκίς, Δήμου Κιλκίς
253. Της Παναγιώτας Παπασούλη του Αθανασίου, κατοίκου Αττικής – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
254. Του Δημητρίου Μπουντούρη του Γεωργίου, κατοίκου Λητής, Δήμου Ωραιοκάστρου
255. Του Μαυρίκου Τζάνου του Δημήτρη, κατοίκου Σκύρου, Δήμου Σκύρου
256. Της Μαρίας Αθανασοπούλου του Νικολάου, κατοίκου Παλαιοπαναγιάς, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
257. Της Χρυσοβαλάντου Κωλέττη του Ηλία, κατοίκου Σίμου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
258. Της Μαργαρίτας Παπανικολάου του Γεωργίου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
259. Της Στυλιανής Κατσέλη του Κυριάκου, κατοίκου Ναυπλίου, Δήμου Ναυπλίων
260. Του Ευαγγέλου Δούκα του Παύλου, κατοίκου Ναυπλίου, Δήμου Ναυπλίων
261. Της Φανής Κατσέλη του Αποστόλου, κατοίκου Νέας Κίου, Δήμου Άργους-Μυκηνών
262. Της Παναγιώτας Τσιλιγκάκη του Γεωργίου, κατοίκου Άνω Λιοσίων, Δήμου Φυλής
263. Του Παναγιώτη Σιακαμπένη του Σπυρίδωνα, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
264. Της Μαρίας Καρακωστα του Ιωάννη, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
265. Του Γεωργίου Παπανικολάου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
266. Της Ιωάννας Παπαϊωάννου του Αθανασίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
267. Της Σπυριδούλας Κυπριώτη του Αλεξάνδρου, κατοίκου Αντιρρίου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
268. Του Δημήτρη Γκουρνέλου του Ιωάννη, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
269. Της Ελπίδας Σπύρου του Νικηφόρου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
270. Της Νίκης Βλάχου του Εμμανουήλ, κατοίκου Νέας Υόρκης, Ηνωμένων Πολιτειών
271. Της Ανδρομάχης Γιολδάση του Νικολάου, κατοίκου Βόλου, Δήμου Βόλου
272. Του Αλέξανδρου Ανθούλη του Θεοδώρου, κατοίκου Αμπελοκήπων, Δήμου Αθηναίων
273. Της Κωνσταντινιάς Μανώλη του Ιωάννη, κατοίκου Βόλου, Δήμου Βόλου
274. Του Σίμονα Τραγάκη του Δημητρίου, κατοίκου Μακυνείας, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
275. Της Νικολίτσας Βασιλοπούλου του Τηλέμαχου, κατοίκου Ρίου, Δήμου Πατρέων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας

276. Του Σπύρου Γιαννόπουλου του Γεωργίου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
277. Του Αλέξανδρου Καρακώστα του Ευστρατίου, κατοίκου Πεύκης, Δήμου Λυκόβρυσης-Πεύκης – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
278. Του Θόδωρου Μαργαρίτη του Αποστόλου, κατοίκου Ευηνοχωρίου, Δήμου Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου
279. Του Νικολάου Κατσαμπά του Βασιλείου, κατοίκου Μαμουλάδας, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
280. Της Μαρίας Μαμάκου του Ελευθέριου, κατοίκου Ιτέας, Δήμου Δελφών
281. Της Μπιανκάς Λεβή του Δαβίδ, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
282. Του Ιωάννη Αλεξίου του Μιχαήλ, κατοίκου Νισύρου, Δήμου Νισύρου
283. Της Μαρίας Ιωάννας Καρβέλη του Αθανασίου, κατοίκου Αχαΐας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
284. Του Χρήστου Ριχάνη του Γεωργίου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
285. Της Ελένης Παπαζαχαροπούλου του Νικολάου, κατοίκου Αιγίου, Δήμου Αιγιαλείας
286. Της Σοφίας Γεωργίου του Δημήτρη, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αιγάλεω
287. Του Άλεξ Σάφνερ του Αναστάσιου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
288. Του Πάρη Κυρτάτα του Νικολάου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
289. Της Όλγας Πάλμα Φλωροπούλου του Φερνάντο, κατοίκου Μικρολίμανου, Δήμου Πειραιά – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
290. Της Νεκταρίας Πανάγου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
291. Του Σωτηρίου Κουτσογιάννη του Αθανασίου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
292. Της Γεωργίας Τσαρούχη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
293. Της Βασιλικής Πολίτη του Χρήστου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
294. Του Στυλιανού Κοντού του Αυγουστή, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
295. Της Καλλιόπης Μαρίας Ραφαηλάκη του Δημητρίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
296. Της Αντωνίας Πράπα του Γεωργίου, κατοίκου Βύρωνα, Δήμου Βύρωνα – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
297. Του Χριστόφορου Μπαρμπαγιάννη του Ιωάννη, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
298. Της Αλεξάνδρας Παλαιστή του Νικολάου, κατοίκου Βύρωνα, Δήμου Βύρωνα – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
299. Της Βασιλικής Καλαβρουζιώτη του Σπυρίδωνα, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
300. Της Βασιλικής Κρεμμύδα του Γιώργου, κατοίκου Άνδρου, Δήμου Άνδρου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
301. Του Γιώργου Ζαννέ του Αντώνη, κατοίκου Άνδρου, Δήμου Άνδρου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας

- 302.** Του Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου του Ιωάννη, κατοίκου Ριγανίου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 303.** Της Λαμπρινής Παπαγεωργίου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Ριγανίου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 304.** Του Νίκου Σπυρόπουλου του Ιωάννη, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 305.** Του Γιώργου Αρβανίτη του Νικολάου, κατοίκου Παλαιοπύργου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 306.** Του Γεωργίου Μπαρμπαγιάννη του Βασιλείου, κατοίκου Βόλου, Δήμου Βόλου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 307.** Της Βίκυς Κορέλη του Ιωάννη, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 308.** Της Παναγιώτας Αδράχτα του Παναγιώτη, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 309.** Του Θανάση Λώλη του Κώστα, κατοίκου Ξηροπηγάδου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 310.** Της Μαρίας Συκουτρή του Στυλιανού, κατοίκου Φοίνικα, Δήμου Σύρου-Ερμούπολης
- 311.** Του Ιωάννη Χαρίση του Κωνσταντίνου, κατοίκου Θεσσαλονίκης, Δήμου Θεσσαλονίκης
- 312.** Του Χαράλαμπου Βασιλάκη του Νικολάου, κατοίκου Μαραθώνα, Δήμου Μαραθώνος
- 313.** Του Λεωνίδα Μουζάκη του Ιωάννη, κατοίκου Καλυβίων Θορικού, Δήμου Σαρωνικού
- 314.** Της Ιωάννας Ραμούνδου του Θεόδωρου, κατοίκου Κορθίου, Δήμου Άνδρου
- 315.** Της Μαργαρίτας Κόκκωνη του Γεωργίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 316.** Της Βασιλικής Λεβεντάκου του Γεωργίου, κατοίκου Ρίου, Δήμου Πατρέων
- 317.** Του Γεωργίου Ζυγούρη του Χαράλαμπου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 318.** Της Σοφίας Αναγνωπούλου του Ιωάννη, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 319.** Της Κατερίνας Τσάκωνα του Νικολάου, κατοίκου Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 320.** Του Αλέξανδρου Θεοδωρίδη του Ηλία, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
- 321.** Του Ευάγγελου Κυνηγόπουλου του Κυριάκου, κατοίκου Αλεξάνδρειας, Δήμου Αλεξάνδρειας Ημαθίας
- 322.** Του Μιχάλη Χαντζή του Νικολάου, κατοίκου Κάτω Βασιλικής, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 323.** Της Μαρίας Παπαθανασίου του Χριστοδούλου, κατοίκου Σαμοθράκης, Δήμου Σαμοθράκης
- 324.** Της Αμαλίας Αντωνάκη του Αστερίου, κατοίκου Κορωπίου, Δήμου Κρωπίας
- 325.** Της Σοφίας Καποτά του Ανδρέα, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας

- 326.** Του Βασιλείου Βλαχάκη του Σπυρίδωνα, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
- 327.** Του Παναγιώτη Ξηροκώστα του Χρήστου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 328.** Της Ειρήνης Μηλιόρδου του Αθανασίου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
- 329.** Του Γιώργου Πολύση του Χρήστου, κατοίκου Τρικάλων, Δήμου Τρικκαίων
- 330.** Της Ορσαλίας Συντελή του Σταύρου, κατοίκου Θεσσαλονίκης, Δήμου Θεσσαλονίκης
- 331.** Του Τηλέμαχου Ρομπάκη του Σπυρίδωνα, κατοίκου Χαλανδρίου, Δήμου Χαλανδρίου
- 332.** Της Αναστασίας Τσορτού του Νικολάου, κατοίκου Πατησίων, Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 333.** Του Στέλιου Σύρρου του Χρήστου, κατοίκου Δήμου Πατρέων
- 334.** Της Αγγελικής Πύργα του Νικολάου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 335.** Της Σαββούλας Στάικου του Δημητρίου, κατοίκου Πειραιά, Δήμου Πειραιά – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 336.** Του Φώτιου Λόη του Γεωργίου, κατοίκου Αργυρούπολης, Δημότη Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 337.** Της Όλγας Πρίγγα του Βασιλείου, κατοίκου Ελευσίνας, Δήμου Ελευσίνας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 338.** Της Ελένης Παπανικολάου του Γεωργίου, κατοίκου Θεσσαλονίκης, Δήμου Θεσσαλονίκης
- 339.** Του Βασίλη Ζολώτα του Χρήστου, κατοίκου Άρτας, Δήμου Αρταίων
- 340.** Της Αγγελικής Κυμίνου του Νικολάου, κατοίκου Ξυλοκάστρου, Δήμου Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης
- 341.** Του Ιωάννη Παπαδούλα του Γεωργίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 342.** Του Θεόδωρου Μυλωνόπουλου του Γεωργίου, κατοίκου Ιωαννίνων, Δήμου Ιωαννιτών
- 343.** Της Αθηνάς Μπερέρη του Γεωργίου, κατοίκου Αθηνών, Δημότη Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 344.** Του Γεωργίου Δάνια του Ιωάννη, κατοίκου Αττικής, Δημότη Περιοδικής, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 345.** Του Ιωάννη Ζάμπαρα του Δημήτρη, κατοίκου Ξηροπηγάδου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 346.** Του Άγγελου Ζάμπαρα του Ιωάννη, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 347.** Της Ελένης Τριανταφυλλίδη του Ηλία, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
- 348.** Της Ιωάννας Τόγια του Κωνσταντίνου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
- 349.** Της Κωνσταντίας Αγγελικής Τραμπάζαλη του Παναγιώτη, κατοίκου Παναιτωλίου, Δήμου Αγρινίου
- 350.** Της Μαρίας Κουρκουλάκου του Παναγιώτη, κατοίκου Χαλανδρίου, Δήμου Χαλανδρίου

351. Του Δημήτρη Καραπαππά του Πέτρου, κατοίκου Γαυρολίμνης, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
352. Της Αλεξάνδρας Κυρίτση του Δημητρίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
353. Του Κωνσταντίνου Νικόπουλου του Βασιλείου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
354. Του Ιωάννη Αδαμόπουλου του Βασιλείου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
355. Της Άννας Μαρίας Κυρίτση του Δημητρίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
356. Του Θανάση Λεκάτη του Ορέστη, κατοίκου Ταύρου, Δήμου Μοσχάτου-Ταύρου
357. Της Παρασκευής Δημοπούλου του Νικολάου, κατοίκου Κάτω Πλατανίτη, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
358. Του Γεράσιμου Φόρτη του Διονυσίου, ψηφοφόρου στον Δήμο Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
359. Της Βασιλικής Κροκίδα του Ευθυμίου, κατοίκου Αττικής, Δημότη Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
360. Της Παναγιώτας Λουκάκη του Γεωργίου, κατοίκου Κάτω Χαλανδρίου, Δήμου Χαλανδρίου
361. Του Κωνσταντίνου Μακρή του Χαραλάμπους, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
362. Του Ευστρατίου Γεωργίου του Ανδρέα, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
363. Της Μελίνας Κουτσοχέρα του Παναγιώτη, κατοίκου Ζήριας, Δήμου Αιγιαλείας
364. Του Κωνσταντίνου Στατηρά του Γεωργίου, κατοίκου Ιωαννίνων, Δήμου Ιωαννιτών
365. Της Αντωνίας Ράμμου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμο Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
366. Του Χρήστου Καραΐσκου του Λεωνίδα, κατοίκου Αττικής, Δημότη Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
367. Της Φωτεινής Ψηλού του Λεωνίδα, κατοίκου Παλαιοπύργου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
368. Του Χαράλαμπου Φέκκα του Ευσταθίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
369. Της Βασιλικής Λάππα του Παναγιώτη, κατοίκου Καρπενησίου, Δήμου Καρπενησίου
370. Του Κωνσταντίνου Σελεβίστα του Χρήστου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
371. Της Μαρίας Ελευθεριάδου του Νικολάου, κατοίκου Θεσσαλονίκης, Δήμου Θεσσαλονίκης
372. Της Βασιλικής Τζωρτζοπούλου του Δημητρίου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
373. Του Αλι Αμπντελχαντι, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
374. Της Βασιλικής Κωή του Κωνσταντίνου, κατοίκου Δήμου Ζωγράφου

- 375.** Του Χρήστου Μακροζαχόπουλου του Δημητρίου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
- 376.** Του Δημητρίου Μακροζαχόπουλου του Χρήστου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
- 377.** Της Βασιλικής Νικολακοπούλου του Αποστόλου, κατοίκου Ξηροπηγάδου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 378.** Του Αχιλλέα Νικόπουλου του Βασιλείου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 379.** Της Αναστασίας Νικοπούλου του Θωμά, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 380.** Του Χρήστου Παπασάββα του Θωμά, κατοίκου Θέρμου, Δήμου Θέρμου
- 381.** Της Σοφίας Τσούση του Παναγιώτη, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 382.** Του Ιωάννη Τσιριμώκου του Αδάμ, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 383.** Του Αλέξη Χαρακίδα του Ματθαίου, κατοίκου Μαλμάτας, Δήμου Δωρίδος
- 384.** Της Αγγελικής Καλοκαιρινού του Θεοδώρου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
- 385.** Του Βασίλη Τσαγκάνου του Γεωργίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 386.** Της Ρεγγίνας Στεφανάτου του Σπυρίδωνα, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
- 387.** Της Αλεξάνδρας Ζησιμοπούλου του Αντωνίου, κατοίκου Κορυδαλλού, Δήμου Κορυδαλλού – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 388.** Της Μαρίας Μπίτη του Ηλία, κατοίκου Γλυφάδας Δωρίδος, Δήμου Δωρίδος
- 389.** Του Αργύριου Παχή του Ανδρέα, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
- 390.** Της Αγγελικής Ανδρεαδάκη του Ανδρέα, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
- 391.** Της Αναστασίας Ντούκα του Γεράσιμου, κατοίκου Νερατζιών, Δήμου Αιγιαλείας
- 392.** Της Ιωάννας Παπασταθοπούλου του Μιχαήλ, κατοίκου Τήνου, Δήμου Τήνου
- 393.** Του Βασιλείου Σκούρα του Ευαγγέλου, κατοίκου Νέας Σμύρνης, Δήμου Νέας Σμύρνης
- 394.** Της Σοφίας Μπουρδάνου του Αθανασίου, κατοίκου Σαμοθράκης, Δήμου Σαμοθράκης
- 395.** Της Ελισσάβετ Αντωνιάδου του Μάρκου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
- 396.** Του Χρήστου Αδραχτά του Λουκά, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 397.** Της Μαρίας Πιτιακούδη του Ευάγγελου, κατοίκου Σαμοθράκης, Δήμου Σαμοθράκης
- 398.** Του Βασίλη Νικόπουλου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
- 399.** Του Στυλιανού Βερναδάκη του Αλέξανδρου, κατοίκου Ζωγράφου, Δήμου Ζωγράφου
- 400.** Του Γεωργίου Ντίνια του Κωνσταντίνου, κατοίκου Μεσολογγίου, Δήμου Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου

401. Του Θωμά Παγουράκη του Γεωργίου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
402. Της Χριστίνας Σωτηροπούλου του Σπυρίδωνα, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
403. Της Κωνσταντίνας Καλημέρη του Ιωάννη, κατοίκου Άνω Πατησίων, Δήμου Αθηναίων
404. Της Άννας Τσάφαρη του Αντωνίου, κατοίκου Ηρακλείου, Δήμου Ηρακλείου
405. Της Βασιλικής Αδραχτά του Χρήστου, κατοίκου Ναυπάκτου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
406. Της Ιωάννας Γιαννικοπούλου του Γεωργίου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
407. Του Αλέξανδρου Νάτση του Γεωργίου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
408. Του Νεκτάριου Σβίγγου του Ιωάννη, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
409. Της Δέσποινας Μανωλή του Δημοσθένη, κατοίκου Αλίμου, Δήμου Αλίμου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
410. Του Κωνσταντίνου Νικολόπουλου του Δημητρίου, κατοίκου Πειραιά, Δήμου Πειραιά
411. Του Άγγελου Στεργίου του Στεργίου, κατοίκου Αντιρρίου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
412. Της Περσεφόνης Τσιμάκη του Φώτιου, κατοίκου Βύρωνα, Δήμου Βύρωνα
413. Της Ουρανίας Νικολετοπούλου του Δημητρίου, κατοίκου Χολαργού, Δήμου Παπάγου-Χολαργού
414. Της Ουρανίας Χατζηπαναγιώτου του Δημήτρη, κατοίκου Σαμοθράκης, Δήμου Σαμοθράκης
415. Της Σοφίας Γεωργιλάκη του Γεωργίου, κατοίκου Χανίων, Δήμου Χανίων
416. Του Αριστείδη Γιαννούκου του Ανδρέα, κατοίκου Τρίπολης, Δήμου Τρίπολης
417. Της Θεοφάνης Μπαρκούλη του Αθανασίου, κατοίκου Νέας Φιλαδέλφειας, Δήμου Νέας Φιλαδέλφειας-Χαλκηδόνας
418. Της Ελένης Κόλλια του Αναστάσιου, κατοίκου Θεσσαλονίκης, Δήμου Θεσσαλονίκης
419. Του Γιώργου Γκλιόπουλου του Δημήτρη, κατοίκου Βόλου, Δήμου Βόλου
420. Του Ιωάννη-Γεωργίου Πανιπέρη του Σπυρίδωνος, κατοίκου Αγίου Κωνσταντίνου, Δήμου Αγρινίου
421. Της Μάτας Μαγαλιού του Σωτήριου, κατοίκου Θεσσαλονίκης, Δήμου Θεσσαλονίκης
422. Της Δανάης Μανωλή του Δημοσθένη, κατοίκου Αθηνών, Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
423. Της Sabine Straub του Helmut, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
424. Του Αντώνη Ζησιμοπούλου του Γεωργίου, κατοίκου Γεωργιούπολης, Δήμου Αποκορώνου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
425. Της Γεωργίας Σιουντρή του Ευάγγελου, κατοίκου Αιγάλεω, Δήμου Αιγάλεω
426. Της Μαρίας Κατσογιάννη, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας

427. Της Μαρίας Παπαθανασίου του Αθανασίου, κατοίκου Βύρωνα, Δήμου Βύρωνα – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
428. Της Νικολέτας Κιρκινεζού του Χρήστου, κατοίκου Κρυονερίου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
429. Του Γιώργου Γρίβα του Παναγιώτη, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
430. Της Φιλίως Χαρίτου του Χαράλαμπου, κατοίκου Ξηροπηγάδου, Δήμου Βόρειας Κυνουρίας
431. Της Αθηνάς Μαραγκού του Γεωργίου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
432. Του Λευτέρη Παπαθανασίου του Αθανασίου, κατοίκου Βύρωνα, Δήμου Βύρωνα
433. Του Βασιλείου Ευσταθίου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Παλαιοπαναγιάς, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
434. Της Μαρίας Ρούσσου του Βασιλείου, κατοίκου Λευκάδας, Δήμου Λευκάδας
435. Του Βασίλη Καρατζά του Άγγελου, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
436. Της Βασιλικής Ζαρκαλή του Κωνσταντίνου, κατοίκου Άνω Λιοσίων, Δήμου Φυλής
437. Της Κατερίνας Παπαντώνη του Αθανασίου, κατοίκου Αλεξανδρούπολης, Δήμου Αλεξανδρούπολης – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
438. Του Ιωάννη Γκιώνη του Γεωργίου, κατοίκου Αγίου Δημητρίου, Δήμου Αγίου Δημητρίου
439. Της Σοφίας Γεωργάρα του Δημητρίου, κατοίκου Άρτας, Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων
440. Της Μόσχας Μιχαλάκη του Παρασκευά, κατοίκου Αθήνας, Δημότη Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
441. Της Παναγιώτας Παναγιωτοπούλου του Γεωργίου, κατοίκου Πετρούπολης, Δήμου Πετρούπολης
442. Της Σοφίας Καρτέρη του Ιωάννη, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
443. Του Νικόλα Ντούνη του Σπυρίδωνα, κατοίκου Αντιρρίου, Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
444. Του Κωνσταντίνου Ρήγα του Θεοφάνη, κατοίκου Αγίου Δημητρίου, Δήμου Αγίου Δημητρίου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
445. Του Βασίλη Γενναρή του Κωνσταντίνου, κατοίκου Πειραιά, Δήμου Πειραιά
446. Της Μαρίας Τσαπραλή του Ευστρατίου, κατοίκου Κάτω Πατησίων, Δήμου Αθηναίων
447. Της Άννας Κίζα του Κωνσταντίνου, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Αθηναίων
448. Του Χρήστου Γεροθόδωρου του Αθανασίου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
449. Του Κωνσταντίνου Τραγουλιά του Νικολάου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
450. Της Μαρίας Αγγελικής Πυροβολισιάνου του Στέφανου, κατοίκου Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
451. Της Σοφίας Κιρκιλέση του Σπυρίδωνα, κατοίκου Δήμου Αγρινίου
452. Του Αθανασίου Μπάμιχα του Βασιλείου, κατοίκου Δήμου Θεσσαλονίκης

453. Της Αλεξάνδρας Κονδύλη του Κωνσταντίνου, κατοίκου Δήμου Αγράφων, Βαλαώρας Ευρυτανίας
454. Του Θεόδωρου Λάμπου του Αθανασίου, κατοίκου Θέρμου, Δήμου Θέρμου – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
455. Της Κατερίνας Μίχου του Χαραλάμπους, κατοίκου Πάτρας, Δήμου Πατρέων
456. Της Μαρίας Νικολοπούλου του Ιωάννη, κατοίκου Ρίου, Δήμου Πατρέων
457. Του Σωτήρη Χριστόπουλου του Χρήστου, κατοίκου Δήμου Αμπελοκήπων-Μενεμένης
458. Της Νίκης Βλάχου του Εμμανουήλ, κατοίκου Νέας Υόρκης, Ηνωμένων Πολιτειών
459. Της Μαρίας Ανταράκη του Νικολάου, κατοίκου Λυκόβρυσης, Δήμου Λυκόβρυσης-Πεύκης
460. Της Βασιλικής Βλαχοπούλου του Γεωργίου, κατοίκου Αγρινίου, Δήμου Αγρινίου
461. Του Αλέξανδρου Σούκου του Νικολάου, κατοίκου και ψηφοφόρου Δήμου Ναυπακτίας – έννομη σχέση με το Δ. Ναυπακτίας
462. Της Νικολέττας Λιακοστάγου του Παναγιώτη, κατοίκου Αθήνας, Δήμου Βύρωνα
463. Της Μαργαρίτας Σπυροπούλου του Γεωργίου, κατοίκου Νέας Φέριζας, Δήμου Σαρωνικού
464. Του Σάββα Κυριάκου του Γεωργίου, κατοίκου Αγίου Κηρύκου, Δήμου Ικαρίας

ΕΝΩΠΙΟΝ

Της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Δυτικής Ελλάδας της Γενικής Διεύθυνσης Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, η οποία εδρεύει στην Πάτρα επί της Ν.Ε.Ο. Πατρών Αθηνών 33.

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης της από Ιούλιο 2024 Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) υπό τον τίτλο ««Εγκατάσταση & Λειτουργία ΑΣΠΗΕ εγκατεστημένης ισχύος 42 MW στη θέση 'ΑΓΝΑΝΤΑΚΙ - ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ', Δ.Ε. Ναυπάκτου, Δ. Ναυπακτίας, Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας, Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με διάταξη αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας σε μπαταρίες χωρητικότητας 140 MWh και το συνοδό σε αυτό έργο νέο ΚΥΤ»», την οποία υπέβαλλε η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΑΙΟΛΙΚΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ Α.Ε.» *****

Ι. Έννομο συμφέρον για την κατάθεση των Απόψεών μας.

Με την υπό διαβούλευση Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (εφεξής «Μ.Π.Ε.») σκοπείται η περιβαλλοντική αδειοδότηση ενός (1) Αιολικού Σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (ΑΣΠΗΕ), συνολικής ισχύος 42 MW, αποτελούμενος από επτά (7) τρίπτερες ανεμογεννήτριες της κατασκευαστικής εταιρείας Vestas, τύπου Vestas V150-6.0 MW με ονομαστική ισχύ 6 MW, ύψος πυλώνα 125 m, διάμετρο πτερωτής 150 m και συνολικό ύψος 200 m, εντός της Δ.Ε. Ναυπάκτου του Δήμου Ναυπακτίας, καθώς και των συνοδών τους έργων, ήτοι διάταξη αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας σε μπαταρίες χωρητικότητας 140 MWh, κατασκευής νέου ΚΥΤ, νέας οδοποιίας, και υπέργειου και υπογείου δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, χωροθετούμενων εντός των ορίων της Δ.Ε. Ναυπάκτου του Δήμου Ναυπακτίας.

Το σύνολο του υπό αξιολόγηση έργου ΑΣΠΗΕ μετά των συνοδών του έργων χωροθετείται εντός των ορίων της Δ.Ε. Ναυπάκτου του Δήμου Ναυπακτίας, εντός του οποίου κατοικούμε και έχουμε ακίνητη περιουσία πλείστοι εξ ημών. Ειδικότερα δε, τμήμα εξ ημών κατοικεί και έχει ακίνητη περιουσία στον οικισμό **Ριγάνι**, ο οποίος βρίσκεται σε πολύ μικρή απόσταση από τις θέσεις εγκατάστασης των ανεμογεννητριών, της υπό διάνοιξη οδοποιίας και της θέση εγκατάστασης των συσσωρευτών. Τεκμηριώνεται επομένως ότι έχουμε **άμεσο και ενεστώτος έννομο συμφέρον για την υποβολή των όδε Απόψεων** από την τοπική σχέση που θεμελιώνουμε ως κάτοικοι και δημότες της οικείας περιοχής, χωρίς να απαιτείται η επίκληση οποιασδήποτε αποκλειστικής προσωπικής μας βλάβης (ΣτΕ Ολ 3920/2010, ΣτΕ Ολ 673/2010, ΣτΕ Ολ 1296/2011). Οι δε λοιποί υποβάλλουμε ομοίως τις όδε Απόψεις ως κάτοικοι και επισκέπτες της ευρύτερης περιοχής χωροθέτησης του παρόντος έργου, καθώς και ως εν γένει ενδιαφερόμενο κοινό.

Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της πρόληψης και δεδομένου ότι η αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζημιών είναι δυσχερώς επανορθώσιμη, η αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος απαιτεί τα προστατευτικά μέτρα να λαμβάνονται προληπτικώς. Ως τέτοια μέτρα δεν νοούνται μόνον τα διοικητικά αλλά και αυτά που επιδιώκονται και επιτυγχάνονται στο πλαίσιο της δικαστικής προστασίας, η οποία για να είναι αποτελεσματική πρέπει να αρκείται στην πιθανολόγηση επέλευσης της βλάβης, ως απαραίτητου στοιχείου θεμελίωσης ενεστώτος έννομου συμφέροντος.

Σύμφωνα δε με την αρχή της προφύλαξης, η οποία επεκτείνει και διευρύνει την αρχή της πρόληψης, τα προστατευτικά του περιβάλλοντος μέτρα πρέπει να λαμβάνονται, ακόμη και όταν δεν υπάρχει πλήρης επιστημονική βεβαιότητα και απόδειξη για τις δυσμενείς περιβαλλοντικές συνέπειες μιας δραστηριότητας¹.

II. Λόγοι απόρριψης της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. από την Διοίκηση.

1. Αντίθεση της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. στις προβλέψεις της με αρ. 170225/20.1.2014 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Κλιματικής

¹ Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Γ. Σιούτη, Β' Έκδοση 2011, σελ. 102-103

Αλλαγής² σε συνδυασμό με σειρά διατάξεων της κείμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

1.1. Ελλιπής εξέταση βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων

Σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙ, «Ελάχιστα περιεχόμενα φακέλου ΜΠΕ», του ν. 4014/2011, ένα από τα βασικά στοιχεία που πρέπει να περιέχει η εκάστοτε Μ.Π.Ε., όπως η υπό διαβούλευση είναι τα εξής:

«...3) Περιγραφή και αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων, ιδίως ως προς τη θέση, το μέγεθος ή/και την τεχνολογία αυτών, συμπεριλαμβανομένης της μηδενικής λύσης, που εξετάστηκαν από τον φορέα του έργου ή της δραστηριότητας και παρουσίαση των κύριων λόγων της επιλογής της προτεινόμενης λύσης σχετικά με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον...».

Πρόσθετα, βάσει του Παραρτήματος 2, της ως άνω Απόφασης:

(α) Στο Κεφ. 2, «Μη-τεχνική περίληψη», παρ. 2.6. προβλέπεται ότι θα πρέπει να αναφέρονται:

«Οι βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις που εξετάσθηκαν και μια ένδειξη των κύριων λόγων που συνηγορούν υπέρ της επιλεγείσας λύσης, λαμβάνοντας υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις».

(β) Στο Κεφ. 7, «Εναλλακτικές λύσεις» ορίζεται ότι θα πρέπει να εμπεριέχεται στη Μ.Π.Ε.:

«7.1. Παρουσίαση των βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων που εξετάσθηκαν, ως προς τη θέση, το μέγεθος και την κλίμακα, το σχεδιασμό, την τεχνολογία, την παραγωγική διαδικασία καθώς και την διαδικασία κατασκευής του έργου ή της δραστηριότητας. Περιλαμβάνεται και η μηδενική λύση (μη-υλοποίηση προτεινόμενου έργου/δραστηριότητας), με αναφορά στις συνέπειες που θα έχει σε επηρεαζόμενα έργα/δραστηριότητες, καθώς και σε άλλα στοιχεία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος.

7.2. Αξιολόγηση και αιτιολόγηση της τελικής επιλογής σε σχέση με τις επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Η παρουσίαση των βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων μπορεί να περιλαμβάνει κείμενο, πίνακες και κατάλληλους χάρτες και σχέδια. Θα πρέπει να είναι περιεκτική, ενώ σε παράρτημα της ΜΠΕ μπορούν να δίνονται αναλυτικότερα στοιχεία, που περιλαμβάνουν:

7.2.1. Αναλυτικότερη περιγραφή των βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων που εξετάσθηκαν

7.2.2. Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος για κάθε βιώσιμη εναλλακτική λύση, καθώς και των τάσεων εξέλιξής του.

7.2.3. Εκτίμηση και αξιολόγηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για κάθε βιώσιμη εναλλακτική λύση και αιτιολόγηση των κύριων λόγων απόρριψής της.».

² «Εξειδίκευση των περιεχομένων των φακέλων περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων της Κατηγορίας Α της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με αρ. 1958/2012 (Β 21) όπως ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 4014/2011 (Α 209), καθώς και κάθε άλλης σχετικής λεπτομέρειας» (ΦΕΚ τ. Β' αρ. φ. 135/27.1.2014).

«7. Εναλλακτικές λύσεις

7.1 Παρουσίαση των βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων που εξετάστηκαν, ως προς τη θέση, το μέγεθος και την κλίμακα, το σχεδιασμό, την τεχνολογία, την παραγωγική διαδικασία καθώς και την διαδικασία κατασκευής του έργου ή της δραστηριότητας. Περιλαμβάνεται και η μηδενική λύση (μη υλοποίηση προτεινόμενου έργου/δραστηριότητας), με αναφορά στις συνέπειες που θα έχει σε επηρεαζόμενα έργα/δραστηριότητες, καθώς και σε άλλα στοιχεία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος.

7.2 Αξιολόγηση και αιτιολόγηση της τελικής επιλογής σε σχέση με τις επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Η παρουσίαση των βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων μπορεί να περιλαμβάνει κείμενο, πίνακες και κατάλληλους χάρτες και σχέδια. Θα πρέπει να είναι περιεκτική, ενώ σε παράρτημα της ΜΠΕ μπορούν να δίνονται αναλυτικότερα στοιχεία, που περιλαμβάνουν:

7.2.1. Αναλυτικότερη περιγραφή των βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων που εξετάστηκαν.

7.2.2. Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος για κάθε βιώσιμη εναλλακτική λύση, καθώς και των τάσεων εξέλιξής του.

7.2.3. Εκτίμηση και αξιολόγηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για κάθε βιώσιμη εναλλακτική λύση και αιτιολόγηση των κύριων λόγων απόρριψής της. ...»

Πλην όμως, εν προκειμένω, η υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. στο οικείο κεφάλαιο³, προβαίνει σε ελλιπή εξέταση των βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων του υπό κρίση Α/Π, δεδομένου ότι:

i. Δεν εξετάζεται καμία εναλλακτική λύση ως προς την θέση χωροθέτησης του **συνοδού έργου των συσσωρευτών** (κάνει μόνο μία υποτιθέμενη εξέταση της επιλογής της μηδενικής λύσης, η οποία συνιστά απλή αναφορά στο γεγονός ότι αντιμετωπίζεται η στοχαστικότητα των ΑΠΕ). Η ανωτέρω έλλειψη παρίσταται πολύ σημαντική αφού δεν προκύπτει ο λόγος επιλογής του συγκεκριμένου σημείου για την χωροθέτηση των συσσωρευτών, το οποίο βρίσκεται **εντός πυκνής δασικής βλάστησης, με μεγάλες κλίσεις και έντονο ανάγλυφο**, αλλά και **εντός της κοίτης υδατορέματος**.

ii. Δεν εξετάζεται καμία εναλλακτική λύση ως προς το **συνοδό έργο της οδοποιίας πρόσβασης**.

iii. Δεν εξετάζεται καμία εναλλακτική λύση ως προς τον **τρόπο/όδευση της διασύνδεσης με το δίκτυο Μ.Τ./Υ.Τ.**

iv. Δεν εξετάζεται καμία εναλλακτική λύση ως προς την θέση χωροθέτησης του **Κ.Υ.Τ.**

v. Ακόμη και η υποτιθέμενη εξέταση εναλλακτικών λύσεων ως προς την θέση χωροθέτησης των Α/Γ είναι όλως προσχηματική και συνοπτική, ενώ φαίνεται να μην εδράζεται επί αντικειμενικών δεδομένων. Έτσι, αναφέρεται εν προκειμένω ότι⁴:

- «Ως προς τη θέση εγκατάστασης του έργου, εξετάστηκε επίσης οι κορυφογραμμές που αποτυπώνονται στο σχέδιο παρακάτω και σε απόσταση ~12 χλμ δυτικά του γηπέδου εγκατάστασης.»

³ Κεφάλαιο 7 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ, σελ. 143 επ. της Μ.Π.Ε.

⁴ Σελ. 146 επ. της Μ.Π.Ε.

Από την επισκόπηση της **Εικόνας 7.1.: Εναλλακτική λύση ως προς τη θέση του έργου**, προκύπτει ότι η θέση βρίσκεται στην πραγματικότητα **νοτιοδυτικά και σε πολύ μικρότερη απόσταση** από την θέση της κύριας λύσης.

- «Οι Α/Γ σε τέτοια υψόμετρα φθείρονται ταχύτερα και παρουσιάζουν βλάβες πιο συχνά.»

Η ως άνω θέση νοτιοανατολικά έχει μικρή υψομετρική διαφορά με την επιλεγείσα θέση εγκατάστασης (της τάξης των 200 με 300 μ.), ενώ κάποιες Α/Γ στην επιλεγείσα λύση χωροθετούνται σε υψόμετρο αντίστοιχο της εναλλακτικής λύσης.

Οι ανωτέρω αναφορές βεβαίως αποδεικνύουν αυτό που προκύπτει εν γένει από την επισκόπηση της υπό κρίση Μ.Π.Ε., ότι **δεν γίνεται καμία προσπάθεια για την αποτύπωση των πραγματικών επιπτώσεων του έργου** και την ανεύρεση επιλογών που θα συνεπάγονταν ενδεχομένως μικρότερες επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Αντιθέτως ο φορέας του έργου, στην πραγματικότητα έχει επιλέξει τον **συγκεκριμένο σχεδιασμό αποκλειστικά με βάσει τεχνικά και οικονομικά κριτήρια**, χωρίς να εξετάσει ουσιαστικά **κάποια βιώσιμη εναλλακτική λύση**, μέσω αντιπαραβολής και στάθμισης των αναμενόμενων επιπτώσεων αυτής με την τελικώς επιλεγείσα λύση.

Η εν λόγω «τακτική» διαστρέβλωσης της έννοιας της υποχρεωτικής εκ του νόμου διαδικασίας παρουσίασης βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων εντάσσεται εξάλλου στην ευρύτερη συνολική απόπειρα του φορέα να αποπροσανατολίσει, συσκοτίσει και εν τέλει «παγιδεύσει» την αρμόδια περιβαλλοντική αρχή σε επιστημονικά αβάσιμες, περιβαλλοντικά έωλες και νομικά πλημμελείς προσεγγίσεις.

Ωστόσο, η παρουσίαση εναλλακτικών λύσεων κατά την αληθή έννοια των ως άνω διατάξεων, σχετίζεται με την πραγματική παρουσίαση έτερων θέσεων εγκατάστασης σε μη δασικού χαρακτήρα εκτάσεις ή διαφορετικού τύπου και τεχνολογίας ανεμογεννητριών ή εναλλακτικής οδοποιίας πρόσβασης ή μικρότερου ή μεγαλύτερου μεγέθους της προς εγκατάστασης ισχύος και εν τέλει την ουσιαστική αξιολόγηση των ως άνω εναλλακτικών δεδομένων – προσεγγίσεων – λύσεων ως προς τις τελικά επιλεγείσες και προτεινόμενες με την υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε.

Με απλά λόγια, θα έπρεπε ο φορέας υλοποίησης να παραθέτει τα συγκεκριμένα τεχνικά χαρακτηριστικά κάθε πραγματικής εναλλακτικής που εξέτασε (ως προς τις επιφάνειες κατάληψης, ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις κ.λπ.) σε σχέση με την τελικώς επιλεγείσα λύση.

Κατά συνέπεια και δεδομένης της ανυπαρξίας πραγματικής και ουσιαστικής εξέτασης στην υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων του σχεδιαζόμενου έργου, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως (και για το λόγο αυτό) αρνηθεί την έγκρισή της.

1.2. Παραβίαση των κεφαλαίων 8.1 και 8.1.5 του Παραρτήματος 2 ως προς την καταγραφή και τον εντοπισμό των κατάντη του έργου υδροτοπικών προστατευόμενων περιοχών.

Στα Κεφάλαια 8.1 και 8.1.5 του Παραρτήματος 2 ορίζονται τα εξής:

«Περιοχή μελέτης

Προσδιορίζεται η περιοχή γύρω από το έργο ή τη δραστηριότητα, στα φυσικά και ανθρωπογενή στοιχεία της οποίας έχει επιπτώσεις η κατασκευή και λειτουργία του.

...

Η έκταση της περιοχής μελέτης μπορεί κατά περίπτωση και κατά την κρίση του μελετητή της ΜΠΕ να αυξηθεί, ανάλογα με το περιβαλλοντικό μέσο και ανάλογα με το είδος και το μέγεθος του έργου ή της δραστηριότητας σε συσχέτιση με τη ζώνη επιρροής του.

Ειδικότερα σε ότι αφορά περιοχές που προστατεύονται για το φυσικό τους περιβάλλον:...

8.1.5. Εάν εκτός της περιοχής μελέτης που προκύπτει κατά τα παραπάνω, εντοπίζεται στα κατάντη του έργου ή της δραστηριότητας υδροτοπική προστατευόμενη περιοχή, γίνεται αναφορά και αιτιολογείται αν αναμένονται επιπτώσεις. Στην περίπτωση καταφατικής απάντησης, η εν λόγω περιοχή περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης μόνο για τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος για τα οποία χαρακτηρίστηκε η περιοχή...»

Στην προκειμένη περίπτωση, παρά το γεγονός ότι στα **κατάντη του έργου** και στα δυτικά/βορειοδυτικά αυτού εντοπίζεται η **υδροτοπική προστατευόμενη περιοχή του Εθνικού Πάρκου λιμνοθαλασσών Μεσολογίου – Αιτωλικού (ΦΕΚ τ. Δ, αρ. φ. 477/31.5.2006)**, και συγκεκριμένα **τμήμα της ζώνης προστασίας του Π.Π.1 (ήτοι στην προκειμένη περίπτωση, ο ποταμός Εύηνος, ο οποίος ορίζεται από την κοίτη του κατάντη του φράγματος Αγ. Δημητρίου μέχρι τη γέφυρα Ευηνοχωρίου)** αυτό ουδόλως αναφέρεται στο οικείο Κεφάλαιο της Μ.Π.Ε. ως προς την οριοθέτηση της Περιοχής Μελέτης⁵, ταυτοχρόνως δε, ουδόλως υφίσταται οιαδήποτε αιτιολογία περί της ύπαρξης ή μη επιπτώσεων του υπό κρίση έργου σε αυτήν την προστατευόμενη περιοχή, βάσει ιδίως των χρήσεων, δραστηριοτήτων, μέτρων, όρων και περιορισμών προστασίας και διαχείρισης που τίθενται δυνάμει της ανωτέρω ΚΥΑ χαρακτηρισμού του Εθνικού Πάρκου (βλ. άρθρο 3 αυτής).

Κατά τούτο, η παρούσα Μ.Π.Ε. έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τις προαναφερθείσες διατάξεις της ανωτέρω Απόφασης.

1.3. Ελλιπής καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης - Παραβίαση των παρ. 8.5.1 και 8.5.4 του Παραρτήματος 2.

1.3.1. Στο Κεφάλαιο 8.5 του Παραρτήματος 2 ορίζεται ότι:

«8.5 Φυσικό Περιβάλλον

8.5.1. Γενικά στοιχεία

Αναφέρονται τα γενικά στοιχεία σχετικά με τις ιδιότητες, τη μορφή και την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος στην περιοχή μελέτης, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, απεικονίζοντας τις σχετικές πληροφορίες σε κατάλληλους χάρτες σε συνδυασμό με τη θέση του έργου.

Ανάλογα με την περιοχή μελέτης και τις αναμενόμενες επιδράσεις του έργου ή της δραστηριότητας εντοπίζονται και παρουσιάζονται στοιχεία για το φυσικό περιβάλλον,

⁵ Βλ. Κεφάλαιο 8.1. της Μ.Π.Ε., σελ. 150.

όπως ιδίως στοιχεία της χλωρίδας και της πανίδας (περιλαμβανομένων κατά περίπτωση στοιχείων για την ορνιθοπανίδα ή την ιχθυοπανίδα), της οικολογικής διάρθρωσης της περιοχής μελέτης, των οικοσυστημικών λειτουργιών και υπηρεσιών κ.λπ. ...»

Περαιτέρω, στο **Κεφάλαιο 8.5.4.** ορίζονται τα εξής:

«8.5.4. Άλλες σημαντικές φυσικές περιοχές

8.5.4.i. Για εκτάσεις της ξηράς και των εσωτερικών υδάτων

(α) Προσδιορίζονται τα είδη φυτών και ζώων (πλην όσων ήδη αναφέρθηκαν στις ενότητες 8.5.1, 8.5.2 και 8.5.3) που κυριαρχούν στα φυσικά ενδιαίτηματα της έκτασης, αυτών που ρυθμίζουν την οικολογική ισορροπία καθώς και αυτών που χαρακτηρίζονται από τη νομοθεσία της Ελλάδας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή από διεθνείς συμφωνίες ή συμβάσεις που έχει επικυρώσει η χώρα μας ως σπάνια ή απειλούμενα με εξαφάνιση.

(β) Εντοπίζονται και περιγράφονται οι συντελεστές του φυσικού περιβάλλοντος από τους οποίους εξαρτάται η διατήρηση των πληθυσμιακών επιπέδων των παραπάνω φυτών και ζώων, της έκτασης και ευρωστίας των φυσικών ή ημι-φυσικών ενδιαιτημάτων, καθώς και της ισορροπίας μεταξύ τους.

(γ) Αξιολογείται με ποιοτικά κριτήρια η σημασία της περιοχής μελέτης για τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας στο ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο. ...».

1.3.2. Εν προκειμένω, παρότι το έργο θα κατασκευαστεί ως επί το πλείστον επί των οικοτόπων Corine 312 (Δάσος κωνοφόρων) και 313 (Μικτό δάσος), η Μ.Π.Ε. παραθέτει μόνο κάποια είδη χλωρίδας που εντοπίζονται στην βλάστηση αείφυλλων πλατύφυλλων, την Σκληροφυλλική Βλάστηση και την ποώδη βλάστηση της ευρύτερης περιοχής⁶ (τα οποία και αναφέρονται με την κοινή ονομασία τους), χωρίς να παρατίθενται τα είδη χλωρίδας των οικοτόπων Corine 312 και 313.

Ομοίως, η καταγραφή της (χερσαίας) πανίδας είναι όλως επιγραμματική και συνοπτική, αφού γίνεται αναφορά στα συνήθη είδη θηλαστικών που απαντώνται σε σκληροφυλλικές εκτάσεις. Παραλείπεται και εδώ η αναφορά στα είδη πανίδας που απαντώνται στους οικοτόπους 312 και 313, ενώ δεν γίνεται αναφορά στα είδη θηλαστικών τα οποία απαντώνται στην περιοχή χωροθέτησης του έργου και προστατεύονται δυνάμει εθνικών, ευρωπαϊκών ή διεθνών νόμων και συνθηκών.

Αναφέρουμε ιδίως την παράλειψη αναφοράς ότι **η περιοχή χωροθέτησης του έργου εντοπίζεται εντός της ζώνης κατανομής⁷ του λύκου (Canis lupus)**, ο οποίος περιλαμβάνεται στο Παράρτημα II της υπ' αριθ. πρωτ. Η.Π.14849/853/Ε103 από 4.4.2008 Κ.Υ.Α.⁸ και άρα **συνιστά «είδος προτεραιότητας» «για τη διατήρηση των οποίων η Κοινότητα φέρει ιδιαίτερη ευθύνη λόγω του μεγέθους του τμήματος της περιοχής της φυσικής τους κατανομής» (άρθρο 2 περ. η)**, και παρότι για το εν λόγω

⁶ Βλ. Πίνακας 8.3: Βασικά είδη χλωρίδας περιοχής μελέτης, σελ. 168 και 169 της Μ.Π.Ε.

⁷ Ηλιόπουλος Γιώργος, 2018. Η κατάσταση διατήρησης του λύκου στην Ελλάδα, ζητήματα σύγκρουσης και τρόποι αντιμετώπισης. Καλλιστώ Π.Ο, και ειδικότερα τον χάρτη κατανομής του λύκου στην σελίδα 9.

⁸ «Τροποποίηση των υπ' αριθμ. 33318/3028/1998 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β'1289) και υπ' αριθμ. 29459/1510/2005 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β'992), σε συμμόρφωση με διατάξεις της οδηγίας 2006/105 του Συμβουλίου της 20ης Νοεμβρίου 2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (ΦΕΚ τ. Β' αρ. φ. 645/11.4.2008)

είδος η διάνοιξη οδών συνιστά μία εκ των βασικότερων απειλών για το ενδιαίτημά του [«Διάσπαση και κατάτμηση βιοτόπων. (D01.02. Roads, motorways, J03.02. Anthropogenic reduction of habitat connectivity)], ο φορέας υλοποίησης, δεν προβαίνει στην παραμικρή αναφορά των χαρακτηριστικών του και επομένως σε καμία απολύτως αξιολόγηση των επιπτώσεων της διάνοιξης και της διαπλάτυνσης οδών μήκους 12.980,28 μέτρων για τις ανάγκες του υπό κρίση έργου.

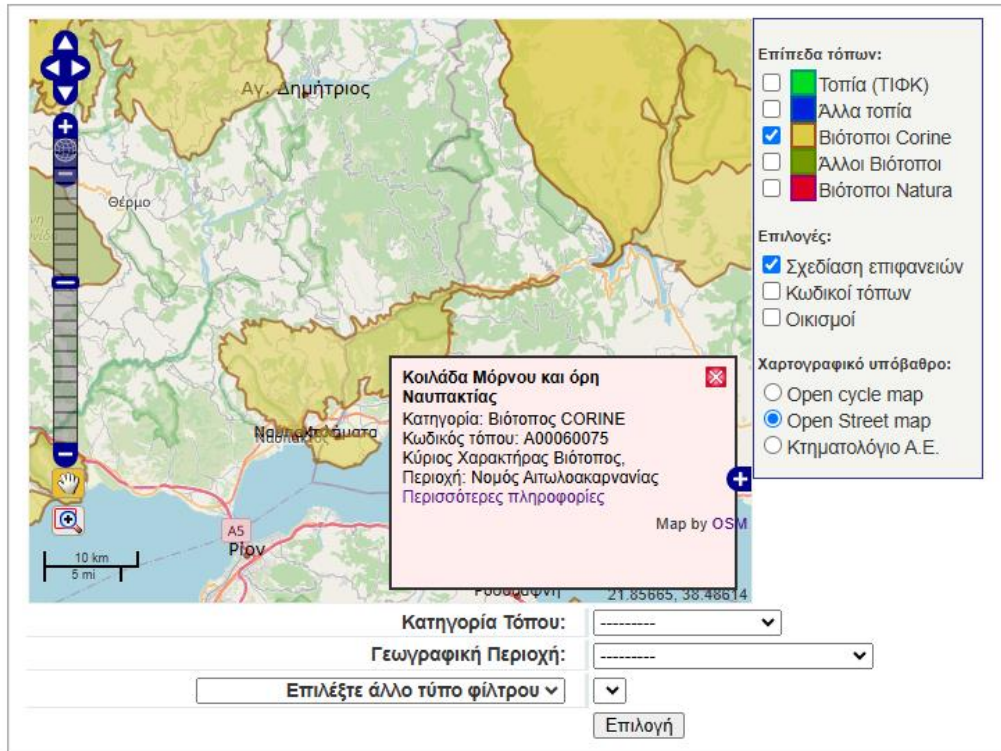
Ο Λύκος είναι από τα λίγα είδη μεγάλων θηλαστικών στα οποία έχει τεκμηριωθεί σημαντική αρνητική επίδραση της κατασκευής αιολικών πάρκων κατά τη φάση κατασκευής και λειτουργίας τους, στην αναπαραγωγική επιτυχία των αγελών λύκου, η οποία εκφράζεται με μετατόπιση των περιοχών αναπαραγωγής (**displacement**) σε αποστάσεις έως και 4 χιλιόμετρα μακριά από τις ανεμογεννήτριες όπως έχει διαπιστωθεί από σχετικές έρευνες σε άλλες Μεσογειακές χώρες⁹.

Με αντίστοιχο ελλιπή τρόπο παρουσιάζεται και η **ορνιθοπανίδα** της περιοχής μελέτης, αφού δεν αναφέρονται πραγματικά δεδομένα ως προς αυτήν, αλλά παρατίθεται ένας γενικός κατάλογος κοινών πτηνών της ελληνικής ορνιθοπανίδας.

Η Μ.Π.Ε. όφειλε βάσει των οικολογικών απαιτήσεων των ειδών ορνιθοπανίδας, βιβλιογραφικών δεδομένων, και των χαρακτηριστικών των οικοτόπων της περιοχής μελέτης να παραθέσει τα είδη που απαντώνται ή αναμένονται να απαντώνται, και ιδίως αυτά τα οποία βάσει των οικολογικών απαιτήσεών τους παρουσιάζουν ευπάθεια στις αιολικές εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ήτοι τα αρπακτικά πτηνά. Όπως ενδεικτικώς επισημαίνουμε ότι η περιοχή χωροθέτησης του έργου, όπως αναφέρεται και κατωτέρω, αποτελεί **βιότοπο κατανομής του φιδαστού (Circus gallicus)** και του **Χρυσαστού (Aquila Chrysaetos)**, στοιχείο το οποίο ουδόλως αναφέρεται και συνεκτιμάται από την Μ.Π.Ε.

1.3.3. Περαιτέρω, ως προς την καταγραφή του Κεφαλαίου 8.5.4.ι. (*Άλλες σημαντικές φυσικές περιοχές*), η Μ.Π.Ε. τυγχάνει ελλιπής, καθώς δεν κάνει μνεία του γεγονότος ότι η **περιοχή χωροθέτησης του έργου εντάσσεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της εντός του Βιοτόπου CORINE με κωδικό τόπου: A00060075 και ονομασία: Κοιλιάδα Μόρνου και όρη Ναυπακτίας**. Παρατίθεται σχετικός χάρτης από την βάση δεδομένων ΦΙΛΟΤΗΣ, από όπου προκύπτει η θέση του βιοτόπου αυτού:

⁹ Álvares, F., Rio-Maior, H., Roque, S., Nakamura, M., Cadete, D., Pinto, S., & Petrucci-Fonseca, F. (2011) και Assessing ecological responses of wolves to wind power plants in Portugal: methodological constraints and conservation implications. In Conference on Wind Energy and Wildlife Impacts (CWW) και Álvares, F., Rio-Maior, H., Roque, S., Nakamura, M., & Petrucci-Fonseca, F. (2017). Ecological response of breeding wolves to wind farms: Insights from two case studies in Portugal. Wildlife and wind farms: Conflicts and solutions, 1, 225-227.

Ως προς τις αξίες της περιοχής, αναφέρεται στην ανωτέρω βάση δεδομένων ότι αποτελεί μια **σχετικά μη διαταραγμένη περιοχή, ενδιαφέρουσα για τα θηλαστικά της και την орνιθοπανίδα της**, ενώ ως **αξιόλογα θηλαστικά** αναφέρεται η βίδρα (*Lutra lutra*), και ως **αξιόλογα πτηνά** ο Χρυσαιτός (*Aquila Chrysaetos*) και ο Φιδαιτός (*Circaetus gallicus*)¹⁰.

1.3.4. Παρ' όλα αυτά, ο φορέας υλοποίησης ενώ «σπαταλάει» 259 σελίδες για να αναμασήσει εν πολλοίς κοινοτυπίες και γενικολογίες, σκοπίμως και απολύτως συνειδητά αρνείται να συμμορφωθεί με την πλέον πρωταρχική υποχρέωση κάθε Μ.Π.Ε. ήτοι την πραγματική και ουσιαστική αξιολόγηση των επιπτώσεων του εκάστοτε έργου επί των ειδών χλωρίδας, πανίδας και орνιθοπανίδας της περιοχής εγκατάστασης.

Εν ολίγοις, «προτιμά» να παραθέσει ένα σωρό κοινοτυπίες και αέναιες επαναλήψεις άσχετων στοιχείων και δεδομένων, για να «γεμίσει» τις εκατοντάδες σελίδες της Μ.Π.Ε. (ως εάν η επάρκεια κάθε Μ.Π.Ε. «μετριέται» στη βάση των σελίδων της), παρά να αξιολογήσει αυτό που είναι το ζητούμενο, δηλαδή τις Επιπτώσεις του υπό κρίση Α/Π στο φυσικό περιβάλλον της περιοχή εγκατάστασης. Το άκρον άωτον της διαστρέβλωσης, της παραπειστικότητας, αλλά της ενδόμυχης πίστης

¹⁰ Βλ. ομοίως βάση δεδομένων ΦΙΛΟΤΗΣ, ανακτήθηκε από το διαδίκτυο: <https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/A00060075/>

του φορέα ότι τελικά θα «ξεγελάσει» τις αρμόδιες αρχές και θα πετύχει την έκδοση της σκοπούμενης Α.Ε.Π.Ο.

Κατά συνέπεια η παρούσα Μ.Π.Ε. τυγχάνει εξόχως ελλιπής κατά την καταγραφή και αποτύπωση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης, και ιδίως ως προς τα είδη χλωρίδας, πανίδας και ορνιθοπανίδας, αλλά και των άλλων σημαντικών φυσικών περιοχών (βιότοποι Corine), **εξ ου και η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της και για το λόγο αυτό.**

1.4. Ανυπαρξία πραγματικής και ουσιαστικής εκτίμησης των συνεργιστικών – σωρευτικών επιπτώσεων του σχεδιαζόμενου έργου.

1.4.1. Στην παρ. 4.4 του Κεφαλαίου 4, μεταξύ των υποχρεωτικά περιλαμβανόμενων στην Μ.Π.Ε. ενοτήτων είναι και η «Συσχέτιση του έργου με άλλα έργα»:

«Αναφέρονται και συσχετίζονται με το εξεταζόμενο έργο ή δραστηριότητα παρόμοια ή άλλα έργα και δραστηριότητες (υφιστάμενα ή υπό κατασκευή) της περιοχής ως προς την συμπληρωματικότητα, την συμβατότητα ή μη, την σωρευτικότητα κ.λπ.».

Στο δε Κεφάλαιο 9, «Εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων» ορίζεται ότι **θα πρέπει να εκτιμάται και αξιολογείται η:**

«...9.1.7. Συνεργιστική ή αθροιστική δράση με άλλες επιπτώσεις από το ίδιο το έργο ή από άλλα έργα ή δραστηριότητες που έχουν αναπτυχθεί ή έχουν περιβαλλοντικά αδειοδοτηθεί στην περιοχή...».

Πλην όμως και σε ευθεία αντίθεση με τις ανωτέρω προβλέψεις, ο φορέας στο γνωστό μοτίβο της παρέλκυσης και της δημιουργίας παραπαιστικών εντυπώσεων δεν προβαίνει στη δέουσα εκτίμηση των συνεργιστικών – σωρευτικών επιπτώσεων του σχεδιαζόμενου έργου, καθώς παραλείπει συνειδητά να αναφέρει τα χαρακτηριστικά (μέγεθος ισχύος, αριθμός ανεμογεννητριών, εμβαδόν προς κατάληψη εκτάσεων) του συνόλου των Α/Π καθώς των λοιπών μονάδων ΑΠΕ που ευρίσκοντα σε ώριμο αδειοδοτικό στάδιο πλησίον του κρινόμενου έργου.

Κατ’ αυτόν τον τρόπο, αποσκοπεί στη δημιουργία μίας δήθεν «καθησυχαστικής» και επίπλαστης εντύπωσης στην αδειοδοτούσα αρχή και στους ενδιαφερόμενους φορείς και κατοίκους των πληττόμενων περιοχών περί μη υπέρμετρης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης. Κυρίως όμως, έτσι, «κατορθώνει» να αποφύγει την τεκμηριωμένη και επιστημονικά έγκυρη εκτίμηση των συνεργιστικών – σωρευτικών επιπτώσεων του προτεινόμενου έργου.

Αδιαμφισβήτητη απόδειξη της εν λόγω πρόθεσης του φορέα του έργου είναι η εσκεμμένη παράλειψή του να εκτιμήσει τις συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις από τα γειτνιάζοντα Α/Π, μέσω της απουσίας οικείου κεφαλαίου της Μ.Π.Ε. στο οποίο να λαμβάνει χώρα η προσήκουσα παράθεση, ανάλυση και εξειδίκευση, ως όφειλε, παρότι σε επιμέρους κεφάλαια μνημονεύει γενικά και αόριστα την ανάγκη εκτίμησης τους. Συνεπώς δια, της παράλειψης εξειδικευμένης και ακριβούς αναφοράς στις συνεργιστικές επιπτώσεις του έργου σε σχέση με τα λοιπά έργα στην εγγύτερη περιοχή ο φορέας επιχειρεί την διαστρέβλωση της πραγματικότητας, αποκρύπτοντας τις αθροιστικές επιπτώσεις από την ύπαρξη μεγάλου αριθμού ανεμογεννητριών στην

περιοχή εγκατάστασης, η οποία κατά τα διαλαμβανόμενα στην Μ.Π.Ε. αποτελεί περιοχή όπου¹¹ «...υπάρχει σημαντικό ενδιαφέρον ανάπτυξης αιολικών πάρκων λόγω του αξιολόγου αιολικού δυναμικού.».

Είναι σαφές ότι στην Μ.Π.Ε. αποσιωπώνται σκοπίμως οι αθροιστικές επιπτώσεις των Α/Γ που είναι ήδη αδειοδοτημένες ή έχουν λάβει ΑΕΠΟ, σε ένα τόσο παρθένο και άξιο προστασίας οικολογικά φυσικό περιβάλλον (επάνω σε κορυφογραμμή βουνού), με συνέπεια αυτή να μην ανταποκρίνεται στις ως άνω απαιτήσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας περί αναλυτικής και σοβαρής αξιολόγησης των πραγματικών και ουσιαστικών συνεργιστικών επιπτώσεων των προς υλοποίηση έργων στην ευρύτερη περιοχή εγκατάστασης.

1.4.2. Ειδικότερα, εντός της εγγύς περιοχής που σκοπεύεται η εγκατάσταση του υπό κρίση Α/Π, βρίσκονται σε λειτουργία ή σε ώριμο αδειοδοτικό στάδιο (έχοντας λάβει Άδεια Εγκατάστασης, ΑΕΠΟ ή υποβάλει προς έγκριση Μ.Π.Ε.) τα εξής Α/Π:

i. ένας (1) ΑΣΠΗΕ της Εταιρείας «*ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ Α.Β.Ε.Τ.Ε.*» στις θέσεις «*ΛΟΥΖΕΣ - ΑΓΚΑΘΑΚΙ - ΡΙΓΑΝΗ*» τα οποία χωροθετούνται εντός της Δ.Ε. Ναυπακτίας του Δήμου Ναυπάκτου, ο οποίος βρίσκεται **σε λειτουργία**:

- έχει συνολική ισχύ **27,45 MW**, αποτελούμενος από **13 Α/Γ**, οι 12 εξ αυτών ισχύος **2 MW**, με διάμετρο ρότορα 80 μ. και ύψος πυλώνα 67 μ., η δε 1 εξ αυτών ισχύος 3,0 MW, με διάμετρο ρότορα 136 μ. και ύψος πυλώνα 90 μ.

- για το έργο αυτό έλαβαν χώρα εργασίες διάνοιξης νέας οδοποιίας μήκους **11.800 μ.**

- εντοπίζεται σε απόσταση **1,7 χλμ. νότια/νοτιοδυτικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ, **επί του όρους Ριγάνι**, σε υψόμετρο μεταξύ 960 και 1.340 μ..

ii. ένας (1) ΑΣΠΗΕ της Εταιρείας «GREEKSTREAM ENERGY A.E.» στη θέση ««Καστρονμάς» των Δ.Ε. Ναυπάκτου και Πυλλήνης του Δήμου Ναυπακτίας, ο οποίος έχει λάβει περιβαλλοντικούς όρους δυνάμει της με **Αριθ. Πρωτ. 59398 από 28.06.2023 Α.Ε.Π.Ο** της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτ. Ελλάδος και Ιονίου:

- έχει συνολική ισχύ **39,6 MW**, αποτελούμενος από **6 Α/Γ**, ισχύος **6,6 MW**, με διάμετρο ρότορα 155 μ. και ύψος πυλώνα 102,5 μ.

- σχεδιάζεται να πραγματοποιηθούν εργασίες διάνοιξης νέας οδοποιίας μήκους **7.056,86 μ.** και βελτίωση υφιστάμενης οδοποιίας μήκους **852,83 μ.**

- σχεδιάζεται να επέμβουν, εκτελώντας αποψίλωση δασικής βλάστησης, εκχωματισμούς και γενικά βαριές χωματουργικές και κατασκευαστικές εργασίες σε δάση και δασικές εκτάσεις συνολικού εμβαδού **130,98 στρέμματα**, σε μέσο υψόμετρο 900 μ.

- πρόκειται να προχωρήσουν συνολικά σε εκσκαφές **153.515,60 κ.μ.** χώματος.

- εντοπίζεται σε απόσταση **1,7 χλμ. ανατολικά/βορειοανατολικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ.

¹¹ Σελ. 55 της Μ.Π.Ε.

iii. ένας (1) ΑΣΠΗΕ της Εταιρείας «GREEKSTREAM ENERGY A.E.» στη θέση «Ρουπάκια» των Δ.Ε. Ναυπάκτου και Πυλλήνης του Δήμου Ναυπακτίας, για τον οποίο έχει υποβληθεί προς έγκριση στο Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο (ΗΠΜ) η από **Σεπτεμβρίου 2023 Μ.Π.Ε.:**

- έχει συνολική ισχύ **19,80 MW**, αποτελούμενος από **3 Α/Γ**, ισχύος **6,6 MW**, με διάμετρο ρότορα 155 μ. και ύψος πυλώνα 102,5 μ.

- σχεδιάζεται να πραγματοποιηθούν εργασίες διάνοιξης και βελτίωσης οδοποιίας μήκους **8.277,07 μ.**

- σχεδιάζεται να επέμβουν, εκτελώντας αποψίλωση δασικής βλάστησης, εκχωματισμούς και γενικά βαριές χωματουργικές και κατασκευαστικές εργασίες σε δάση και δασικές εκτάσεις συνολικού εμβαδού **102.188,1 τ.μ.**, σε υψόμετρο μεταξύ 800 μ. και 1050 μ.

- πρόκειται να προχωρήσουν συνολικά σε εκσκαφές **140.756,91 κ.μ.** χώματος, εκ των οποίων θα υπάρχει μία περίσσεια υλικών της τάξης των **66.554,23** κυβικών μέτρων.

- εντοπίζεται σε απόσταση **3 χλμ. ανατολικά/βορειοανατολικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ.

iv. ένας (1) ΑΣΠΗΕ της Εταιρείας «*ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ Α.Β.Ε.Τ.Ε.*» στη θέση «*ΣΚΟΠΙΑ*» εντός της Δ.Ε. Ναυπακτίας του Δήμου Ναυπάκτου, ο οποίος βρίσκεται **σε λειτουργία:**

- έχει συνολική ισχύ **20 MW**, αποτελούμενος από **8 Α/Γ**, ισχύος **2,5 MW**, με διάμετρο ρότορα 90 μ. και ύψος πυλώνα 80 μ.

- εντοπίζεται σε απόσταση **4 χλμ. ανατολικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ.

v. ένας (1) ΑΣΠΗΕ της Εταιρείας «*PAP ENERGY ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ*» στις θέσεις «*Λιθαρόσερμα – Μακρυλάκωμα – Παλιόσταλος – Παλιοήμερο – Τριμνήστρα – Πύργος – Παλαρράχη*» του Δήμου Ναυπάκτου, ο οποίος βρίσκεται **σε λειτουργία:**

- έχει συνολική ισχύ **24 MW**, αποτελούμενος από **12 Α/Γ**, ισχύος **2,0 MW**, με διάμετρο ρότορα 90 μ. και ύψος πυλώνα 80 μ.

- εντοπίζεται σε απόσταση **5 χλμ. νοτιοανατολικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ.

vi. ένας (1) ΑΣΠΗΕ της Εταιρείας «*ARPA ENERGY SOLUTIONS ΟΕ*» στη θέση «*Λούζες*» εντός της Δ.Ε. Ναυπακτίας του Δήμου Ναυπάκτου, ο οποίος έχει λάβει περιβαλλοντικούς όρους δυνάμει της με **Αριθ. Πρωτ. 163577 από 14.10.2022 Απόφασης Υπαγωγής σε Π.Π.Δ.** της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτ. Ελλάδος και Ιονίου:

- έχει συνολική ισχύ **1 MW**, αποτελούμενος από **1 Α/Γ**, ισχύος **1 MW**, με διάμετρο ρότορα 61 μ.

- εντοπίζεται σε απόσταση **4,5 χλμ. νοτιοανατολικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ **επί του όρους Ριγάνι**, σε υψόμετρο 800 μ. περίπου.

Περαιτέρω, πλησίον του υπό αξιολόγηση έργου εντοπίζονται και τελούν σε συσχέτιση τα κάτωθι έργα και δραστηριότητες (άλλου είδους):

vii. ένας (1) ΦΣΠΗΕ της Εταιρείας «*TEPNA ENEPΓEIAKH A.B.E.T.E.*» στη θέση «*Λούζες-Αγκαθάκι-Ρίγανη*» εντός της Δ.Ε. Ναυπακτίας του Δήμου Ναυπάκτου, ο οποίος βρίσκεται **σε λειτουργία:**

- έχει συνολική ισχύ **1,05 MW**, αποτελούμενος από **6000 φωτοβολταϊκά στοιχεία τύπου S 16 175. 175 Wp** έκαστο,

- καταλαμβάνει επιφάνεια **21.330 τ.μ.**

- εντοπίζεται σε απόσταση **3,3 χλμ. νότια, νοτιοανατολικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ, επί του **όρους Ριγάνι**, σε υψόμετρο μεταξύ 950 και 1000 μ..

viii. ένας (1) ΦΣΠΗΕ της Εταιρείας «*GREEN REPOWER M.I.K.E*» στη θέση «*Λούζες*» εντός της Δ.Ε. Ναυπακτίας του Δήμου Ναυπάκτου, ο οποίος έχει λάβει περιβαλλοντικούς όρους δυνάμει της με **Αριθ. Πρωτ. 91506 από 29.06.2022 Α.Ε.Π.Ο** της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτ. Ελλάδος και Ιονίου:

- έχει συνολική ισχύ **20,00 MW**, αποτελούμενος από **44.445 φωτοβολταϊκές γεννήτριες**,

- θα καταλαμβάνει επιφάνεια **401.186,15 τ.μ.**

- εντοπίζεται σε απόσταση **3,3 χλμ. νότια, νοτιοανατολικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ, επί του **όρους Ριγάνι**, σε υψόμετρο μεταξύ 850 και 950 μ..

ix. ένας (1) ΦΣΠΗΕ της Εταιρείας «*SOLENCOM MONOΠΡΟΣΩΠΗ Ι Κ Ε*» στη θέση «*ΣΤΕΡΓΙΝΑ Η' ΖΕΡΓΙΝΑ*» εντός της Δ.Ε. Ναυπακτίας του Δήμου Ναυπάκτου, ο οποίος βρίσκεται **σε λειτουργία:**

- έχει συνολική ισχύ **0.49 MW**.

- εντοπίζεται σε απόσταση **4,9 χλμ. νότια, νοτιοανατολικά** του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ, επί του **όρους Ριγάνι**, σε υψόμετρο 800 μ..

1.4.3. Εκ των ως άνω προκύπτει ότι μόνο στην άμεση ζώνη εγγύτητας των 5 χλμ. περίξ της περιοχής εγκατάστασης του υπό κρίση Α/Π βρίσκονται εν λειτουργία ή σε προχωρημένο αδειοδοτικά στάδιο 43 Α/Γ, οι οποίες από κοινού με το παρόν έργο θα ανέλθουν σε 50 Α/Γ. Πέραν αυτού, εντοπίζονται στην ίδια περιοχή τρεις ΦΣΠΗΕ, δύο εν λειτουργία και ένας με ΑΕΠΟ.

Οι ανωτέρω αθροιστικές επιπτώσεις αποτυπώνονται εναργώς ιδίως επί του **όρους Ριγάνι**, το οποίο έχει επιβαρυνθεί ήδη υπέρμετρα από την εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ και ΦΣΠΗΕ στο νότιο τμήμα του, ενώ εφόσον αδειοδοτηθεί και το παρόν έργο ΑΣΠΗΕ και τα συνοδά έργα των συσσωρευτών και της νέας οδοποιίας στο βόρειο τμήμα του, θα έχει απομείνει ένα πολύ μικρό τμήμα του αλώβητο.

Οι σωρευτικές και αθροιστικές επιπτώσεις επί της γεωμορφολογίας, του τοπίου και ευρύτερα του φυσικού περιβάλλοντος του **όρους** αυτού θα είναι εξαιρετικά δυσμενείς, αφού η διανοιχθείσα οδοποιία, οι καταληφθείσες επιφάνειες από τις πλατείες των Α/Γ και τα φωτοβολταϊκά πάνελ, και τα λοιπά συνοδά έργα, θα έχουν μετατρέψει αυτό το βουνό σε μία εκτενή μονάδα παραγωγής ενέργειας.

Εικόνα 1: Απόσπασμα του γεωπληροφοριακού χάρτη της ΡΑΕ από αποτυπώνονται τα έργα ΑΣΠΗΕ και ΦΣΠΗΕ επί του όρους Ριγάνι

Ωστόσο, στην υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. κανένα από τα ανωτέρω δεδομένα δεν παρατίθεται, καμία ουσιαστική αξιολόγηση των συνεργιστικών επιπτώσεων του συνόλου των ως άνω έργων δεν λαμβάνει χώρα, με αποτέλεσμα αυτή να παραβιάζει ευθέως τις ως άνω απαιτήσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας περί αναλυτικής και τεκμηριωμένης αξιολόγησης των πραγματικών και ουσιαστικών συνεργιστικών επιπτώσεων των προς υλοποίηση έργων στην ευρύτερη περιοχή εγκατάστασης, εξ ου και η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκρισή της και για τον λόγο αυτό.

1.5. Ανεπαρκής πραγματικής και ουσιαστικής εκτίμησης των επιπτώσεων στα μορφολογικά και τοπιολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής χωροθέτησης του σχεδιαζόμενου έργου, καθώς και στο ανθρωπογενές περιβάλλον κατά παράβαση των παρ. 9.3 και 9.6 του Παραρτήματος 2.

1.5.1. Στο Κεφάλαιο 9.3 του Παραρτήματος 2 ορίζεται ότι:

«9.3 Επιπτώσεις στα μορφολογικά και τοπιολογικά χαρακτηριστικά

9.3.1. Εκτιμώνται και αξιολογούνται οι αλλαγές στην εικόνα της ευρύτερης περιοχής, λόγω του έργου ή της δραστηριότητας.

9.3.2. Χρησιμοποιούνται δόκιμες μέθοδοι αξιολόγησης τοπιολογικών μεταβολών και οπτικής παρείσδυσης.

9.3.3. Συγκρίνεται, μέσω κατάλληλης φωτορεαλιστικής απεικόνισης, η υφιστάμενη εικόνα του τοπίου με αυτό που ενσωματώνει το έργο ή τη δραστηριότητα για τις περιπτώσεις που επηρεάζονται κατά ουσιαστικό βαθμό στοιχεία αυξημένου μορφολογικού ή τοπιολογικού ενδιαφέροντος. Για τις άλλες περιπτώσεις καθώς και για έργα ή δραστηριότητες υποκατηγορίας Α2, η φωτορεαλιστική απεικόνιση είναι προαιρετική.

9.3.4. Διερευνώνται και αξιολογούνται οι πιθανότητες διάσπασης της γραμμής του ορίζοντα και των φυσικών σχημάτων και χρωμάτων του τοπίου από την ένταξη του έργου ή της δραστηριότητας στην περιοχή, καθώς και οι συνθήκες συνέχειας ή ασυνέχειας στην οργάνωση του τοπίου.

9.3.5. Εξετάζεται η συμβατότητα των επικείμενων αλλαγών σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, η οποία κυρώθηκε με το ν. 3827/2010 (Α' 30).»

Περαιτέρω, στο **Κεφάλαιο 9.6** ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι:

«...9.6.2.i. Εκτιμώνται οι επιπτώσεις στη διάρθρωση και στα κύρια χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος των πόλεων και οικισμών της περιοχής μελέτης που γειτνιάζουν άμεσα με το έργο ή τη δραστηριότητα.

9.6.2.ii. Αξιολογούνται μεταξύ άλλων οι πιθανότητες διάσπασης της ενότητας του πολεοδομικού ιστού, στον αστικό και εξωαστικό χώρο, καθώς και οι τάσεις αναβάθμισης ή υποβάθμισης που αναμένονται, κατά άμεσο ή έμμεσο τρόπο, λόγω του έργου ή της δραστηριότητας. ...»

1.5.2. Εν προκειμένω, οι Α/Γ του υπό αξιολόγηση έργου **χωροθετούνται σε πολύ μικρή απόσταση από τον οικισμό Ριγάνι**, και συγκεκριμένα **η εγγύτερη Α/Γ 7 εντοπίζεται σε απόσταση μόλις 757 μ.** από το **όριο του οικισμού**¹². Περαιτέρω, οι συγκεκριμένες Α/Γ βάσει των τεχνικών χαρακτηριστικών τους είναι εξαιρετικά μεγάλου μεγέθους, αφού το ύψος του πυλώνα ανέρχεται σε **125 μ.**, η διάμετρος της πτερωτής σε **150 μ.**, το δε συνολικό τους ύψος ανέρχεται σε **200 μ.**¹³

Παρότι τα παραπάνω δεδομένα τελούν προδήλως σε γνώση του φορέα του έργου και του μελετητή της Μ.Π.Ε., **παραλείπεται σκοπίμως η οποιαδήποτε ουσιαστική και πραγματική εκτίμηση ως προς τις τοπιολογικές επιπτώσεις** από την κατασκευή και λειτουργία του έργου στο **τοπίο** της περιοχής χωροθέτησης, και ειδικότερα η **οπτική παρείσδυση/όχληση** που προκαλείται στο πλέον κοντινό **οικισμό του Ριγανίου**.

Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, στα οικεία κεφάλαια της Μ.Π.Ε. γίνονται οι εξής αυθαίρετες εκτιμήσεις:

(α) σελ. 207 επ.:

«...Γενικά το υπό εξέταση τοπίο της περιοχής μελέτης δεν παρουσιάζει οπτική τρωτότητα (ευαισθησία) γιατί είναι ομοιογενής τύπος τοπίου καθότι εμπεριέχει στο μεγαλύτερο του μέρος ομοιόμορφη βλάστηση. ...

¹² Σελ. 12 της Μ.Π.Ε.

¹³ Σελ. 91 της Μ.Π.Ε., Εικόνα 6.3: Σχηματική τομή της ανεμογεννήτριας Vestas V150-6 MW, και σχετικό υπόμνημα αυτής.

Η οπτική όχληση είναι κάτι υποκειμενικό και δύσκολα μπορούν να τεθούν κοινά αποδεκτοί κανόνες, αν και όπως τεκμηριώθηκε στο Τεύχος Συμβατότητας με το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, το αιολικό πάρκο είναι συμβατό ως προς την ένταξή του στο τοπίο. ... Δεδομένου βεβαίως ότι οι ανεμογεννήτριες είναι κατ' ανάγκη ορατές από απόσταση, η προτεινόμενη χωροθέτησή τους δεν διαταράσσει σε μεγάλο βαθμό την ομοιογένεια του τοπίου, αντίθετα προσθέτει ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον στοιχείο στην ποικιλομορφία του τοπίου της ευρύτερης περιοχής. ...».

(β) σελ. 210:

«9.6.2. Διάρθρωση και λειτουργίες του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

Δεν προκαλούνται επιπτώσεις στους οικισμούς της περιοχής λόγω της απόστασης και της ελάχιστης μη οπτικής επαφής με το έργο. ...».

1.5.3. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η Μ.Π.Ε. όχι μόνο παραλείπει να προβεί σε εκτίμηση των αναμενόμενων τοπιολογικών επιπτώσεων βάσει **δόκιμων μεθόδων αξιολόγησης τοπιολογικών μεταβολών και οπτικής παρείδουσας (όπως λ.χ. φωτορεαλιστικές απεικονίσεις)**, όπως απαιτεί η ΥΑ 170225/2014 και υποβαθμίζει με αυθαίρετες παραδοχές τις αναμενόμενες επιπτώσεις, αλλά προβαίνει και στην διατύπωση **παραπλανητικών και αβάσιμων ισχυρισμών**, αφού ούτε λίγο ούτε πολύ ισχυρίζεται ότι *«Δεν προκαλούνται επιπτώσεις στους οικισμούς της περιοχής λόγω της απόστασης και της ελάχιστης μη οπτικής επαφής με το έργο. ...».*

Πέραν αυτού, συγχέει σκοπίμως την υποχρέωση εκτίμησης των επιπτώσεων αυτών με τον έλεγχο περί της συμβατότητας ή μη με τις προβλέψεις του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ ως προς τα κριτήρια ένταξης στο τοπίο, θεωρώντας ότι η τυχόν πλήρωση των κριτηρίων αυτών αίρει την υποχρέωση της Μ.Π.Ε. να προβεί κατά τις ανωτέρω προαναφερθείσες διατάξεις σε εκτίμηση των αναμενόμενων τοπιολογικών επιπτώσεων και της οπτικής παρείδουσας, εν προκειμένω στον οικισμό του Ριγανίου. Ωστόσο, όπως έχει κριθεί συναφώς και από το ΣτΕ στην με αριθμό 1961/2020 απόφαση: *«Τούτο διότι, εν προκειμένω, η έρευνα των επιπτώσεων στο περιβάλλον...δεν μπορούσε να περιορισθεί στην τήρηση των απαιτήσεων του Ε.Χ.Π./Α.Π.Ε., οι οποίες θέτουν τις ελάχιστες τηρητέες αποστάσεις από τις ακτές κολύμβησης και επομένως συνάπτονται κατ' αρχήν προς τις "άμεσες επιπτώσεις στο περιβάλλον", κατά την περιβαλλοντική νομοθεσία, αλλά έπρεπε να ερευνηθούν και οι "έμμεσες επιπτώσεις" από τις Α/Γ του Α.Σ.Π.Η.Ε. στο ανωτέρω ουσιώδες στοιχείο του τοπίου και του περιβάλλοντος της Λευκάδας, εν όψει των χαρακτηριστικών του αιολικού πάρκου. ...».*

Επιπρόσθετα, πρέπει να επισημανθεί ότι ο έλεγχος συμβατότητας με τις διατάξεις του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ ως προς τις ελάχιστες αποστάσεις από σημεία ενδιαφέροντος είναι κατ' ελάχιστον παρωχημένος και ανεπαρκής για την προστασία του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος, αφού το από 2008 Ειδικό Χωροταξικό για τις ΑΠΕ λαμβάνει υπόψη ως τυπική ανεμογεννήτρια αυτή με διάμετρο ρότορα 85 μ., κατά τη στιγμή που το υπό αξιολόγηση έργο αφορά Α/Γ με διάμετρο ρότορα 150 μ.

1.5.4. Σε κάθε περίπτωση, όπως μνημονεύεται και στην ίδια την Μ.Π.Ε., η απόσταση του οικισμού του Ριγανίου είναι **μόλις 700 μ.** από την εγγύτερη Α/Γ, ενώ είναι τέτοια τα **τεχνικά χαρακτηριστικά τους** (συνολικό ύψος 200 μ., διάμετρος

περωτής 150 μ.), όπου δημιουργούν **μεγάλης έντασης τοπιολογικές μεταβολές και οπτική παρείδωση/όχληση στο οικισμό του Ριγανίου.**

Προς επίρρωση των ανωτέρω, επικαλούμαστε τις κατωτέρω **φωτορεαλιστικές απεικονίσεις** εξηγμένες από το πρόγραμμα Google Earth βάσει των τεχνικών χαρακτηριστικών των Α/Γ (συντεταγμένες θέσεων χωροθέτησης, ύψος πυλώνα, διάμετρος περωτής), από τρία σημεία του οικισμού Ριγάνι:

Εικόνα 2: Φωτορεαλιστική απεικόνιση ΑΣΠΗΕ από οικισμό Ριγάνι (σημείο 1)

Εικόνα 3: Φωτορεαλιστική απεικόνιση ΑΣΠΗΕ από οικισμό Ριγάνι (σημείο 2)

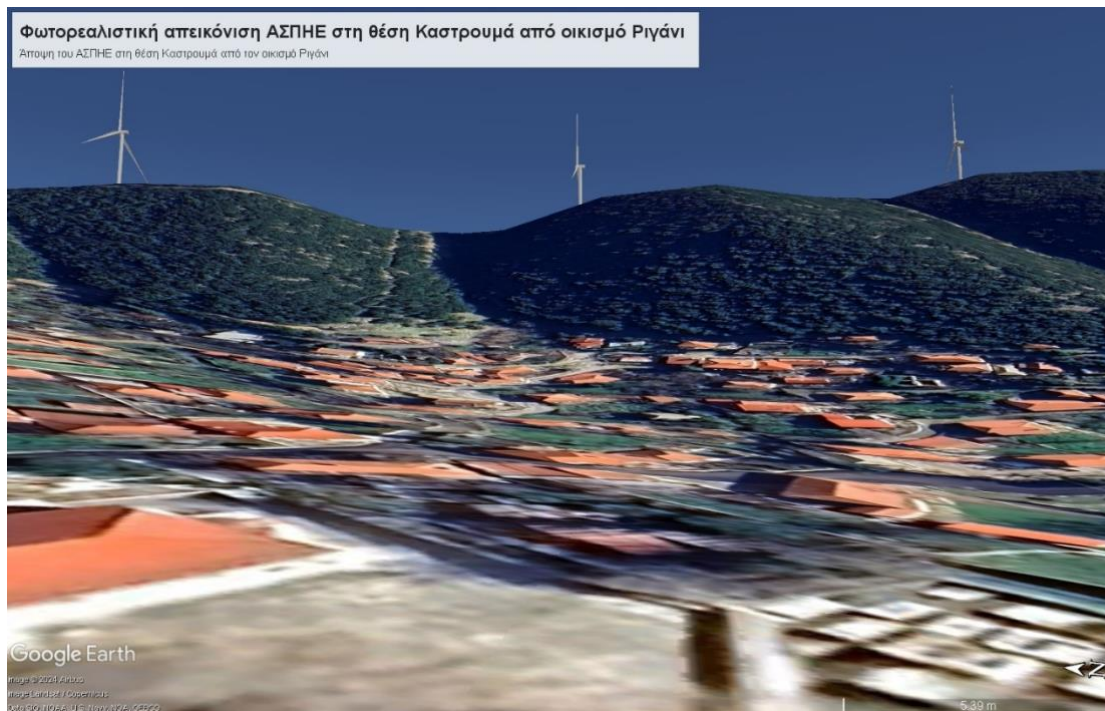

Εικόνα 4: Φωτορεαλιστική απεικόνιση ΑΣΠΗΕ από οικισμό Ριγάνι (σημείο 3)

Εκ των ανωτέρω φωτορεαλιστικών απεικονίσεων αποδεικνύεται ότι η τυχόν εγκατάσταση και λειτουργία του υπό κρίση ΑΣΠΗΕ θα προκαλέσει **μεγάλης έντασης οπτική όχληση** στον οικισμό του Ριγανίου, στοιχείο το οποίο προέκυπτε άλλωστε παραχρήμα και βάσει των τεχνικών χαρακτηριστικών των Α/Γ (200 μ. ύψος, διάμετρος πτερωτής 150 μ.) και της μικρής απόστασης μεταξύ των Α/Γ και του οικισμού (700 μ.).

1.5.5. Οι κατά τα ανωτέρω εξαιρετικά δυσμενείς επιπτώσεις λόγω οπτικής όχλησης στον οικισμό του Ριγανίου **θα πρέπει να αθροιστούν περαιτέρω στις αντίστοιχες αρνητικές επιπτώσεις που αναμένονται από τον όμορο ΑΣΠΗΕ στην θέση Καστρουμάς**, ο οποίος έλαβε την υπ' αριθ. πρωτ. 59398 από 28.6.2023 Α.Ε.Π.Ο, καθώς ο συγκεκριμένος ΑΣΠΗΕ αποτελείται από έξι (6) Α/Γ χωροθετούμενες στα ανατολικά του Ριγανίου, με την εγγύτερη να εντοπίζεται σε απόσταση μόλις **800 μ.** από τα σπίτια του οικισμού.

Ειδικότερα, η θέα προς ανατολάς από τα σπίτια του Ριγανίου θα είναι η εξής:

Εικόνα 5: Φωτορεαλιστική απεικόνιση όμορου ΑΣΠΗΕ στη θέση Καστρουμάς από οικισμό Ριγάνι (σημείο 4)

1.5.6. Συμπερασματικά, η υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε.: **α)** παραλείπει να προβεί σε εκτίμηση των αναμενόμενων τοπιολογικών επιπτώσεων βάσει **δόκιμων μεθόδων αξιολόγησης τοπιολογικών μεταβολών και οπτικής παρείσδυσης, β)** υποβαθμίζει με αυθαίρετες παραδοχές τις σχετικές επιπτώσεις, **γ)** **προβαίνει στην διατύπωση παραπλανητικών και αβάσιμων ισχυρισμών** περί δήθεν «ελάχιστης μη οπτικής επαφής» του ΑΣΠΗΕ με οικισμούς.

Σε κάθε δε περίπτωση, **οι αναμενόμενες αρνητικές επιπτώσεις στον οικισμό Ριγάνι λόγω οπτικής όχλησης/παρείσδυσης και υποβάθμισης στο τοπίο θα είναι εξαιρετικά δυσμενείς και μεγάλης έντασης**, λόγω της μικρής απόστασης χωροθέτησης των Α/Γ από τον οικισμό, των τεχνικών χαρακτηριστικών των Α/Γ (συνολικό ύψος 200 μ., διάμετρος περωτής: 150 μ.), όπως αποδεικνύεται περαιτέρω και από τις ανωτέρω φωτορεαλιστικές απεικονίσεις (Εικόνες 3 έως 6). Οι επιπτώσεις αυτές **σωρεύονται/αθροίζονται σε αυτές που θα προκαλέσει ο ήδη αδειοδοτημένος περιβαλλοντικά ΑΣΠΗΕ στη θέση Καστρουμά στα ανατολικά του οικισμού**, ο οποίος επίσης χωροθετείται σε μικρή απόσταση από τον οικισμό και σε άμεση οπτική με αυτόν, όπως επίσης αποδεικνύεται από την ανωτέρω φωτορεαλιστική απεικόνιση.

Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται από το γεγονός ότι η υπό κρίση Μ.Π.Ε. δεν συνοδεύεται από φωτορεαλιστική απεικόνιση κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 9.3.3. του Παραρτήματος 2 της ανωτέρω Απόφασης.

Κατά συνέπεια, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. και για το λόγο αυτό.

1.6. Παραβίαση της παρ. 8.6.3 του Κεφαλαίου 8 του Παραρτήματος 2 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ ως προς τις ελάχιστες αποστάσεις από πολιτιστικά μνημεία – ελλιπής εκτίμηση των επιπτώσεων επί των πολιτιστικών μνημείων της περιοχής του έργου

1.6.1. Σύμφωνα με την παρ. 8.6.3 του Κεφαλαίου 8 του Παραρτήματος 2:

«8.6.3. Πολιτιστική κληρονομιά

8.6.3.i. Καταγράφονται και απεικονίζονται σε κατάλληλο χάρτη όλοι οι κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι στην περιοχή μελέτης, τόσο ως προς τα εξωτερικά τους όρια όσο και ως προς τον εσωτερικό διαχωρισμό τους σε ζώνες. Αναφέρονται οι περιορισμοί κάθε ζώνης και ελέγχεται ως προς αυτούς η δυνατότητα υλοποίησης του έργου ή της δραστηριότητας.

8.6.3.ii. Καταγράφονται και απεικονίζονται στο ίδιο χάρτη τα ιστορικά μνημεία στην περιοχή μελέτης, καθώς και όλες οι άλλες θέσεις ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.»

Περαιτέρω, δυνάμει του Πίνακα Γ του Παραρτήματος II (Αποστάσεις αιολικών εγκαταστάσεων από γειτνιάζουσες χρήσεις γης, δραστηριότητες και δίκτυα τεχνικής υποδομής) του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ ορίζεται ως ελάχιστη απόσταση εγκατάστασης από κηρυγμένα πολιτιστικά μνημεία και ιστορικούς τόπους, η απόσταση 7*d, ήτοι εν προκειμένω αυτή των 1.050 μ., λαμβανομένης υπόψη της διαμέτρου (d) της πτερωτής αυτού του τύπου Α/Γ.

Τέλος, Δυνάμει του άρθρου 10 του ν. 4858/2021 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι:

«1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του. ...

*3. Η εγκατάσταση ή η λειτουργία βιομηχανικής, βιοτεχνικής ή εμπορικής επιχείρησης, η τοποθέτηση τηλεπικοινωνιακών ή άλλων εγκαταστάσεων, η επιχείρηση οποιουδήποτε τεχνικού ή άλλου έργου ή εργασίας, καθώς και η οικοδομική δραστηριότητα πλησίον μνημείου, επιτρέπεται μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. **Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή το άμεσο περιβάλλον του ή η σχέση με αυτά είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να προκληθεί άμεση ή έμμεση βλάβη αυτών, λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της εργασίας.»***

1.6.2. Εν προκειμένω, η Μ.Π.Ε. στα οικεία κεφάλαια όπου εξετάζει τα πολιτιστικά μνημεία της ευρύτερης περιοχής και την συσχέτισή τους με το υπό κρίση έργο, λαμβάνει υπόψη τα εξής μνημεία¹⁴:

(α) Την 'Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη Προδρόμου, Ανάληψη, Αιτωλοακαρνανία' (ΦΕΚ: 614/Β/1983-10-262) σε απόσταση ~3,7 km βορειοδυτικά της ΑΓ-7.

(β) Το Κάστρο Ναυπάκτου (κήρυξη σύμφωνα με τα ΦΕΚ- 235/Δ/76, 594/Δ/78, 85/Δ/93, 996/Δ/98 και 137/Δ/99) για το οποίο επισημαίνεται ότι η απόσταση από το

¹⁴ Σελ. 66 επ. της Μ.Π.Ε.

έργο είναι >8 χλμ και επιπλέον δεν υφίσταται οπτική επαφή λόγω της μορφολογίας της περιοχής.

Καταλήγει¹⁵ δε ότι: «Σύμφωνα με τις επισυναπτόμενες γνωμοδοτήσεις των αρχαιολογικών υπηρεσιών δεν υπάρχουν οχλήσεις και επιπτώσεις στα πολιτιστικά μνημεία της περιοχής. Όπως παρουσιάστηκε και στο Τεύχος Συμβατότητας με το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ το έργο εντάσσεται ομαλά στο τοπίο και δεν αλλοιώνει περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος όπως για παράδειγμα χαρακτηρισμένους παραδοσιακούς οικισμούς, ιστορικά μνημεία και εν γένει μεμονωμένα σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος. ...»

Τέλος, στο από Ιουνίου 2024 Ειδικό Τεύχος Συμβατότητας με το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ αναφέρεται¹⁶ ότι: «Δεν υπάρχουν κηρυγμένα πολιτιστικά μνημεία και ιστορικοί τόποι πλησίον της θέσης εγκατάστασης του έργου και σε απόσταση μικρότερη των 1050 μ. που να είναι σε οπτική επαφή.»

1.6.3. Πλην όμως, στον οικισμό του Ριγανίου υφίσταται ένα **νεότερο πολιτιστικό μνημείο**, ήτοι το **κτίριο ιδιοκτ. Νικ. Ταμπάκη**, το οποίο έχει χαρακτηριστεί ως **ιστορικό διατηρητέο μνημείο** δυνάμει της με αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/Υ156/32262 απόφασης της Υπουργού Πολιτισμού (βλ. απόφαση κήρυξης στο **ΦΕΚ τ. Β, αρ. φ. 489/7.7.1993**). Όπως δε αναφέρεται στην απόφαση κήρυξης, ο λόγος κήρυξής του ως νεότερου μνημείου είναι το γεγονός ότι *«αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής σημαντικό για την μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής στον Ελλαδικό χώρο.»*

Η **ύπαρξη του ανωτέρω νεότερου μνημείου στο Ριγάνι παρασιωπείται (σκοπίμως) από την Μ.Π.Ε.**, η οποία θεωρεί ως πλέον κοντινό πολιτιστικό μνημείο στο υπό εξέταση έργο την Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη Προδρόμου στην Ανάληψη Αιτωλοακαρνανίας, σε απόσταση 3,7 χλμ. από την θέση του έργου. **Προδήλως έχει παραληφθεί κατά τούτο και η εξέταση στο Ειδικό Τεύχος Συμβατότητας του συγκεκριμένου μνημείου και η τήρηση της ελάχιστης απόστασης από αυτό.** Σε κάθε δε περίπτωση, βάσει και όσων αναφέρθηκαν ανωτέρω ως προς την οπτική όχληση στον οικισμό του Ριγανίου, **λόγω της κοντινής απόστασης των Α/Γ από τον οικισμό, του τύπου αυτών (200 μ. ύψος, μέγεθος πυλώνα 150 μ.) και της οπτικής επαφής που υπάρχει μεταξύ τους**, όπως καταδείχτηκε με τις σχετικές φωτορεαλιστικές απεικονίσεις, είναι αυταπόδεικτο ότι αντιστοίχως **η τυχόν κατασκευή και λειτουργία του παρόντος έργου θα επιφέρει ουσιώδη έμμεση βλάβη στο μνημείο αυτό και δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την έγκριση του παρόντος έργου από άποψη αρχαιολογικού νόμου.**

Κατά τα ανωτέρω, και η υπ' **αριθ. πρωτ. 401051/19.9.2024 γνωμοδότηση** της Υπηρεσίας Νεότερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Δυτικής Ελλάδος, Πελοποννήσου και Νοτίου Ιονίου έχει εκδοθεί **κατά πλάνη περί τα πράγματα και όλως αναιτιολόγητα**, αφού δεν κάνει μνεία του ανωτέρω πολιτιστικού μνημείου, αλλά αναφέρει εσφαλμένα ότι:

¹⁵ Σελ. 210 επ. της Μ.Π.Ε.

¹⁶ Σελ. 12 του από Ιουνίου 2024 Ειδικού Τεύχους Συμβατότητας με το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.

«Η Υπηρεσία μας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4858/2021, δεν έχει κατ' αρχήν αντίρρηση για την έγκριση της ΜΠΕ του έργου στην συγκεκριμένη θέση, δεδομένου ότι στην περιοχή δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα νεώτερα μνημεία ή ιστορικοί τόποι που να εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της...»,

ενώ δεν φαίνεται να εξετάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο εάν προκαλείται άμεση ή έμμεση βλάβη στο ανωτέρω νεότερο μνημείο από την κατασκευή και λειτουργία του υπό κρίση έργου.

Κατά συνέπεια, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. και για το λόγο αυτό.

1.7. Παραβίαση της παρ. 6.8 του Κεφαλαίου 6 του Παραρτήματος 2 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του ν. 4258/2014.

1.7.1. Σύμφωνα με την παρ. 6.8 του Κεφαλαίου 6 του Παραρτήματος 2:

«Σε περίπτωση έργου ή δραστηριότητας που η κατασκευή του επηρεάζει την κοίτη (στενή ή ευρεία) υδατορέματος, παρατίθενται πρόταση οριοθέτησης, ενώ σε περίπτωση που το έργο/δραστηριότητα περιλαμβάνει και διευθέτηση τμήματος, αυτή περιγράφεται στο παρόν κεφάλαιο. Εξαιρούνται έργα που διασχίζουν εγκάρσια το υδατόρεμα. Η πρόταση οριοθέτησης απεικονίζεται σε τοπογραφικό διάγραμμα (οριζοντιογραφία) με απεικόνιση του έργου, των γραμμών πλημμύρας πριν και μετά την κατασκευή του έργου διευθέτησης, για την επιλεγείσα περίοδο επαναφοράς, και των προτεινόμενων οριογραμμών, λαμβανομένων υπόψη και τυχόν φυσικών ή τεχνητών στοιχείων που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του υδατορέματος.»

Προκαταρκτικά επισημαίνεται ότι, στην παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4258/2014, στην οποία προβλέπονται οι εξαιρέσεις από την οριοθέτηση υδατορεμάτων, αφορά αποκλειστικά στην κατασκευή οχτών και, σε καμία περίπτωση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εξαιρούνται τα έργα οδοποιίας συνολικά και, εν γένει, το υπό διαβούλευση έργο από τη διαδικασία οριοθέτησης ρεμάτων.

1.7.2. Εντούτοις, ο φορέας όλως παρελκυστικά κατά την προσφιλή του «τακτική» δεν περιγράφει τα χαρακτηριστικά των υδατορεμάτων που συναντώνται στις περιοχές εγκατάστασης των θεμελίων των Α/Γ, αλλά και των συνοδών έργων οδοποιίας, και **παραλείπει εντελώς το σχετικό Κεφάλαιο 6.8 κατά την εκπόνηση της υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε.**

Η μόνη σχετική αναφορά που λαμβάνει χώρα είναι αυτή στην **σελ. 194**, όπου αναφέρεται ότι:

«Στην περιοχή μελέτης λόγω των ήπιων κλίσεων και της μορφολογικής διαμόρφωσης δεν παρατηρούνται σημαντικά επιφανειακά υδατικά σώματα (λίμνες, ποταμοί, χείμαρροι, ρέματα). Μικρά ανώνυμα ρέματα διαμορφώνονται από τις επιφανειακές πτυχωσεις του αναγλύφου. Θα πρέπει να σημειώσουμε επίσης ότι η παροχή των περισσότερων μικρορεμάτων είναι εποχιακή και περιορίζεται στους χειμερινούς μήνες.

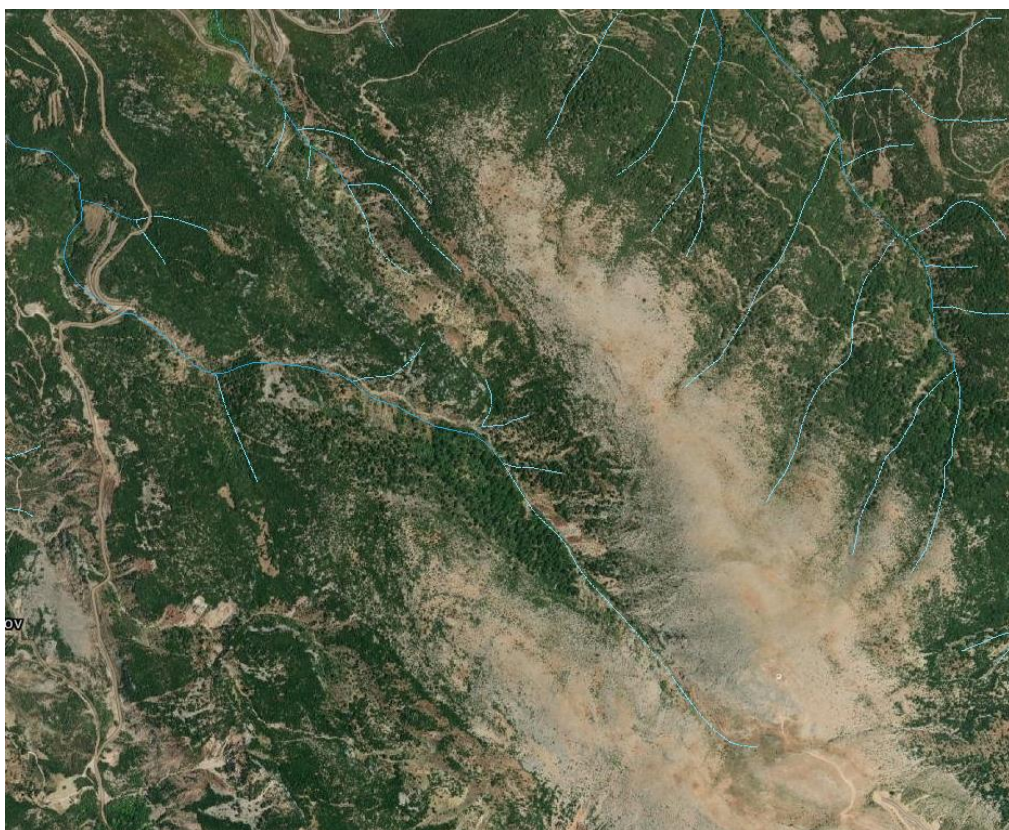
Τόσο οι πλατείες εγκατάστασης των Α/Γ και της μονάδας αποθήκευσης, όσο και οι εργασίες διάνοιξης των οδών πρόσβασης προς αυτές κατασκευάζονται σε ήπιες κλίσεις στην λοφογραμμή του αναγλύφου και δεν επηρεάζουν την μορφολογία των μικρών υδάτινων σωμάτων της περιοχής. ...».

1.7.3. Πλην όμως, οι παραδοχές αυτές της Μ.Π.Ε. ουδόλως τεκμηριώνονται βάσει σχετικών πηγών, χαρτών αποτύπωσης των υδατορεμάτων της περιοχής επέμβασης, και εν γένει μέσω κάποιας αιτιολόγησης.

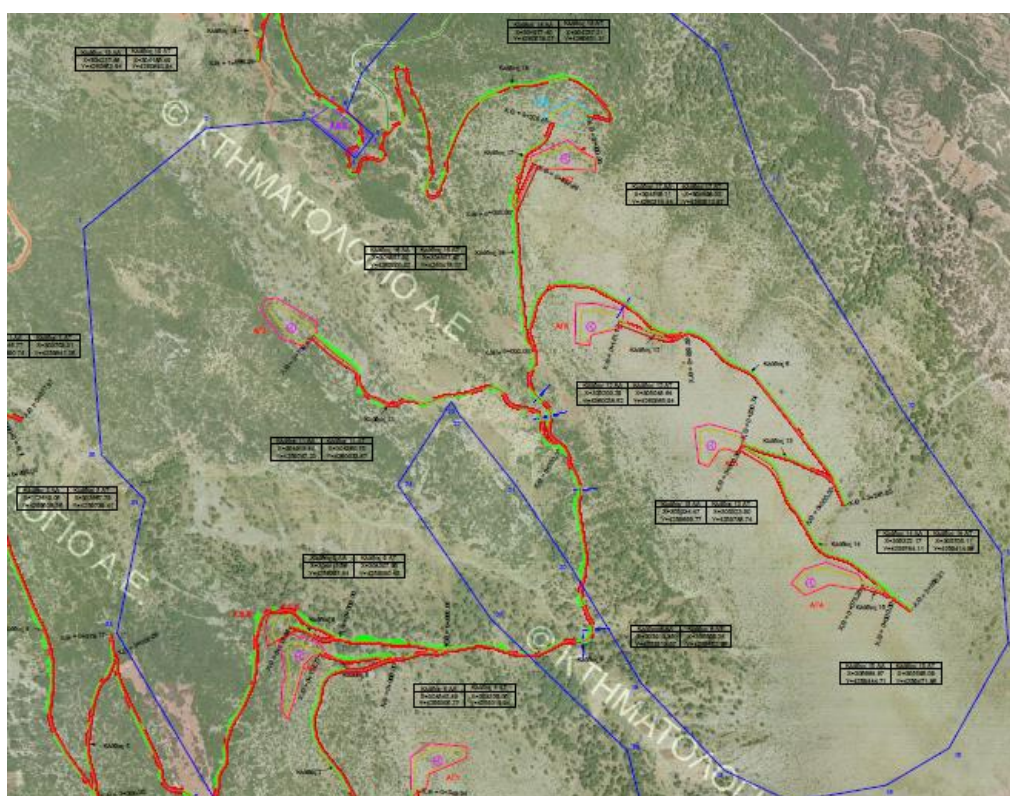
Αντιθέτως, πρέπει να επισημανθεί ότι από την επισκόπηση και αντιπαραβολή του **υδρογραφικού δικτύου της περιοχής χωροθέτησης του έργου** και των **χαρτών** που συνυποβάλλονται με την Μ.Π.Ε.¹⁷ προκύπτει ότι **μέρος της οδοποιίας του έργου** φαίνεται να κατασκευάζεται εντός υδατορέματος του οποίου απαιτείται η οριοθέτηση, κατά την έννοια του ν. 4258/2014.

Περαιτέρω, και η **θέση χωροθέτησης των συσσωρευτών εντοπίζεται εντός υδατορέματος**, στοιχείο το οποίο εκτός των άλλων δύναται να θέσει και ζητήματα ασφαλείας.

¹⁷ Βλ. ιδίως σχέδιο με θέμα: ΟΡΘΟΦΡΑΧΤΗΣ, αριθμός σχεδίου: Φ1.

Εικόνα 7: Χάρτης υδρογραφικού δικτύου περιοχής εγκατάστασης υπό αξιολόγηση έργου (πηγή: ιστοσελίδα ΙΓΜΕ, ανακτήθηκε από το διαδίκτυο: <https://gaia.igme.gr/portal/apps/webappviewer/index.html?id=46eae22415674d5983727359c7adddbfbf>)

Εικόνα 6: Απόσπασμα ορθοφράχτη (αριθμός σχεδίου Φ1)

Έτσι, κατ' αυτόν τον τρόπο παραβιάζονται οι διατάξεις του ν. 4258/2014, δια των οποίων η οριοθέτηση των υπαρχόντων υδατορεμάτων εξακολουθεί να επιτάσσεται κατ' απόλυτο τρόπο εφόσον αυτά εντοπιστούν, όπως εν προκειμένω προκύπτει ότι πράγματι εντοπίζονται στην περιοχή του έργου.

Σε κάθε δε περίπτωση, η Μ.Π.Ε. δεν εξετάζει ειδικώς εάν τυχόν **συντρέχουν οι εξαιρέσεις**. Οι αναφερόμενες δε ως απλώς επιφανειακές πτυχώσεις θεωρούνται μεν κατά περίπτωση ως εξαιρούμενες από την υποχρέωση διευθέτησης ρεμάτων, ως μικρά υδατορέματα, κατά τον ορισμό όμως που δίνεται στο ν. 4258/2014, ήτοι **εφόσον είναι αποδέκτες των υδάτων της επιφανειακής απορροής, με έκταση λεκάνης απορροής μικρότερης ή ίσης του 1,0 τχ, όταν βρίσκονται εκτός ορίων οικισμών**. Δεν γίνεται όμως οιαδήποτε αναφορά εάν πράγματι εξετάστηκαν τα υδατορέματα της περιοχής χωροθέτησης του έργου υπό το πρίσμα του ανωτέρω ορισμού και πράγματι έχουν τέτοια περιορισμένη έκταση λεκάνης απορροής για να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στην ανωτέρω εξαίρεση.

1.7.4. Ως εκ τούτου, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε., καθώς δεν περιλαμβάνει πρόβλεψη οριοθέτησης των υπαρχόντων ρεμάτων στην περιοχή εγκατάστασης του κυρίως έργου, αλλά και στις περιοχές όπου σκοπείται να εκτελεστούν τα συνοδά έργα οδοποιίας και η εγκατάσταση των συσσωρευτών, κατά παράβαση των ως άνω διατάξεων, παρά το γεγονός ότι προκύπτει η ύπαρξη υδατορεμάτων εντός αυτής. Σε κάθε δε περίπτωση, το ζήτημα αυτό δεν εξετάζεται ειδικώς από την Μ.Π.Ε., βάσει των προδιαγραφών του Παραρτήματος 2 της 170225/2014 ΥΑ και των διατάξεων του ν. 4258/2014.

1.8. Σκόπιμη παράλειψη της περιγραφής των χαρακτηριστικών των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων των περιοχών υλοποίησης του κυρίως έργου, αλλά και των συνοδών έργων της οδοποιίας πρόσβασης και προσπέλασης στους πυλώνες ΥΤ και (φυσικά) των εκτιμώμενων επιπτώσεων του υπό κρίση Α/Π ως προς αυτά

1.8.1. Ως προς τα επιφανειακά ύδατα

Στην παρ. 8.13.2., «Επιφανειακά ύδατα» του Παραρτήματος 2 της με αρ. 170225/20.01.2014 ΥΑ προβλέπεται ότι η εκάστοτε Μ.Π.Ε. θα πρέπει να περιέχει:

«8.13.2.1. Περιγραφή του επιφανειακού φυσικού ή τεχνητού υδρογραφικού δικτύου στην περιοχή μελέτης, με ειδική αναφορά στις λεκάνες απορροής, στις πηγές, σε αποδέκτες, στους συντελεστές κατείσδυσης και σε άλλα χαρακτηριστικά που επιδρούν καθοριστικά στη μορφή του δικτύου

8.13.2.11. Περιγραφή των υφισταμένων χρήσεων, θεσμοθετημένων και πραγματικών, των επιφανειακών υδατικών πόρων

8.13.2.11.1. Παρουσίαση των διαθέσιμων ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων στις κύριες ροές και στα ύδατα που επηρεάζονται από το έργο ή τη δραστηριότητα.

8.13.2.iv. Διαθέσιμες διαχρονικές μεταβολές και τάσεις εξέλιξης της ποιότητας και ποσότητας των επιφανειακών υδάτων»

Πλην όμως, σε ευθεία αντίθεση με τα ανωτέρω, στην οικεία παράγραφο της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε.¹⁸ λαμβάνει χώρα μία κωδικοποιημένη παράθεση των επιφανειακών υδάτων που εντοπίζονται στην περιοχή, ενώ απουσιάζει εντελώς η ανάλυση και αξιολόγηση των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών και των ιδιοτήτων του υδρογραφικού δικτύου, του υδατικού δυναμικού, των μόνιμων και περιοδικών υδατοροών, καθώς και εν γένει των επιφανειακών υδάτων των περιοχών υλοποίησης του κυρίως έργου αλλά και των συνοδών έργων της οδοποιίας πρόσβασης και προσπέλασης στους πυλώνες ΥΤ.

Περαιτέρω, γίνονται εσφαλμένες και παραπλανητικές παραδοχές ότι δήθεν «...οι πλατείες εγκατάστασης των Α/Γ και της μονάδας αποθήκευσης, όσο και οι εργασίες διάνοιξης των οδών πρόσβασης προς αυτές κατασκευάζονται σε ήπιες κλίσεις στην λοφογραμμή του αναγλύφου και δεν επηρεάζουν την μορφολογία των μικρών υδάτινων σωμάτων της περιοχής.» παρότι, όπως αναλύθηκε τμήματα της οδοποιίας φέρουν μέγιστη κατά μήκος κλίση πολύ μεγαλύτερη από αυτές που θέτουν οι τεχνικές προδιαγραφές της δασικής οδοποιίας κατηγορίας γ' (μέχρι και 19,9 %), ενώ τμήματα της οδοποιίας φέρονται να παρεμβάλλονται σε υδατορέματα της περιοχής χωροθέτησης του έργου.

Έτσι, παραβιάζεται και η παρ. 9.13.2., «Ως προς τις επιπτώσεις στα επιφανειακά ύδατα» του ως άνω Παραρτήματος 2, σύμφωνα με την οποία:

«9.13.2.1. Εκτιμώνται οι επιπτώσεις του έργου στο υδρογραφικό δίκτυο, όπως αυτές προκύπτουν από άμεσες παρεμβάσεις (διευθετήσεις, γεφυρώσεις, υδροληψίες κ.ά.) και έμμεσες μεταβολές (αφαίρεση βλάστησης από παρόχθιες ζώνες ή από σημαντικές εκτάσεις της λεκάνης απορροής κ.λπ.)

9.13.2.11. Εκτιμώνται οι επιπτώσεις στη διαθεσιμότητα υδατικού δυναμικού και στις ενδεχόμενες εποχικές μεταβολές της, για την τροφοδοσία των υφιστάμενων χρήσεων μετά την υλοποίηση του έργου

9.13.2.11.1. Εκτιμώνται οι μεταβολές που αναμένονται λόγω του έργου στα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των επηρεαζόμενων μόνιμων και περιοδικών υδατοροών

9.13.2.iv. Προσεγγίζεται η επίδραση του έργου ή της δραστηριότητας στις τάσεις μελλοντικής εξέλιξης της ποιότητας και ποσότητας των επιφανειακών υδάτων ...».

Από τη στιγμή, δηλαδή, που στη Μ.Π.Ε., δεν παρατίθεται κανένα από τα ως άνω προαπαιτούμενα στοιχεία σε σχέση με τα συστήματα επιφανειακών υδάτων που εντοπίζονται στις περιοχές υλοποίησης του κυρίως έργου, αλλά και των συνοδών έργων της οδοποιίας πρόσβασης και προσπέλασης στους πυλώνες ΥΤ, είναι αυτονόητο ότι δεν λαμβάνει χώρα η αναγκαία αξιολόγηση - εκτίμηση των επιπτώσεων του υπό κρίση έργου, **ενώ στο Κεφάλαιο 9.13 (Επιπτώσεις στα ύδατα)** της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. ¹⁹, **ο φορέας σκοπίμως δεν αξιολογεί ουσιαστικά τις επιπτώσεις στο υδατικό σύστημα, διαλαμβάνοντας ότι:**

«Κατά την φάση κατασκευής του Α/Π οι χωματουργικές κυρίως εργασίες είναι δυνατόν να επιδράσουν προσωρινά τόσο στην υδραυλική δίαιτα των χειμάρρων όσο και στα επιφανειακά νερά των γύρω χειμάρρων με αυξημένα αιωρούμενα στερεά, ιδίως μετά

¹⁸ βλ. σελ. 194 επ. της Μ.Π.Ε.

¹⁹ βλ. σελ. 662 επ. της Μ.Π.Ε.

από έντονες βροχοπτώσεις. Εν τούτοις σύμφωνα και με το χρονοδιάγραμμα κατασκευής των έργων, δεν αναμένεται να υπάρξουν επιπτώσεις στην ποιότητα των νερών της γύρω περιοχής.

Ταυτόχρονα θα πρέπει να διασφαλιστεί η περίπτωση ατυχηματικής ρύπανσης ή εφαρμογής κακών πρακτικών από τα μηχανήματα κατασκευής (πχ λάδια κλπ) με κατάλληλα μέτρα, που προτείνονται στο Κεφάλαιο των περιβαλλοντικών όρων. Συνεπώς, μετά από τα μέτρα αυτά, δεν αναμένεται να υπάρξουν επιπτώσεις από την κατασκευή του έργου στα υπόγεια και επιφανειακά νερά της ευρύτερης περιοχής.

Στην περιοχή που θα εγκατασταθεί το αιολικό πάρκο δεν υπάρχουν ποτάμια ή λίμνες οι οποίες μπορεί να επηρεαστούν από το έργο. Όσον αφορά την πορεία ροής του νερού, τον ρυθμό απορρόφησης του, τις οδούς αποστράγγισης του και τον ρυθμό απόπλυσης του εδάφους δεν δημιουργείται καμία επίπτωση δεδομένου του ελάχιστου πραγματικού χώρου τον οποίον καλύπτουν οι ανεμογεννήτριες συνολικά καθώς και της μεγάλης απόστασης που τοποθετούνται μεταξύ τους (τουλάχιστον 150 μέτρα). **Σημειώνεται επίσης ότι στην περιοχή δεν υπάρχουν δέντρα παρά μόνο χορτολιβαδικές εκτάσεις και θαμνότοποι. Έτσι η μορφολογία του εδάφους και η παρουσία φυτών και δέντρων δεν θα αλλοιωθεί ώστε να δημιουργούνται ανησυχίες για την επίδραση στη ροή των επιφανειακών υδάτων σε περίπτωση βροχών.**

Κανένας κίνδυνος δεν υπάρχει επίσης στην περίπτωση πλημμύρων δεδομένου ότι η ροή των νερών δεν αλλάζει ενώ η θεμελίωση των ανεμογεννητριών είναι τέτοια που δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος καταστροφής τους σε πλημμύρα. Υπόγεια ρεύματα στην περιοχή δεν έχουν παρατηρηθεί αλλά σε κάθε περίπτωση, η εγκατάσταση δεν προκαλεί καμία επίδραση σε αυτά.» (βλ. σελ. 219 της Μ.Π.Ε).

Ιδίως η ανωτέρω παραδοχή της Μ.Π.Ε. ότι δήθεν στην περιοχή δεν υπάρχουν δέντρα παρά μόνο χορτολιβαδικές εκτάσεις και θαμνότοποι και έτσι η μορφολογία του εδάφους και η παρουσία φυτών και δέντρων δεν θα αλλοιωθεί ώστε να δημιουργούνται ανησυχίες για την επίδραση στη ροή των επιφανειακών υδάτων σε περίπτωση βροχών είναι εξόφθαλμα ψευδής και αβάσιμη. Από την επισκόπηση του χάρτη της Μ.Π.Ε. με ονομασία ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ (αριθμός σχεδίου:ΠΕ1) προκύπτει με σαφήνεια ότι μεγάλο μέρος της νέας οδοποιίας πρόσβασης και του εσωτερικού δικτύου των Α/Γ θα διανοιχθεί εντός **οικοτόπων μικτού δάσους και δάσος κωνοφόρων**, επομένως θα αλλοιωθεί σε σημαντικό βαθμό η παρουσία φυτών και δέντρων, με άμεση επίδραση στη ροή των επιφανειακών υδάτων σε περίπτωση βροχών, και δη **σε μία ευρεία ζώνη πλησίον και στα ανάντη της Επαρχιακής Οδού Πιτσινέικων-Φαμίλας.**

Περαιτέρω, πέρα από την αναφορά της εκτίμησης ύπαρξης υγρών αποβλήτων, στοιχείο κρίσιμο για την κατάσταση των υδάτων της περιοχής, το οποίο, ωστόσο, παραλείπεται να αξιολογηθεί, υπάρχει πλήρης αοριστία και ως προς τη διαχείρισή τους. Συγκεκριμένα, η μόνη αναφορά της Μ.Π.Ε. συνίσταται στο γενικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο διαχείρισής τους: «Θα τηρούνται οι όροι διάθεσης των υγρών βιομηχανικών αποβλήτων και αστικών λυμάτων, όπως αυτοί αναγράφονται στην ΥΔ Ε1/221/65 (ΦΕΚ/Β/25.2.65) «Περί διάθεσης λυμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων», όπως τροποποιήθηκε με τις ΔΓ1/17831/71 (ΕΚ 986/71) και γ4/1305/74 (ΕΚ 801β/74), στο Π.Δ. 1180/81 καθώς και στην ΚΥΑ 5673/400/97 (ΦΕΚ 192/Β/14.03.97) και στην

τροποποιητική – συμπληρωματική αυτής ΚΥΑ 19661/1982/1999 (ΦΕΚ 1811/Β/29.09.99).

- Η διαχείριση των μεταχειρισμένων ορυκτελαίων θα πρέπει να γίνεται με όσα προβλέπονται στην ΚΥΑ 98012/2001/96 (ΦΕΚ 40/Β/96). Απαγορεύεται η απόρριψή τους στο έδαφος. Απαγορεύεται η κάθε είδους και μορφής καύσης υλικών (ελαστικά, λάδια κλπ.) στην περιοχή του έργου.

- Στην περίπτωση των στερεών (μη τοξικών αποβλήτων), θα τηρούνται οι διατάξεις της ΚΥΑ 50910/2727/2003 (ΦΕΚ 1909/Β/22.12.2003). Τα τυχόν αστικά λύματα να διατίθενται σύμφωνα με την ΚΥΑ 5673/400/5.3.97 (ΦΕΚ 192/Β/14.3.97) και την υγειονομική διάταξη Ε1β221/22.1.65 (ΦΕΚ 138/Β/24.2.1965) όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει.» (βλ. σελ. 230 της Μ.Π.Ε.),

χωρίς να εξειδικεύεται σε ποιο φορέα θα παραδίδονται τα υγρά απόβλητα και κατά πόσο είναι αυτό εφικτό δεδομένου ότι οι αδειοδοτημένοι φορείς διαχείρισης υγρών αποβλήτων είναι συγκεκριμένοι και διεσπαρμένοι στην επικράτεια, τη στιγμή που το έργο χωροθετείται σε ορεινή και απομακρυσμένη περιοχή.

Αποδεικνύεται, λοιπόν, έτι μία φορά ότι, πέραν όλων των άλλων, η υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. στερείται της δέουσας επιστημονικής θεμελίωσης και τεκμηρίωσης, εξ ου και η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκρισή της.

1.8.2. Ως προς τα υπόγεια ύδατα.

Στην παρ. 8.13.3. «Υπόγεια ύδατα» του Παραρτήματος 2 προβλέπεται ότι η εκάστοτε Μ.Π.Ε. θα πρέπει να περιέχει:

«8.13.3.1. Περιγραφή των υδρογεωλογικών χαρακτηριστικών της περιοχής μελέτης με στοιχεία που αφορούν την έκταση και τα όρια της υδρολογικής και υδρογεωλογικής λεκάνης, τους συντελεστές εμπλουτισμού, το συνολικό όγκο υδατικών αποθεμάτων, τις αναμενόμενες στάθμες και τα σημεία εκφόρτισης του υπόγειου υδροφορέα

8.13.3.11. Περιγραφή των υφισταμένων χρήσεων, θεσμοθετημένων και πραγματικών, των υπόγειων υδατικών πόρων

8.13.3.11.1. Παρουσίαση των διαθέσιμων ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων στους κύριους υπόγειους υδροφορείς, καθώς και σε όσους επηρεάζονται από το έργο ή τη δραστηριότητα

8.13.3.1ν. Διαθέσιμες διαχρονικές μεταβολές και τάσεις εξέλιξης της ποιότητας και ποσότητας των υπόγειων υδάτων.»

Ωστόσο, σε ευθεία αντίθεση με τα ανωτέρω, στην οικεία παράγραφο της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε.²⁰ απουσιάζει εντελώς η περιγραφή των υφισταμένων χρήσεων, θεσμοθετημένων και πραγματικών, των υπόγειων υδατικών πόρων, των διαθέσιμων ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων των κύριων υπόγειων υδροφορέων και, εν γένει, των υδρογεωλογικών χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων των υπόγειων υδάτων των περιοχών υλοποίησης του κυρίως έργου αλλά και των συνοδών έργων της οδοποιίας πρόσβασης και προσπέλασης στους πυλώνες ΥΤ.

²⁰ βλ. σελ. 194 επ. της Μ.Π.Ε.

Στην υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. δεν αναφέρεται ΚΑΜΙΑ πηγή των περιοχών εγκατάστασης, παρότι υπάρχουν δεκάδες και γνωστές σε όλους τους κατοίκους των γειτονικών οικισμών, καθώς από αυτές υδροδοτούνται. Με απλά λόγια, εάν κανείς «βασιστεί» στην Μ.Π.Ε. θα θεωρήσει ότι στην περιοχή των έργων, δεν υπάρχει καμία απολύτως ΠΗΓΗ, όπερ φυσικά δεν ισχύει και οι αρμόδιες γνωμοδοτούσες υπηρεσίες μπορούν πολύ εύκολα να διαπιστώσουν.

Τουναντίον στην Μ.Π.Ε., αναφέρονται απλώς οι ονομασίες των συστημάτων υπογείων υδάτων που συναντώνται στην περιοχή της σχεδιαζόμενης επέμβασης.

Έτσι, παραβιάζεται και η παρ. 9.13.3., «Ως προς τις επιπτώσεις στα υπόγεια ύδατα» του Παραρτήματος 2, σύμφωνα με την οποία:

«9.13.3.1. Περιγράφεται η συσχέτιση των φάσεων κατασκευής και λειτουργίας του έργου με την υδρογεωλογία της περιοχής επιρροής του, εστιάζοντας κυρίως στον υποκείμενο υδροφορέα ή/και στις ροές τροφοδοσίας του

9.13.3.11. Ο βαθμός ανάλυσης της εκτίμησης των επιπτώσεων στα υπόγεια ύδατα θα πρέπει να είναι ανάλογος με το βαθμό της παραπάνω συσχέτισης

9.13.3.11.1. Εκτιμώνται οι επιπτώσεις στη στάθμη των επηρεαζόμενων υδροφορέων (υποκείμενου και κατάντη) και υπολογίζεται η διαθεσιμότητα υπόγειων υδάτων, με τις ενδεχόμενες εποχικές μεταβολές της, για την τροφοδοσία των υφιστάμενων χρήσεων μετά την υλοποίηση του έργου

9.13.3.iv. Εκτιμώνται οι μεταβολές που αναμένονται λόγω του έργου στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των επηρεαζόμενων υπόγειων υδάτων

9.13.3.v.. Προσεγγίζεται η επίδραση του έργου ή της δραστηριότητας στις τάσεις μελλοντικής εξέλιξης της ποιότητας και ποσότητας των υπόγειων υδάτων».

Από τη στιγμή, δηλαδή, που στην υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. δεν παρατίθεται κανένα από τα ως άνω προαπαιτούμενα στοιχεία των πηγών, των υπόγειων υδάτων των περιοχών υλοποίησης του κυρίως έργου αλλά και των συνοδών έργων της οδοποιίας πρόσβασης και προσπέλασης στους πυλώνες ΥΤ, είναι αυτονόητο ότι δεν λαμβάνει χώρα ούτε και η αναγκαία αξιολόγηση - εκτίμηση των επιπτώσεων του υπό κρίση έργου ως προς αυτά, όπως αποδεικνύεται, άλλωστε, και από το οικείο κεφάλαιο αυτής, όπου δεν γίνεται καμία αναφορά στα υπόγεια ύδατα της περιοχής, παρ' εκτός στα επιφανειακά, μολονότι στην ευρύτερη περιοχή εγκατάστασης εντοπίζονται δεκάδες πηγές υπογείων υδάτων.

Αποδεικνύεται, λοιπόν, έτι μία φορά ότι, πέραν όλων των άλλων, η υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. πάσχει επιστημονικής θεμελίωσης και τεκμηρίωσης, εξ ου και αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκρισή της.

1.9. Παραβίαση της παρ. 9.7.2 του Παραρτήματος 2.

Σύμφωνα με την εν λόγω παρ. 9.7.2. στην εκάστοτε Μ.Π.Ε. θα πρέπει να:

«Εκτιμάται η επίδραση του έργου ή της δραστηριότητας στη διάρθρωση της τοπικής οικονομίας, ανά παραγωγικό τομέα και κύριο κλάδο της περιοχής.».

Εν προκειμένω, η Μ.Π.Ε. όχι απλώς υποεκτιμά, αντιθέτως ΔΕΝ αξιολογεί καθόλου τις πιθανές επιπτώσεις από την λειτουργία του προς εγκατάσταση

ΑΣΠΗΕ μετά των συνοδών του έργων στην τοπική οικονομία και κυρίως στην κτηνοτροφία και την μελισσοκομία.

Ειδικότερα, ενώ στην Μ.Π.Ε. συνομολογούνται μεταξύ άλλων ότι:

(α) σελ. 179: «Οι παρακείμενοι στο Α/Π οικισμοί είναι προσανατολισμένοι σε αγροτική / κτηνοτροφική απασχόληση με μειούμενο πληθυσμό στο χρόνο όπως έχει θα φανεί και στο παρακάτω κεφάλαιο ...»

(β) σελ. 181: «8.7.2 Παραγωγική διάρθρωση της τοπικής οικονομίας.

Γεωργία-Κτηνοτροφία

Ο πρωτογενής τομέας είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος και ιδιαίτερα οι γεωργικές & κτηνοτροφικές εργασίες.

Σημαντικό ποσοστό των κατοίκων του δήμου απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Ο πρωτογενής τομέας της ευρύτερης περιοχής παρουσιάζεται ιδιαίτερα δυναμικός, αφού συνδυάζει καλλιέργειες, την κτηνοτροφική δραστηριότητα (πουλερικά και χοίροι) ενώ αρκετά ανεπτυγμένη είναι και η μελισσοκομία.».

(γ) σελ. 182: «Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας η κτηνοτροφική παραγωγή έχει προνομιούχο θέση στην οικονομία. ...».

εντούτοις, δεν παρατίθενται (και επομένως δεν αξιολογούνται) οι επιπτώσεις του σχεδιαζόμενου έργου ως προς τις ανωτέρω βασικές οικονομικές – παραγωγικές δραστηριότητες της περιοχής, που είναι η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία, υπό την καταφανώς αβάσιμη, προσχηματική και αναπόδεικτη «παραδοχή» ότι:

«Δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι τα αιολικά πάρκα επιβαρύνουν τη γεωργία ή την κτηνοτροφία. Δεδομένου ότι συνήθως >95% της γης που φιλοξενεί ένα αιολικό πάρκο παραμένει διαθέσιμο για άλλες χρήσεις, μπορούμε να κατανοήσουμε ότι οι αγροτικές δραστηριότητες μπορούν να συνεχίζονται και μετά την εγκατάσταση του.

Οι συνήθειες θέσεις αιολικών πάρκων είναι σε ορεινές περιοχές με θαμνώδη βλάστηση ακριβώς λόγω των υψηλών ταχυτήτων του ανέμου που ευνοούν την εγκατάσταση του, όπως συμβαίνει στην συγκεκριμένη περίπτωση που εξετάζει η παρούσα ΜΠΕ.

Σε αυτές τις περιοχές, η χρήση γης είναι κυρίως για βοσκή αιγοπροβάτων οι οποία μπορεί να συνεχισθεί χωρίς κανένα πρόβλημα και μετά την εγκατάσταση του αιολικού πάρκου.

Η αραιή χωροθέτηση των ανεμογεννητριών οι οποίες καταλαμβάνουν ένα μικρό κλάσμα της έκτασης της περιοχής μελέτης, η παντελής απουσία περίφραξης, οι σχετικά αργόστροφες μηχανές και ο χαμηλός τους θόρυβος εξασφαλίζουν την αδιατάρακτη συνέχιση των υφισταμένων χρήσεων γης στην ευρύτερη περιοχή εγκατάστασης του αιολικού πάρκου.»

Η ανωτέρω παραδοχή θα είχε ίσως κάποια βασιμότητα εάν το παρόν έργο ήταν το μοναδικό στην ευρύτερη περιοχή. Πλην όμως η ευρύτερη περιοχή, και ιδίως ο ορεινός όγκος του Ριγανίου έχει ήδη υποβαθμιστεί υπέρμετρα από μεγάλο αριθμό έργων ΑΣΠΗΕ και ΦΣΠΗΕ. Σημαντικό τμήμα έχει ήδη καταληφθεί από πλατείες Α/Γ, φωτοβολταϊκά πάνελ, χιλιόμετρα νέας οδοποιίας και τα λοιπά τεχνικά έργα, με αποτέλεσμα η συνολική επιφάνεια επέμβασης επί δασών και δασικών εκτάσεων που συνεπάγεται η τυχόν κατασκευή του παρόντος έργου (241.190,27 τ.μ.), να έρχεται και

να αθροίζεται/σωρεύεται στην ήδη τεράστια επιφάνεια που έχουν καταλάβει τα υπόλοιπα συναφή έργα.

Οι αθροιστικές/σωρευτικές επιπτώσεις του παρόντος έργου από κοινού με τα λοιπά εν λειτουργία και αδειοδοτημένα έργα κατά τούτο θα είναι εξαιρετικά δυσμενείς στους κλάδους αυτούς.

1.10. Παραβίαση του Παραρτήματος 4.9. «Ομάδα 9 «Βιομηχανικές δραστηριότητες και συναφείς εγκαταστάσεις»²¹ και του άρθρου 7 παρ. 2 του ν. 4014/2011

1.10.1. Στο εν λόγω Παράρτημα προβλέπονται τα εξής:

«Για έργα ή δραστηριότητες της 9ης Ομάδας «Βιομηχανικές δραστηριότητες και συναφείς εγκαταστάσεις» της ν.α. 1958/2012 (Β' 21) όπως ισχύει το περιεχόμενο της ΜΠΕ όπως καθορίζεται στα παραρτήματα 2 και 3 της παρούσας απόφασης,

διαμορφώνεται μια βάση και τις ακόλουθες διαφοροποιήσεις:...

3. Κεφάλαιο 2 «Μη - τεχνική περίληψη»

3.1. Στην ενότητα 2.4 αναφέρονται το είδος και η ποσότητα των εκπομπών σε κάθε μέσο (έδαφος, ύδατα, αέρας) και προσδιορίζονται οι σημαντικές επιπτώσεις.

3.2. Στην ενότητα 2.5 προσδιορίζονται η τεχνολογία, οι τεχνικές και τα μέτρα παρακολούθησης για την αποφυγή ή/και τον περιορισμό των επιπτώσεων .

4. Κεφάλαιο 3 «Συνοπτική περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας»

Το περιεχόμενο του κεφαλαίου διαμορφώνεται ως ακολούθως

4.1. Στοιχεία εγκατάστασης: δυναμικότητα παραγωγής (ωριαία και ετήσια) ανά κατηγορία προϊόντος, χρόνος λειτουργίας (ώρες ανά ημέρα, ημέρες ανά έτος, περίοδοι λειτουργίας κατά τη διάρκεια του έτους), επιφάνεια οικοπέδου και στοιχεία δόμησης (επιφάνεια κάλυψης και δόμησης), ισχύς (κινητήρια, θερμική, προστασίας περιβάλλοντος), αριθμός απασχολούμενων.

4.2. Αναφορά σε τυχόν υπαγωγή της εγκατάστασης στο πεδίο εφαρμογής ειδικότερων οδηγιών, όπως αυτές έχουν ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο όπως κ.ν.α. 36060/1155/Ε.103/13 (ΦΕΚ 1450Β), κ.ν.α. 12044/613/07 (ΦΕΚ 376Β) και κανονισμών (π.χ. 166/2001/ΕΚ).

5. Κεφάλαιο 6 «Αναλυτική περιγραφή σχεδιασμού του έργου ή της δραστηριότητας»

5.1. Στην ενότητα 6.1 περιλαμβάνεται αναλυτική περιγραφή της παραγωγικής διαδικασίας και του εξοπλισμού (κύριου και βοηθητικού), διάγραμμα ροής ανά στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας με ισοζύγιο μάζας.

5.2. Στην ενότητα 6.2 περιλαμβάνεται αναλυτική περιγραφή κύριων, βοηθητικών εγκαταστάσεων και επιμέρους δραστηριοτήτων.

5.3. Στην ενότητα 6.3 περιλαμβάνονται επιπλέον:

5.3.1 Περιγραφή των δεξαμενών αποθήκευσης καυσίμων, νερού, χημικών ουσιών, αποβλήτων κ.λπ. Να αναφέρονται σε μορφή πίνακα τα χαρακτηριστικά, η χωρητικότητα, το περιεχόμενο με την αντίστοιχη ταξινόμηση κινδύνου.,,

²¹ Της ως άνω υπ' αριθ. οικ. 170225 από 20.1.2014 Απόφασης του Υπουργού Π.Ε.Κ.Α.

5.5. Στην ενότητα 6.5 «Φάση λειτουργίας» οι επιμέρους απαιτήσεις διαμορφώνονται και με βάση τα ακόλουθα:

5.5.1. Παράγραφος 6.5.2

5.5.1.1. Πίνακας πρώτων/βοηθητικών υλών και προϊόντων όπου θα αναφέρονται: η μέγιστη ετήσια κατανάλωση/παραγωγή, η μέγιστη αποθηκευτική ικανότητα ανά υλικό, ο τρόπος, ο χώρος και το μέσο αποθήκευσης. Προκειμένου για επικίνδυνες πρώτες/βοηθητικές ύλες και προϊόντα αναφέρονται επί πλέον: ταξινόμηση κινδύνου (κατηγορία και τάξη) και δηλώσεις επικινδυνότητας ή φράσεις κινδύνου ανά υλικό

5.5.1.11. Χρήση νερού και ενέργειας (με βάση τη δυναμικότητα της εγκατάστασης)

5.5.1.111. Περιγραφή του τρόπου υδροδότησης της εγκατάστασης, Αναφέρεται η θέση και τα χαρακτηριστικά γεωτρήσεων, εφόσον υπάρχουν

5.5.1.iv. Αναλυτικά ισοζύγια νερού για κάθε χρήση του (π.χ. παραγωγική διαδικασία, ψύξη, πυρόσβεση, ανάγκες προσωπικού κ.λπ.) με διαγράμματα ροής και παρουσίαση των ποσοτήτων σε πίνακα ανά επιμέρους διαδικασία/χρήση

5.5.1. v. Μέγιστη ετήσια κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και καυσίμων

5.5.1. vi. Περιγράφονται τα μέτρα που έχουν ενταχθεί στο σχεδιάσμά του έργου για τον περιορισμό της κατανάλωσης νερού και ενέργειας...

5.5.2.x. Αναφορά σε τυχόν κινδύνους επιβάρυνσης των όμβριων υδάτων κατά την παραγωγική διαδικασία ή την υπαίθρια αποθήκευση πρώτων και βοηθητικών υλών / αποβλήτων, περιγραφή του τρόπου συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσής τους

5.5.2.xi. Περιγραφή του τρόπου συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσής επιβαρυνμένων νερών πυρόσβεσης εφόσον είναι πιθανό να προκόψουν κατά τη λειτουργία του έργου / δραστηριότητας...

5.5.4 Παράγραφος 6.5.5: Εκπομπές ρύπων στον αέρα

5.5.4.i. Πηγές, είδος και ποσότητα των εκπομπών ρύπων στον αέρα (σημειακών και διάχυτων) πριν τον αντιρρυπαντικό εξοπλισμό

5.5.4.ii. Αναλυτική περιγραφή του αντιρρυπαντικού εξοπλισμού που χρησιμοποιείται

5.5.4.iii. Απόδοση αντιρρυπαντικού εξοπλισμού, με στοιχεία τεκμηρίωσης της απόδοσης αυτής

5.5.4.iv. Προσδιορισμός μέτρων για τη αποφυγή ή/και τον περιορισμό των διάχυτων εκπομπών

5.5.4. v. Είδος και ποσότητα των εκπομπών ρύπων στον αέρα (σημειακών και διάχυτων) μετά τον αντιρρυπαντικό εξοπλισμό. Ειδικότερα, σε περίπτωση χρήσης διαλυτών, να παρατίθενται αναλυτικά ισοζύγια μάζας

5.5.4. vi. Σύγκριση με τις οριακές τιμές εκπομπών που προβλέπονται στην κείμενη νομοθεσία

5.5.4 Παράγραφος 6.5.6

Περιγράφονται τυχόν μέτρα που έχουν ενταχθεί στο σχεδιάσμά του έργου για την αντιμετώπιση του θορύβου και των δονήσεων...

5.5.6 Προστίθεται παράγραφος στο τέλος της ενότητας 6.5 στην οποία περιγράφονται τα τυχόν προτεινόμενα μέτρα που έχουν ενταχθεί στο σχεδιάσμά του έργου για τον ορθό

χειρισμό υλικών και αποβλήτων στα οποία να περιλαμβάνεται και η περιγραφή του χώρου, του τρόπου και των συνθηκών αποθήκευσης.

5.5.7 Στην ενότητα 6.6. περιγράφονται προτάσεις μέτρων που αφορούν στη φάση οριστικής παύσης λειτουργίας (διαδικασία απομάκρυνσης τυχόν αποθηκευμένων / συσσωρευμένων πρώτων υλών, προϊόντων και αποβλήτων, αξιοποίησης μηχανολογικού εξοπλισμού, εξυγίανσης εδάφους, αποκατάστασης του χώρου), περιγραφή ή/και αναπαράσταση της τελικής μορφής του χώρου μετά την αποκατάσταση) και έχουν ενταχθεί στο σχεδιάσμά του έργου.

5.5.8 Στην ενότητα 6.7 περιγράφονται προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικής ζημίας στα υπόγεια/επιφανειακά ύδατα, στο έδαφος και στα οικοσυστήματα, εκτάκτων συνθηκών και επικίνδυνων καταστάσεων, βλαβών, διαρροών, που έχουν ενταχθεί στο σχεδιάσμά του έργου.».

Περαιτέρω, η δραστηριότητα «**Παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος**» περιλαμβάνεται στην **Ομάδα 9η – Βιομηχανικές δραστηριότητες και συναφείς εγκαταστάσεις**, δυνάμει της υπ' αριθ. ΔΙΠΑ/οικ.37674/10.08.2016 απόφασης του Υ.Π.ΕΝ²².

Πλην όμως, παρότι σύμφωνα με το Παράρτημα 4.9. της υπ' αριθ. οικ. 170225 από 20.1.2014 Απόφασης του Υπουργού Π.Ε.Κ.Α., ο φορέας υλοποίησης όφειλε να συμπεριλάβει στην Μ.Π.Ε. τα στοιχεία που απαιτούνται από το ως άνω Παράρτημα, καθώς αυτό εφαρμόζεται στις «Βιομηχανικές δραστηριότητες και εγκαταστάσεις», στις οποίες υπάγεται (μεταξύ άλλων και) η παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος, στην Μ.Π.Ε. δεν αναφέρεται ΚΑΝΕΝΑ από τα παραπάνω στοιχεία αναφορικά με το συνοδό έργο της παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος. Αντιθέτως, παρουσιάζονται διαζευκτικά δύο επιλογές σχετικά, ήτοι ότι²³:

«Όσον αφορά στο σκυρόδεμα, αυτό θα μεταφερθεί στο χώρο εγκατάστασης από κατάλληλη μονάδα την περιοχής, **ή με επιτόπου κινητή μονάδα παραγωγής τσιμέντου**, με την υποβολή τεύχους ΤΕΠΕΜ εφόσον θα απαιτηθεί. ...».

Ένα δε από τα πλέον σημαντικά στοιχεία είναι το γεγονός πως στην περίπτωση που χρησιμοποιηθεί εξ ολοκλήρου κινητό παρασκευαστήριο έτοιμου σκυροδέματος θα απαιτηθούν τεράστιες ποσότητες νερού ημερησίως και θα έπρεπε να αναφέρεται συναφώς ο τρόπος υδροδότησης της εγκατάστασης, στοιχείο το οποίο σκοπίμως εν προκειμένω παραλείπεται. Ειδικότερα, παρουσιάζονται²⁴ μόνο οι επιμέρους ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για χρήση πλυσίματος στο εργοτάξιο και του προσωπικού εργασίας και για χρήση επί τουπέδου θεμελίωσης, οι οποίες είναι πολύ περιορισμένες. Με αυτό τον τρόπο, η Μ.Π.Ε. οδηγείται στο όλως παραπλανητικό συμπέρασμα ότι: «*Η κάλυψη των αναγκών ύδρευσης κατά τη φάση της κατασκευής θα γίνει με τη χρήση υδροφόρας (βυτιοφόρου οχήματος) και την εναπόθεση δεξαμενών σε κατάλληλα σημεία του εργοταξίου, όπως για παράδειγμα πλησίον εργοταξιακού γραφείου τύπου ISOBOX. ...*», συμπέρασμα το οποίο προδήλως δεν συντρέχει σε περίπτωση εγκατάστασης κινητού παρασκευαστηρίου σκυροδέματος.

²² Βλ. Πίνακας 1, σελ. 26808 του ΦΕΚ τ. Β' αρ. φ. 2471/10.8.2016.

²³ Σελ. 41 της Μ.Π.Ε.

²⁴ Σελ. 41 της Μ.Π.Ε.

Η παράλειψη δε αναφοράς του συγκεκριμένου τρόπου υδροδότησης (πέραν όλων των άλλων στοιχείων που επίσης δεν παραθέτει) είναι η πλέον σημαντική πλημμέλεια της Μ.Π.Ε., καθώς επί της ουσίας υποκρύπτει την πραγματική διάθεση του φορέα να αντλήσει την απίστευτη αυτή ποσότητα νερού από τις πλούσιες πηγές της περιοχής.

Ένα ακόμα, εξίσου σημαντικό δεδομένο, που αποκρύπτει ο φορέας του έργου, είναι η ποσότητα των υγρών αποβλήτων που θα παράγονται από το κινητό παρασκευαστήριο, καθώς και ποια θα είναι η «μοίρα» τους, εξ ου και στην Μ.Π.Ε. δεν υπάρχει καμία σχετική πρόβλεψη.

Πρέπει να επισημανθεί, για να γίνει απολύτως κατανοητό το μέγεθος της σπουδαιότητας της εν λόγω πλημμέλειας, ότι τα μηχανήματα που θα δουλεύουν για να παράγουν το σκυρόδεμα, απαιτούν σημαντική ποσότητα λιπαντικών ορυκτελαίων (τα κοινώς γνωστά «λάδια»). Ωστόσο, τα εν λόγω ορυκτέλαια περιλαμβάνονται στην κατηγορία των επικίνδυνων αποβλήτων και η διαχείρισή τους προϋποθέτει την τήρηση συγκεκριμένων ενεργειών εκ μέρους του φορέα υλοποίησης, μεταξύ των οποίων είναι και η απαγόρευση επίρριψής τους στο έδαφος, καθώς έτσι θα επιμολυνθεί ο υδροφόρος ορίζοντας.

Ωστόσο, είναι τέτοια η ποσότητα που θα απαιτηθεί λόγω της έντασης της εργασίας του κινητού παρασκευαστηρίου, που μετά βεβαιότητας η διαχείριση των επικίνδυνων αυτών αποβλήτων, δεν πρόκειται να ακολουθήσει τις νόμιμες προδιαγραφές, ιδίως σε συνδυασμό με το ότι η θέση που θα εργάζονται τα ως άνω μηχανήματα είναι σε απομακρυσμένες περιοχές, σε πολύ μεγάλη απόσταση από μονάδες διαχείρισης τέτοιων αποβλήτων.

Οι δε εργασίες θα διαρκέσουν μήνες και άρα είναι αυτονόητο ότι η ποσότητα των ορυκτελαίων που θα απαιτηθεί για τα μηχανήματα έργου, πρόκειται να ανέλθει σε χιλιάδες λίτρα και άρα ο κίνδυνος για την δραματική επιμόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα των γύρω οικισμών είναι απολύτως υπαρκτός και ορατός, εξ ου και ο φορέας όφειλε, δυνάμει και των ως άνω διατάξεων, να παραθέσει το στοιχείο αυτό στην υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε.

Κατά συνέπεια, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή, δέον όπως απορρίψει την υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. και για τον λόγο αυτό.

1.10.2. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 4014/2011:

«2. Οι εγκαταστάσεις και εργασίες που προκύπτουν από τον τεχνικό σχεδιασμό έργων ή δραστηριοτήτων σε στάδιο που έπεται της έκδοσης ΑΕΠΟ αυτών, όπως εργοταξιακές εγκαταστάσεις, αποθεσιοθάλαμοι, σταθμοί εξυπηρέτησης αυτοκινητιστών, κέντρα εξυπηρέτησης και συντήρησης έργων ή δραστηριοτήτων, σταθμοί διόδων, έργα αντιθορυβικής προστασίας, εξειδίκευση τεχνικών μέτρων και όρων της ΑΕΠΟ του έργου, εγκρίνονται με την υποβολή και αξιολόγηση Τεχνικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΤΕΠΕΜ) στην αρμόδια για την περιβαλλοντική αδειοδότηση αρχή, με απόφαση του Γενικού Διευθυντή της. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την υποβολή και έγκριση της ΤΕΠΕΜ είναι: α) η γενική εκτίμηση των επιπτώσεων και η πρόβλεψη γενικών ή και ειδικών όρων και περιορισμών για τέτοιου τύπου εγκαταστάσεις και εργασίες στην ΑΕΠΟ και β) η ρητή πρόβλεψη στην ΑΕΠΟ του έργου ή της δραστηριότητας της δυνατότητας υποβολής και έγκρισης ΤΕΠΕΜ.»

Περαιτέρω, στην υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε. προβλέπεται, ότι²⁵: «Όσον αφορά στο σκυροδέμα, αυτό θα μεταφερθεί στο χώρο εγκατάστασης από κατάλληλη μονάδα την περιοχής, ή με επιτόπου κινητή μονάδα παραγωγής τσιμέντου, με την υποβολή τεύχους ΤΕΠΕΜ εφόσον θα απαιτηθεί. ...».

Πλην όμως, στην έννοια των «εργοταξιακών εγκαταστάσεων» του άρθρου 7 παρ. 2 του ν. 4014/2011 προδήλως δεν περιλαμβάνονται και οι μονάδες (έστω προσωρινές) παραγωγής σκυροδέματος, οι οποίες υπάγονται στην έννοια του συνοδού έργου, αφού κατά την αυτοτελή αδειοδότησή τους εντάσσονται στην Ομάδα 9η, «Βιομηχανικές δραστηριότητες και συναφείς εγκαταστάσεις», αριθμός 125, «Παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος» της ΚΥΑ τ. Β' αρ. φ. 2471/10.8.2016 και μάλιστα πάντα στην Κατηγορία Α2, έχουσες δηλαδή σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Αντιθέτως στην έννοια των «εργοταξιακών εγκαταστάσεων» του άρθρου 7 παρ. 2 του ν. 4014/2011 που μπορούν να αδειοδοτηθούν μόνο μέσω της έγκρισης ΤΕΠΕΜ σε μεταγενέστερο στάδιο, υπάγονται οι εργοταξιακοί οικίσκοι, οι χώροι εναπόθεσης υλικού ή μηχανημάτων και γενική οι μη οχλούσες και αναγκαίες για την υποστήριξη των κατασκευαστικών εργασιών εγκαταστάσεις. Η παραγωγή σκυροδέματος, ωστόσο, συνιστά βαριά βιομηχανική δραστηριότητα, κατατασσόμενη στο σύνολό της στην Κατηγορία Α2 ως έχουσα σημαντικές επιπτώσεις.

Επιπλέον, οι ανάγκες προμήθειας και χρήσης σκυροδέματος για την κατασκευή και λειτουργία του παρόντος έργου δεν συνιστούν προδήλως εγκαταστάσεις και εργασίες που προκύπτουν σε στάδιο που έπεται της έκδοσης της ΑΕΠΟ, αλλά είναι γνωστές εκ των προτέρων βάσει των τεχνικών χαρακτηριστικών του σχεδιαζόμενου έργου, επομένως και εξ αυτού του λόγου δεν είναι δυνατή η εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης.

Σε περίπτωση δε που ο φορέας του έργου θελήσει να εγκαταστήσει για τις ανάγκες κατασκευής του παρόντος έργου έστω και κινητό παρασκευαστήριο ετοιμού σκυροδέματος, οφείλει να υποβάλει Μελέτη Περιβάλλοντος για την τροποποίηση των περιβαλλοντικών της όρων, μη αρκούσας της ΤΕΠΕΜ, η οποία ούτε το αναγκαίο περιεχόμενο έχει για την ορθή αξιολόγηση των επιπτώσεων μίας τέτοιας εγκατάστασης, ούτε και εισέρχεται σε διαδικασία γνωμοδοτήσεων από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Κατά συνέπεια, η υπό κρίση Μ.Π.Ε. τυγχάνει κατά τον ανωτέρω όρο της ευθέως αντίθετη στο άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 4014/2011, εξ ου και δέον όπως απορριφθεί από την Υπηρεσία σας.

1.11. Παραβίαση της παραγράφου 6 του Παραρτήματος 2, καθώς και των λοιπών Κεφαλαίων του ανωτέρω Παραρτήματος, καθ' ο μέρος αφορά το συνοδό έργο των συσσωρευτών.

Δυνάμει της παραγράφου 6 του Παραρτήματος 2 ορίζεται ότι:

«6. Αναλυτική περιγραφή σχεδιασμού του έργου ή της δραστηριότητας

Η περιγραφή αφορά τη λύση που προτείνει ο φορέας του έργου ή της δραστηριότητας, όπως αυτή προέκυψε από την αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων.

²⁵ Σελ. 41 της Μ.Π.Ε.

6.1 Αναλυτική περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας, με αναφορά σε όλα τα κύρια τεχνικά και γεωμετρικά στοιχεία, βάσει του ωριμότερου σταδίου στο οποίο έφτασε ο σχεδιασμός του έργου/δραστηριότητας, το οποίο θα πρέπει πάντως να παρέχει τα αναγκαία στοιχεία ώστε να καθίσταται εφικτή η αντικειμενική εκτίμηση των περιβαλλοντικών του επιπτώσεων.

6.2. Αναλυτική περιγραφή κύριων, βοηθητικών και υποστηρικτικών/συνοδών εγκαταστάσεων και έργων/δραστηριοτήτων.

6.3 Κατά περίπτωση:

...

6.3.4. Τεχνική περιγραφή και σχετικό διάγραμμα μηχανολογικών εγκαταστάσεων. ...».

Εν προκειμένω, ιδίως καθ'ο μέρος αφορά το συνοδό έργο των συσσωρευτών η Μ.Π.Ε. τυγχάνει εξόχως ελλιπής, αφού περιγράφει πολύ συνοπτικά το τι ακριβώς θα περιλαμβάνει το έργο αυτό. Ειδικότερα, αφιερώνει μία σελίδα και μερικές γραμμές (σελ. 94 της Μ.Π.Ε.) για να περιγράψει σε αδρές γραμμές τον αριθμό των συσσωρευτών, κάποια γενικά τεχνικά στοιχεία ως προς την λειτουργία τους, αλλά χωρίς να περιγράφει αναλυτικά το συγκεκριμένο έργο, και ειδικότερα, μεταξύ άλλων:

α) Το είδος της τεχνολογίας/χημικής σύστασης και τον τύπο που θα είναι οι συσσωρευτές,

β) Το συγκεκριμένο μοντέλο και την εταιρεία παραγωγής τους.

γ) Επιμέρους εγκαταστάσεις που εθίσται να περιέχουν οι σχετικοί σταθμοί ΑΗΕ (υποσταθμούς ΜΤ/ΧΤ, μετατροπείς ισχύος, συστήματα ψύξης/θέρμανσης κ.ά) και τα χαρακτηριστικά τους.

δ) Τις τεχνικές προδιαγραφές του επιλεγέντος τύπου συσσωρευτών ως προς την ασφαλή λειτουργία τους, τα μέτρα πυροπροστασίας κ.λπ.

Συνολικά δε, ως προς την περιγραφή του συνοδού έργου των συσσωρευτών, η Μ.Π.Ε. δεν παρέχει τα αναγκαία στοιχεία ώστε να καθίσταται εφικτή η αντικειμενική εκτίμηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων, αφού, ελλείψει των ανωτέρω δεδομένων, δεν μπορούν προδήλως να εκτιμηθούν δεόντως ποιες είναι οι αναμενόμενες επιπτώσεις από την εγκατάστασή τους, αν η θέση χωροθέτησης είναι κατάλληλη, και ειδικότερα εάν λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας.

Η Μ.Π.Ε. επομένως, και κατά τα λοιπά Κεφάλαιά της είναι εξόχως ελλιπής, αφού δεν προβαίνει σε αναλυτική εκτίμηση των αναμενόμενων επιπτώσεων από την κατασκευή και λειτουργία των συσσωρευτών, ιδίως δε ως προς τον κίνδυνο πυρκαγιάς και διαρροής χημικών στοιχείων, ενόψει άλλωστε του γεγονότος ότι χωροθετείται εντός υδατορέματος και δασικής έκτασης.

2. Παραβίαση του Πίνακα Δ' του Παραρτήματος II του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε. ως προς τα επίπεδο θορύβου – Ελλιπής διενέργεια ελέγχου ως προς τα επίπεδα θορύβου και την ηχητική όχληση

2.1. Στον Πίνακα Δ' του Παραρτήματος II του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε. ορίζεται ότι θα πρέπει να εξασφαλίζεται (από την λειτουργία των Α/Γ) επίπεδου θορύβου μικρότερου των 45 Db από νομίμως υφιστάμενη μεμονωμένη κατοικία.

Ωστόσο, στην από Ιουλίου 2024 Ειδική Μελέτη Διάχυσης Θορύβου, η οποία υπεβλήθη ως Παράρτημα II της υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε. αναφέρεται (σελ. 23) ότι:

«...Όπως παρατηρείται από το συνημμένο διάγραμμα, για ταχύτητες ανέμου άνω των 11m/s, η μέγιστη ηχητική στάθμη θορύβου των 50 dB(A) περιορίζεται εντός μιας στενής ζώνης γύρω από έκαστη ανεμογεννήτρια και σε ακτίνα που κυμαίνεται από 175 έως 200 μέτρα περίπου και η μέγιστη επιτρεπτή στάθμη των 45 dB(A) περιορίζεται εντός μιας ζώνης μόλις 300 έως 400 μέτρων γύρω από τις ανεμογεννήτριες του έργου....».

Πλην όμως, η διαφορά της κλίμακας μέτρησης του θορύβου σε dB από την κλίμακα μέτρησης σε dB (A) είναι ουσιώδους σημασίας για την ορθή εκτίμηση του επιπέδου θορύβου, ειδικά στην περιοχή των χαμηλών συχνοτήτων, όπου και κυρίως βρίσκονται οι πλέον ενοχλητικές συνιστώσες του θορύβου των ανεμογεννητριών. **Η υιοθέτηση του ορίου θορύβου σε dB (A) αντί του ορίου θορύβου σε dB που επιτάσσει ο ως άνω Πίνακας Δ' οδηγεί σε πολύ μεγαλύτερα όρια θορύβου.**

Ειδικότερα, ο θόρυβος που προκαλούν οι ανεμογεννήτριες είναι κυρίως αεροδυναμικής φύσης και προκαλείται βασικά από την διαταραχή της ροής του αέρα από τα πτερύγια της ανεμογεννήτριας για την απορρόφηση και μετατροπή ενέργειας (K.Hansen etal, 2015, Infrasound and Low-Frequency Noise from Wind Turbines, 3rd Symposium on Fluid-Structure-Sound Interactions and Control, Perth, JULY 2015, DOI:10.1007/978-3-662-48868-3_1).

Δεδομένου ότι τα πτερύγια περιστρέφονται, αυτός ο θόρυβος παρουσιάζει περιοδικά χαρακτηριστικά. Διεθνώς περιγράφεται ως περιοδικό “βούισμα”, “σφύριγμα”, “μαστίγωμα” ή “χτύπημα” (“swishing”, “whooshing”, “beating”), και όταν είναι ακουστός σε αυτή τη μορφή, η διαφορά της έντασης του ήχου μεταξύ μέγιστης και ελάχιστης έντασης μπορεί να φτάσει ακόμη και τα 10dBA.

Μια πολύ καλή αίσθηση της μορφής του θορύβου των ανεμογεννητριών μπορεί να λάβει κανείς από σχετικές ηχογραφήσεις, οι οποίες είναι αναρτημένες στη διεύθυνση https://www.masenv.co.uk/listening_room, επίσκεψη 26-08-2023.

Η περιοδικότητα του θορύβου καθορίζεται από τη συχνότητα με την οποία τα πτερύγια της ανεμογεννήτριας διέρχονται μπροστά από τον πυλώνα της (Συχνότητα Διέλευσης Πτερυγίων – Blade Passing Frequency/BPF) και τα πολλαπλάσιά της (αρμονικές). Παραδείγματος χάριν, για μια ανεμογεννήτρια με συχνότητα περιστροφής ίση με 16 στροφές το λεπτό (16rpm) και 3 πτερύγια, η συχνότητα BPF και οι 5 πρώτες αρμονικές είναι ίσες αντίστοιχα με 0.8Hz, 1.6Hz, 2.4Hz, 3.2Hz, 4 Hz και 4.8Hz, οι οποίες βρίσκονται στην περιοχή των υποήχων. Αυτή η μεταβολή σε συγχρονισμό με τη Συχνότητα Διέλευσης Πτερυγίων ονομάζεται Διαμόρφωση Κατά Πλάτος (ΔΚΠ, Amplitude Modulation/AM). Σαν αποτέλεσμα, η παρουσία συνιστωσών θορύβου με χαμηλές συχνότητες στο σύνολο των συχνοτήτων (φάσμα συχνοτήτων) που εκπέμπουν οι Α/Γ είναι πολύ σημαντική.

Το γεγονός αυτό καθιστά τον θόρυβο των ανεμογεννητριών ως μια περίπτωση που παρουσιάζει ειδικά χαρακτηριστικά Χαμηλόσυχνου Θορύβου-Θορύβου Υποήχων (XΘ_ΘΥ, ILFN) με ιδιαίτερα δυσμενή συμπεριφορά σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες θορύβων (ακόμη και χαμηλόσυχνων) και τα οποία απαιτούν ειδική μέριμνα για την αντιμετώπισή τους.

Τα ειδικά αυτά χαρακτηριστικά είναι:

(α) Ο θόρυβος των ανεμογεννητριών για τα ίδια επίπεδα έντασης, προκαλεί πολύ μεγαλύτερη όχληση στον άνθρωπο, σε σχέση με άλλες κατηγορίες θορύβων, όπως πχ ο βιομηχανικός ή ο κυκλοφοριακός θόρυβος. **Σύμφωνα με σύγχρονες έρευνες, εκτιμάται ότι θόρυβος από ανεμογεννήτριες εντάσεως 45dBA προκαλεί ισοδύναμη όχληση από κυκλοφοριακό θόρυβο εντάσεως 62.5dBA**²⁶

(β) Οι θόρυβοι χαμηλών συχνοτήτων (ILFN) παρουσιάζουν μικρότερη απόσβεση με την απόσταση, σε σχέση με θορύβους μεσαίων ή υψηλών συχνοτήτων. Έχει αποδειχθεί ότι ο διαμορφωμένος θόρυβος ανεμογεννητριών ακούγεται στο εσωτερικό των σπιτιών ακόμη και σε αποστάσεις έως 3.5 km²⁷.

(γ) Οι τρέχουσες τεχνολογίες ηχομόνωσης κτιρίων δεν είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές στις χαμηλές συχνότητες. Επιπλέον, υπάρχει περίπτωση συντονισμού συγκεκριμένων συχνοτήτων του χαμηλόσυχνου θορύβου με δομικά στοιχεία ή κοιλότητες κτιρίων, με αποτέλεσμα σε κάποιες περιπτώσεις, αντί ο χαμηλόσυχνος θόρυβος να μειώνεται στο εσωτερικό των κτιρίων, αντίθετα να αυξάνεται σε σχέση με τον εξωτερικό θόρυβο.

(δ) Ο διαμορφωμένος κατά πλάτος θόρυβος είναι ιδιαίτερα έντονος κατά τις απογευματινές ώρες, τη νύκτα και τις πρώτες πρωινές ώρες²⁸. Επιπλέον, κατά τις ώρες αυτές κοπάζουν τυχόν άλλοι περιβαλλοντικοί θόρυβοι, με αποτέλεσμα η όχληση να επιτείνεται. Η όχληση γίνεται πιο έντονη σε ήσυχα αγροτικά περιβάλλοντα και στην εξοχή, όπου οι περιβαλλοντικοί θόρυβοι είναι ήδη χαμηλοί. Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα όπου προτείνεται να εγκατασταθούν ανεμογεννήτριες σε ήσυχες περιοχές, όπως η θιγόμενη περιοχή.

(ε) Η αύξηση της ισχύος των ανεμογεννητριών αυξάνει το επίπεδο των θορύβων ILFN μιας ανεμογεννήτριας. Το επίπεδο των χαμηλόσυχνων θορύβων (ILFN) που εκπέμπουν οι ανεμογεννήτριες αυξάνεται όσο αυξάνεται το ύψος του πυλώνα, καθώς το τελευταίο οδηγεί σε μεγαλύτερες διακυμάνσεις των φορτίων των πτερυγίων κατά την περιστροφή τους. Επιπλέον οι πτερωτές στις μεγαλύτερες ανεμογεννήτριες περιστρέφονται πιο αργά και κατά συνέπεια μειώνονται οι συχνότητες του εκπεμπόμενου θορύβου. Πειραματικές μετρήσεις απέδειξαν ότι η αύξηση της ισχύος ανεμογεννητριών από μικρές ανεμογεννήτριες (κάτω των 2 MW) σε μεσαίες (2-3,6 MW) οδήγησε σε μετατόπιση του φάσματος θορύβου προς τις χαμηλές συχνότητες κατά 1/3 της οκτάβας²⁹.

Η διαφορά της αποτίμησης του θορύβου σε dB και σε dB (A) έχει μεγάλες επιπτώσεις τόσο στον τρόπο όσο και στο αποτέλεσμα της μελέτης διάδοσης θορύβου,

²⁶ L. Fredianelli et al, 2019, A procedure for deriving wind turbine noise limits by taking into account annoyance, Science of the Total Environment 648 (2019) 728–736, <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2018.08.107>

²⁷ K.L. Hansen et al, 2019, Prevalence of wind farm amplitude modulation at long-range residential locations, Journal of Sound and Vibration (2019), doi: <https://doi.org/10.1016/j.jsv.2019.05.008>

²⁸ Hansen et al 2021, Infrasound and Low-Frequency Noise from Wind Turbines <https://www.researchgate.net/project/Quantification-and-characterisation-of-wind-farm-noise-a-longterm-study>

²⁹ M. A. Alamir, K. L. Hansen, P. Catchside, 2021, Penalties applied to wind farm noise: Current allowable limits, influencing factors, and their development, 2021, Journal of Cleaner Production 295 (2021) 126393,

όπως αυτή αποτυπώνεται στους σχετικούς χάρτες θορύβου που παραθέτει η υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε.

Παρ' όλα αυτά, ο φορέας υλοποίησης, υιοθετεί ως μονάδα μέτρησης του θορύβου την κλίμακα dB (A), παρότι ο ανωτέρω Πίνακας Δ' επιτάσσει οι σχετικοί υπολογισμοί να λαμβάνουν χώρα στην κλίμακα dB, με αποτέλεσμα έτσι να παραβιάζεται εκ προοιμίου η εν λόγω πρόβλεψη του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε., αλλά και (το βασικότερο) να υποεκτιμώνται οι επιπτώσεις του εκπεμπόμενου από τις υπό κρίση Α/Γ θορύβου στους γειτονικούς οικισμούς και οικίες.

Ως εκ τούτου, η υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε. παραβιάζει τον ως άνω Πίνακα Δ' του Παραρτήματος II του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε., εξ ου και η Υπηρεσία Σας δέον όπως απορρίψει αυτήν και για τον λόγο αυτό.

2.2. Περαιτέρω, πρέπει να επισημανθεί ότι ακόμη και ο ανωτέρω εσφαλμένος μεθοδολογικά έλεγχος ως προς τα επίπεδα θορύβου, φέρει κατά τον τρόπο που παρατίθεται στην υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε. ουσιώδεις ελλείψεις και μεθολογικά σφάλματα.

Συγκεκριμένα, στην σελίδα 12/38 της Ειδικής Μελέτης Διάχυσης Θορύβου αναφέρεται ότι: «2.1. Διαθέσιμα Στοιχεία

Στην παρούσα μελέτη χρησιμοποιήθηκαν:

1. Ορεογραφία και Εδαφοκάλυψη της ευρύτερης περιοχής λαμβάνοντας υπόψη χάρτες της Γ.Υ.Σ. σε κλίμακα 1:5.000, καθώς και ψηφιακό μοντέλο εδάφους (DTM) σε κάνναβο ανάλυσης 50x50,

2. Ανεμολογικές μετρήσεις όπως αποτυπώνονται από τις διεξαχθείσες μετρήσεις Αιολικού Δυναμικού,

3. Ο τύπος και τα τεχνικά χαρακτηριστικά της επιλεγθείσας ανεμογεννήτριας, όπως δίνονται από τον κατασκευαστικό οίκο VESTAS Wind Systems A/S

4. Η χωροθέτηση των ανεμογεννητριών, όπως δίνονται από τον Φορέα του έργου».

Περαιτέρω, αναφέρεται³⁰ ότι ως προς τις **ανεμολογικές μετρήσεις** ότι:

«2.1.2. Ανεμολογικές μετρήσεις

Α. Ανεμολογικές μετρήσεις ιστού «ΑΣΗΜΟΡΑΧΗ»

Για το έργο χρησιμοποιήθηκαν ανεμολογικές μετρήσεις που διεξήχθησαν με την εγκατάσταση ιστού ύψους σαράντα (40) μέτρων στη **θέση «Ασημοράχη»** και για περίοδο ενός έτους, σύμφωνα με τον Πίνακα-2.1.2 που ακολουθεί όπου και παρουσιάζονται τα κυριότερα χαρακτηριστικά των μετρήσεων.

Πίνακας 2.1.2. Παρουσίαση χαρακτηριστικών των ανεμολογικών μετρήσεων και του ιστού μέτρησης

ΘΕΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΙΣΤΟΥ

Ασημοράχη

(Συν/νες σε ΕΓΣΑ '87)

XY 298962 4252908

Υψόμετρο 608μ. Ύψος Ιστού (magl) 55 μ.

Υψη Μετρήσεων 30 και 54 magl

Περίοδος Μετρήσεων: 12 μήνες

³⁰ Σελ. 13/38 της Ειδικής Μελέτης Διάχυσης Θορύβου.

Ημερομηνίες (από έως) 10/08/2017 09/08/2018

Οι αποστάσεις του μετεωρολογικού ιστού από τις θέσεις εγκατάστασης των ανεμογεννητριών του έργου κρίνονται αρκετά ικανοποιητικές και αντιπροσωπευτικές του Αιολικού Δυναμικού της περιοχής εγκατάστασης. ...»

Η ανωτέρω θέση «**Ασημόραχη**» από όπου και προέρχονται οι σχετικές ανεμολογικές μετρήσεις που ελήφθησαν υπόψη για την εκτίμηση του **θορύβου ουδεμία συσχέτιση έχει με την θέση εγκατάστασης του παρόντος έργου**, καθώς:

Α) Εντοπίζεται σε απόσταση **8.300 μ. με 9.500 μ.** νοτιοδυτικώς από τις θέσεις εγκατάστασης των Α/Γ του εν θέματι έργου,

Β) Φέρει πολύ χαμηλότερο υψόμετρο (608 μ.), ήτοι **μεταξύ 320 μ. και 500 μ.** από το υψόμετρο εγκατάστασης των Α/Γ³¹.

Γ) Η περιοχή εγκατάστασης του ανεμολογικού ιστού είναι διαφορετική από την θέση εγκατάστασης του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ, αφού αποτελεί μία ημιορεινή περιοχή μέσου υψομέτρου με μικρές εξάρσεις στο ανάγλυφο, ενώ ο παρόν ΑΣΠΗΕ χωροθετείται στην κορυφογραμμή του όρους Ριγάνι.

Επομένως, προκύπτει ότι ο υπολογισμός της διάδοσης θορύβου έλαβε χώρα με **προδήλως εσφαλμένα δεδομένα**, βάσει μετρήσεων που έλαβαν χώρα σε μία περιοχή σε μεγάλη απόσταση από την θέση χωροθέτησης του παρόντος έργου και με ουσιωδώς διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτήν, ως προς το υψόμετρο και το ανάγλυφό της.

2.3. Ως εκ τούτου, η υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε. έχει εκπονηθεί πλημμελώς, αφού, αφενός εφαρμόζει εσφαλμένη μεθοδολογία (επιλογή της dB (A) ηχοστάθμης, αντί της dB), αφετέρου χρησιμοποιεί άσχετα με την περιοχή χωροθέτησης του έργου ανεμολογικά δεδομένα, εξ ου και η Υπηρεσία Σας δέον όπως απορρίψει αυτήν και για τον λόγο αυτό.

3. Παραβίαση των διατάξεων των άρθρων 227 του Δασικού Κώδικα, 15 του ν. 998/1979, 2 του Π.Δ. 437/1981 και της από 10.6.1966 Απόφασης του Υπουργού Γεωργίας (όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει) ως προς τις προδιαγραφές κατασκευής δασικών οδών Γ' Κατηγορίας.

Δια του υπό κρίση έργου προτείνεται, πέραν της εγκατάστασης επτά (7) ανεμογεννητριών (Α/Γ) τεραστίων διαστάσεων, η «αδειοδότηση» εκτέλεσης εργασιών η διάνοιξης νέας και η βελτίωση υφιστάμενης οδοποιίας συνολικού μήκους 12.980,28 μέτρων εντός δασών και δασικών εκτάσεων, εκ των οποίων τα 12.258,83 μ. συνιστούν νέες διανοίξεις και τα 721,45 βελτιώσεις υφιστάμενων οδών.

Ειδικότερα:

3.1. Οι προβλέψεις ως προς τα συνοδά έργα της οδοποιίας.

Στην υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. προβλέπονται τα εξής ως προς την οδοποιία του υπό κρίση έργου (σελ. 104):

«...6.3.2. Τεχνική περιγραφή οδοποιίας και υποδομών

³¹ βλ. Πίνακας – 2.1.3.Δ. Συντεταγμένες των Α/Γ του έργου, όπου το υψόμετρο εγκατάστασης κυμαίνεται μεταξύ 920,3 μ. και 1208,8 μ.

Για την κατασκευή του Α/Π πρέπει να διαμορφωθούν δρόμοι για την πρόσβαση των οχημάτων μεταφοράς των διαφόρων μερών της Α/Γ, καθώς και για την πρόσβαση οχημάτων απαραίτητων για την εγκατάσταση. Σύμφωνα με την μελέτη οδοποιίας που διενεργήθηκε για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης, προκύπτει ότι θα χρειαστούν:

- κατασκευή νέας οδοποιίας βελτίωση υφιστάμενης (με προδιαγραφές δασικής οδού) συνολικού μήκους 12.980,28 μ.
- κατασκευή τεχνικών έργων (σωληνωτού οχετού) για την απορροή όμβριων υδάτων

Οι βασικές τεχνικές προδιαγραφές των δρόμων πρόσβασης είναι:

- Ομαλές κλίσεις οδοστρώματος (10% έως 12%)
- Πλάτος οδοστρώματος 4-5μ.
- Εξωτερική Ακτίνα καμπυλότητας δρόμου κατ' ελάχιστο 28μ. ...».

Περαιτέρω, αναφέρεται³² συναφώς στη σχετική ΜΕΛΕΤΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ – ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ, ότι:

«4. Προδιαγραφές σύνταξης της μελέτης

Οι δρόμοι έχουν μελετηθεί με ταχύτητα μελέτης 20Km/h και ταυτόχρονα πληρούν τις προϋποθέσεις του Υπουργείου Γεωργίας για τη διάνοιξη δασικών δρόμων Γ' κατηγορίας.

Η μελέτη λοιπόν συντάχθηκε με βάση τις εξής προδιαγραφές:

- Την Απόφαση Η92833/4679/1-12-1997 του Υπ Γεωργίας για τη σύνταξη μελετών διάνοιξης δασικών δρόμων Γ' κατηγορίας.
- Τις τεχνικές προδιαγραφές της κατασκευάστριας Εταιρείας των Α/Γ
- Τις ΟΜΟΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ

Επίσης κατά το σχεδιασμό ελήφθησαν υπόψιν οι προδιαγραφές - τεχνικές απαιτήσεις μεταφοράς των στοιχείων των Α/Γ και των πυλώνων στο χώρο τοποθέτησής τους.

Έτσι επελέγησαν τα εξής γεωμετρικά χαρακτηριστικά:

- Μέγιστη κατά μήκος κλίση 12%
- Πλάτος καταστρώματος 5.00 μ
- Ελάχιστη ακτίνα καμπυλότητας 20.00 μ
- Κλίσεις πρανών: Γ/Η από 1:1 μέχρι 1:3 & βραχώδη από 1:5 μέχρι 1:10
- Τάφροι τουλάχιστον κατά το ήμισυ της διαδρομής της οδού. »

Πλην όμως, από τα αναφερόμενα Γενικά Στοιχεία της οδοποιίας του έργου³³ προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος της υπό διάνοιξη νέας οδοποιίας φέρει κατά μήκος κλίση μεγαλύτερη του 12 %, ενώ ανά τμήματά της φέρει κλίση μεγαλύτερη του 14 % και μέχρι 19,9 %.

Ειδικότερα:

³² Βλ. ΜΕΛΕΤΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ - ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΣΤΟ ΑΙΟΛΙΚΟ ΠΑΡΚΟ «ΑΓΝΑΝΤΑΚΙ - ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ» Δ.Ε. ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ, Δ. ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ - Π.ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, αρχείο με ονομασία ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΑΓΝΑΝΤΑΚΙ 05-2024_signed_signed, σελ. 6.

³³ Οράτε συναφώς σελ. 27 [Πίνακας: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ] και 38 [Πίνακας: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΟΜΩΝ] της ΜΕΛΕΤΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ - ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΣΤΟ ΑΙΟΛΙΚΟ ΠΑΡΚΟ «ΑΓΝΑΝΤΑΚΙ - ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ» Δ.Ε. ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ, Δ. ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ - Π.ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

1. Οι κλάδοι **B4** και **B5**, συνολικού μήκους **594,39 μ.**, οι οποίοι εντάσσονται από την Μ.Π.Ε. ως βελτίωση της υφιστάμενης οδοποιίας, πλην όμως αφορούν εν προκειμένω νέες διανοίξεις εντός της υφιστάμενης οδοποιίας, φέρουν μέγιστη κατά μήκος κλίση **14,02** και **14,05**.

2. Οι κλάδοι **1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 14, 17** και **18** του νέου υπό διάνοιξη εσωτερικού δικτύου οδοποιίας, συνολικού μήκους **10.584,56 μ.**, φέρουν μέγιστη κατά μήκος κλίση μεγαλύτερη του **12 %**. Ο δε κλάδος 18, συνολικού μήκους 1996,29 μ. φέρει μέγιστη κατά μήκος κλίση **19,99 %**.

Περαιτέρω, από την αντιπαραβολή των δεδομένων για την υπό διάνοιξη οδοποιία (**επιφάνεια κατάληψης και μήκος κλάδων 1 έως 18 της εσωτερικής οδοποιίας και κλάδων B5 και B6 της «βελτιούμενης» οδοποιίας**) προκύπτει ότι το **μέσο πλάτος της υπό διάνοιξη οδοποιίας ΑΝΕΡΧΕΤΑΙ ΣΕ 9,59 μ.** (οράτε³⁴ συνολική επιφάνεια επέμβασης κλάδων 1 έως 18 της εσωτερικής οδοποιίας [**115.817,62 τ.μ.**], και των κλάδων B5 και B6 της βελτιούμενης οδοποιίας [**2.833,42 τ.μ.**], δια του αντίστοιχου μήκους οδοποιίας των κλάδων 1 έως 18 της εσωτερικής οδοποιίας [**11.775,68 μ.**], και των κλάδων B5 και B6 της βελτιούμενης οδοποιίας [**594,39 μ.**]).

Πλην όμως κατά τούτο, **η υπό διάνοιξη νέα οδοποιία φέρει προδιαγραφές κατά σαφή παράβαση των διατάξεων περί δασικών δρόμων Γ' κατηγορίας, τις οποίες οι μελετητές της Μ.Π.Ε. και των λοιπών συνυποβαλλόμενων μελετών διατείνονται ότι ακολουθούν.**

Αυτό βέβαια εξηγείται απολύτως από το γεγονός ότι το μήκος του πυλώνα και των πτερυγίων εκάστης Α/Γ και επομένως το μέσο πλάτος των προς διάνοιξη οδών επουδενί δεν θα μπορούσε να συμμορφωθεί με τις προδιαγραφές των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας. Ωστόσο, η «προσωρινή» υπέρβαση του μεγίστου πλάτους των 5 μ. και μέχρι τα 10 μ. κατ' ανώτατο, που «επιτρέπεται» δια της ως άνω Εγκυκλίου και προτείνεται με την υπό κρίση Μ.Π.Ε., παραβιάζει τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας και δη τις προδιαγραφές των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας, σύμφωνα με τις οποίες θα πρέπει να αδειοδοτούνται και να κατασκευάζονται τα έργα οδοποιίας εντός δασικών εκτάσεων, όπως τα προτεινόμενα.

Συγκεκριμένα:

3.2. Αντίθεση της προτεινόμενης οδοποιίας (πρόσβασης και εσωτερικής) στις διατάξεις περί δασικών δρόμων Γ' κατηγορίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 227 του Δασικού Κώδικα (ν.δ. 86/1969, Α' 7), ως «[δ]ασικαί οδοί θεωρούνται αι οδοί αι εξυπηρετούσαι, εντός ή εκτός των δασών, την εκμετάλλευσιν και τας μεταφοράς των δασικών προϊόντων, ως και τας πάσης φύσεως δασικά έργα και μη συμπίπτουσαι μετά του δικτύου της εθνικής ή επαρχιακής οδοποιίας της χώρας».

Στη συνέχεια, με το άρθρο 15 του ν. 998/1979 (Α' 289), εξειδικεύτηκε έτι περαιτέρω ο ορισμός της δασικής οδού ως εξής: «*1. Δασικαί οδοί είναι αι κατασκευαζόμεναι εντός ή εις τας παρυφάς δασών ή δασικών εκτάσεων και εξυπηρετούσαι την προστασίαν και εκμετάλλευσιν τούτων, ή την πρόσβασιν προς*

³⁴ Αντιπαραβολή στοιχείων του Πίνακα: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ και Πίνακας: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΟΜΩΝ, καθώς και των επιφανειών επέμβασης εκάστου κλάδου, όπως αναφέρεται στην ανωτέρω Μελέτη Έργων Υποδομής – Οδικό Δίκτυο, σελ. 33 επ.

υφισταμένας τεχνικάς εγκαταστάσεις ή αισθητικά τοπία, ή την εκτέλεσιν και συντήρησιν δασικών έργων ή τας μεταφοράς δασικών προϊόντων και μη συμπίπτουσαι μετά του εθνικού, επαρχιακού ή κοινοτικού οδικού δικτύου της Χώρας.».

Στο δε **άρθρο 16 του ν. 998/1979** ορίζεται ότι:

*«1. Αι αρμόδιαι υπηρεσίαι δασοτεχνικών έργων μεριμνούν δια την κατασκευήν των πάσης φύσεως τεχνικών έργων και την εκτέλεσιν των πάσης φύσεως εργασιών προστασίας και αναπτύξεως των δασών και δασικών εκτάσεων. **Ειδικότερον εις την αρμοδιότητα των ως άνω υπηρεσιών ανήκει ο προγραμματισμός, η μελέτη και εκτελέσεις των έργων και εργασιών της δασικής οδοποιίας, ως αυτή ορίζεται εν άρθρω 15...**2. Εις τα δημόσια δάση και δασικάς εκτάσεις, τα κατά την προηγουμένην παράγραφον έργα εκτελούνται επί τη βάσει πενταετούς προγράμματος καταρτιζομένου υπό της δασικής υπηρεσίας και καθορίζοντος την ιεράρχησιν τούτων από πλευράς σπουδαιότητος και επείγοντος...Αι δια τα έργα ταύτα αναγκαιούσαι μελέται συντάσσονται είτε απευθείας υπό της δασικής υπηρεσίας είτε κατόπιν αναθέσεως κατά τας περί εκπονήσεως μελετών του Δημοσίου διατάξεις. ...*

*3. Τα κατά την παράγραφον 1 δασικά έργα και εργασίαι εκτελούνται προκειμένου περί δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων παρά της δασικής υπηρεσίας είτε δι αυτεπιστασίας είτε δι εργολαβίας... **Δια προεδρικού διατάγματος εκδιδομένου προτάσει του Υπουργού Γεωργίας καθορίζονται ειδικότερον και κατά παρέκκλισιν από πάσης άλλης διατάξεως** αφορώσης γενικώς εις τα δημόσια έργα, τα της χρηματοδοτήσεως αυτών και διαχειρίσεως των σχετικών πιστώσεων, αι κατηγορίαι, κατά είδος ή ύψος απαιτουμένης δαπάνης, των δι αυτεπιστασίας εκτελουμένων έργων, ως και των έργων ή εκτελέσεις είναι δυνατή άνευ διαγωνισμού, τα της προκηρύξεως, διενεργείας και εκτελέσεως των σχετικών διαγωνισμών, τα της επιβλέψεως και παραλαβής, τα του τρόπου συντηρήσεως των ως είρηται έργων, καθώς και πάσα άλλη λεπτομέρεια σχετική προς την εκτέλεσιν των δασοτεχνικών έργων... ».*

Πράγματι, δυνάμει της ως άνω διάταξης εκδόθηκε το ΠΔ 437/1981, σύμφωνα με το άρθρο 2 του οποίου:

*«1. **Η σύνταξις των μελετών των δασοτεχνικών έργων και εργασιών του δημοσίου** ενεργείται μετ' αποφασιν του Υπουργού Γεωργίας ή του, κατά τας περί διοικητικής αποκεντρώσεως διατάξεις, αρμοδίου, είτε απ' ευθείας υπό της αρμοδίας δασικής αρχής, είτε δι' αναθέσεως υπ' αυτής εις ιδιώτας μελετητάς έχοντας τα κατά νόμον προσόντα.*

*2. **Αι μελέται συντάσσονται επί τη βάσει ειδικών κατ' αντικείμενον κανονισμών και τεχνικών προδιαγραφών κυρουμένων εκάστοτε δι' αποφάσεων του Υπουργού Γεωργίας, κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών. Δι' ομοίων αποφάσεων κυρούνται και αι εκάστοτε ενδεικνύμεναι τροποποιήσεις των κανονισμών τούτων.***

3. Προκειμένου περί δασοτεχνικών έργων εις τα ιδιωτικά ή διακατεχόμενα δάση ή δασικάς εκτάσεις, περί των η παρ. 4 του άρθρου 16 του Ν. 998/1979, αι μελέται καταρτίζονται βάσει των εν τη προηγουμένη παραγράφω κανονισμών και τεχνικών προδιαγραφών.».

Πράγματι, δυνάμει της ως άνω διάταξης του ΠΔ 437/1981, οι ήδη ισχύουσες προδιαγραφές δασικών οδών Γ' Κατηγορίας, όπως είχαν θεσπιστεί υπ' αριθ.

126386/1730 από 10.6.1966 Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, τροποποιήθηκαν δια της υπ' αριθ.92833/4679 από **1.12.1997** Απόφασης του Υπουργείου Γεωργίας. Η εν λόγω Απόφαση εκδόθηκε (όπως προκύπτει από το Προοίμιό της) βάσει της υπ' αριθ. 21 από 17.11.1997 Γνωμοδότησης του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών και λαμβάνοντας υπόψη «*την ανάγκη προσαρμογής των ισχυουσών τεχνικών προδιαγραφών μελέτης και κατασκευής των δασικών οδών Γ' Κατηγορίας προς τις υπάρχουσες σήμερα συνθήκες στο χώρο των μεταφορών όσον αφορά το μέγεθος των φορτηγών αυτοκινήτων και τις κυκλοφοριακές απαιτήσεις στο δασικό οδικό δίκτυο σε σχέση με την τεχνολογική πρόοδο στα μέσα μεταφοράς*».

Για την έκδοση, με απλά λόγια, της ως άνω Απόφασης του 1997, ακολουθήθηκε όλη η νόμιμη – προβλεπόμενη διαδικασία, ερειδόμενη σε επιστημονικά στοιχεία και ανάλυση, γνωμοδότηση του πλέον αρμοδίου Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, δια της οποίας εξετάστηκαν οι επιπτώσεις των προτεινόμενων τροποποιήσεων στην διαφύλαξη των δασικών οικοσυστημάτων, όπως άλλωστε απαιτεί και το άρθρο 24 του Συντάγματος.

Εκ των ως άνω διατάξεων συνάγεται, δηλαδή, ότι οι δασικές οδοί είναι οι οδοί που υφίστανται ή κατασκευάζονται σε δάση, δασικές και χορτολιβαδικές εκτάσεις και τις παρυφές τους, με σκοπό την εκμετάλλευση και τη μεταφορά δασικών προϊόντων, ή/και την εκτέλεση και συντήρηση δασικών έργων, **ή/και την πρόσβαση προς τεχνικές εγκαταστάσεις.**

Δεδομένης δε της συνταγματικής προστασίας των δασών, των δασικών και των χορτολιβαδικών εκτάσεων της χώρας (άρθρο 24 Σ), **οι όποιες επιτρεπόμενες** (βάσει των ισχυόντων κάθε φορά διατάξεων του ν. 998/1979) **επεμβάσεις** σε αυτές, όπως εν προκειμένω η κατασκευή των συνοδών έργων της οδοποιίας των υπό κρίση Α/Π, **έχουν εξαιρετικό χαρακτήρα, εξ ου και υπάγονται στις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας.**

Ως εκ τούτου, τα συνοδά έργα οδοποιίας του υπό αδειοδότηση Α/Π (αλλά και κάθε Α/Π), συνιστούν δασικές οδούς και, κατά συνέπεια, θα πρέπει να εκτελούνται σύμφωνα με τις προδιαγραφές διάνοιξης των δασικών οδών, όπως παγίως και διαχρονικώς έχει (ορθώς) ερμηνεύσει και διατάξει η Διοίκηση με τις σχετικές εγκυκλίους της.

Σύμφωνα λοιπόν με τις προδιαγραφές αυτές, όπως καθορίστηκαν με την υπ' αρ. 92833/4679/01.12.1997 Απόφαση του Γενικού Διευθυντή Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών του Υπουργείου Γεωργίας:

i. το ανώτατο πλάτος δασικής οδού Γ' κατηγορίας είναι 4-5 μ.

ii. η μέγιστη κατά μήκος κλίση είναι 12%.

Ως εκ τούτου, εκ των ανωτέρω διατάξεων, συνάγεται σαφώς:

(α) ότι το μέγιστο πλάτος των δασικών οδών (και όχι μόνον του καταστρώματος) δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 5 μ., όχι μόνον στις ευθυγραμμίες του οδοστρώματος, αλλά σε όλο το μήκος της δασικής οδού.

(β) σε κανένα σημείο των ως άνω διατάξεων δεν προβλέπεται η δυνατότητα έστω και προσωρινής υπέρβασης του μέγιστου επιτρεπόμενου πλάτους των δασικών οδών Γ' κατηγορίας, πολλώ δε μάλλον για αόριστο χρονικό διάστημα, όπως συνάγεται από την υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. Επομένως, οποιαδήποτε Εγκύκλιος της Διοίκησης

με αντίθετο περιεχόμενο, τυγχάνει ανεφάρμοστη ως ψευδοερμηνευτική και, κατά τούτο, μη εκτελεστή.

(γ) ότι η μέγιστη κατά μήκος κλίση των δασικών δρόμων Γ' κατηγορίας δεν μπορεί να υπερβεί το 12%.

Επομένως, οποιαδήποτε έργο δασικής οδοποιίας που παρεκκλίνει από τις ανωτέρω προβλέψεις, παραβιάζει τις προδιαγραφές των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας και πάσχει νομιμότητας.

Πλην όμως, εν προκειμένω, δια της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. και της συνοδευτικής Μελέτης Έργων Υποδομής- Οδικού Δικτύου, προτείνεται από τον φορέα του έργου η υλοποίηση διαπλατύνσεων με αποτέλεσμα το πλάτος των σχεδιαζόμενων δασικών οδών να υπερβαίνει το εκ του νόμου ανώτατο επιτρεπόμενο πλάτος των 5 μ. των δασικών δρόμων Γ' κατηγορίας, **ενώ εσκεμμένα παραλείπεται να αποτυπωθεί ρητά και άμεσα στη Μ.Π.Ε. το γεγονός ότι το μέσο πλάτος θα ανέρχεται στα 9,59 μ., ξεπερνώντας παρανόμως κατά πολύ το όριο των 5 μ.**

Ακόμη, προτείνονται κλίσεις άνω του προβλεπόμενου ανώτατου 12% και μέχρι 14% κατά θέσεις, ενώ σε ένα τμήμα φτάνει μέχρι και 19,9 %, όπως προαναφέρθηκε. Ο φορέας του έργου **παραπλανητικά παραπέμπει επομένως στην Απόφαση Η92833/4679/1-12-1997 του Υπ Γεωργίας για τη σύνταξη μελετών διάνοιξης δασικών δρόμων Γ' κατηγορίας και στις προδιαγραφές αυτής (μέγιστο πλάτος καταστρώματος 5 μ., όριο κλίσης 12 %)**, αφού αυτές **παραβιάζονται συστηματικά από την σχεδιαζόμενη υπό διάνοιξη οδοποιία του υπό αξιολόγηση έργου ΑΣΠΗΕ**, αφού τόσο το πλάτος του καταστρώματος όσο και η μέγιστη κατά μήκος κλίση έχουν σχεδιαστεί καθ' υπέρβαση των τιθέμενων προδιαγραφών.

3.3. Οι ως άνω παραβιάσεις των κείμενων προδιαγραφών δασικής οδοποιίας Γ' Κατηγορίας, ουδόλως δικαιολογούνται ή νομιμοποιούνται βάσει της υπ' αρ. 135661/4400/2013 «Εγκυκλίου» του Ειδικού Γραμματέα Δασών του Υ.Π.ΕΝ., η οποία τυγχάνει ανεφάρμοστη, για τους κάτωθι λόγους.

Συγκεκριμένα:

Η υπ' αριθ. 135661/4400/2013 «Εγκύκλιος» του Ειδικού Γραμματέα Δασών του Υ.Π.ΕΝ. δια της οποίας ρητώς προτείνεται η «παρέκκλιση των ισχυουσών τεχνικών προδιαγραφών της δασικής οδοποιίας» με το αιτιολογικό ότι:

«ειδικά στις περιπτώσεις έργων που απαιτείται διέλευση οχημάτων μεταφοράς ογκώδους εξοπλισμού απαιτήτου για την εκτέλεση των έργων, διαπιστώνεται αδυναμία εξυπηρέτησης της χρήσης αυτής, κυρίως λόγω του πλάτους της δασικής οδού Γ' κατηγορίας (μέγιστο πλάτος τα 5μ), το οποίο προβλέπεται από τις τεχνικές προδιαγραφές της οδοποιίας και δεν επαρκεί για τη μεταφορά μηχανημάτων και εξοπλισμού (τέτοιες περιπτώσεις παρατηρούνται, π.χ., κατά την εκτέλεση έργων ΑΠΕ, όταν μεταφέρονται οι ανεμογεννήτριες στο χώρο εγκατάστασής τους).

Στις περιπτώσεις αυτές, που πρέπει να δικαιολογούνται με πλήρη τεκμηρίωση στην τεχνική έκθεση της μελέτης του έργου, μπορεί να εγκρίνεται στο άκρως δυνατό μέτρο η πέραν των 5μ πλάτους καταστρώματος διάνοιξη της δασικής οδού σε όποια σημεία του μήκους της απαιτείται, και κατ' ανώτερο μέχρι 10μ, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών τεχνικών προδιαγραφών της δασικής οδοποιίας, αποκλειστικά και μόνο για την εξυπηρέτηση της χρήσης διέλευσης, όπως αυτή ανωτέρω τέθηκε. Το επιπρόσθετο των 5μ

πλάτους καταστρώματος αποτελεί προσωρινού χαρακτήρα διάνοιξη και υφίσταται για το σκοπό της διέλευσης, μελετάται δε τεχνικά στην τεχνική μελέτη της οδοποιίας και προσδιορίζεται η χρονική διάρκεια διατήρησής του, καθώς και οι προϋποθέσεις της διάνοιξης στην απόφαση έγκρισης της μελέτης οδοποιίας...»,

ουδόλως στηρίχθηκε σε Γνωμοδότηση του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών ή σε οποιαδήποτε άλλη ειδική επιστημονική Μελέτη, δια της οποίας θα είχαν εξεταστεί οι επιπτώσεις της προτεινόμενης «παρέκκλισης» για έναν πολύ μεγάλο αριθμό (σχεδόν απροσδιόριστο) έργων και περιπτώσεων.

Από το ίδιο το σώμα της ανωτέρω Εγκυκλίου προκύπτει ότι ο συντάξας αυτήν μετακλητός Ειδικός Γραμματέας Δασών κ. Γεώργιος Αμοργιανιώτης, δεν έλαβε ΚΑΝΕΝΑ επιστημονικό στοιχείο για την έκδοσή της και γενικά δεν έλαβε τίποτα άλλο υπόψη του, παρά μόνο την αδυναμία «εκτέλεσης έργων ΑΠΕ, όταν μεταφέρονται οι ανεμογεννήτριες στο χώρο εγκατάστασής τους» λόγω των θεσπισμένων προδιαγραφών δασικής οδοποιίας.

Δεν έλαβε υπόψη του τις επιπτώσεις των ως άνω προβλέψεων της Εγκυκλίου του επί του συνόλου των δασικών οικοσυστημάτων της Χώρας, παρότι αυτή (η εγκύκλιος) έκτοτε, εφαρμόζεται «πιστά» από όλες τις δασικές υπηρεσίες της Χώρας, όπως προτείνεται εμμέσως και δια της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε.

Ως εκ τούτου, η ανωτέρω Εγκύκλιος δεν τυγχάνει ερμηνευτική των ήδη υφιστάμενων διατάξεων για τις προδιαγραφές των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας, αλλά τροποποιητική – παραβιάζουσα αυτών και επομένως δεν δύναται να παράξει έννομα αποτελέσματα – νομικά δεσμευτικά, όπως παγίως έχει κριθεί από το ΣτΕ.

Ωστόσο, ακόμα και υπό την εκδοχή ότι η ανωτέρω Εγκύκλιος του 2013 συνιστά «ψευδοερμηνευτική εγκύκλιο» που εισάγει κανονιστικές ρυθμίσεις, τροποποιούσες τις μέχρι τότε ισχύουσες προδιαγραφές των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας, άρα ότι παράγει έννομα αποτελέσματα, αυτή δεν δύναται να εφαρμοστεί (τυγχάνει ανεφάρμοστη) για τους εξής λόγους:

Συγκεκριμένα, η εν λόγω Εγκύκλιος παραβιάζει το άρθρο 2 του ΠΔ 437/1981 καθώς ενώ τροποποιεί τις προδιαγραφές των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας, προβλέποντας «παρεκκλίσεις» από αυτές, δεν βασίστηκε ούτε σε σχετική Γνωμοδότηση του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, όπως απαιτεί η εν λόγω διάταξη, ούτε όμως και σε κάποια άλλη ειδική επιστημονική μελέτη δια της οποίας θα αξιολογούνταν οι επιπτώσεις των προβλέψεων της στα δασικά οικοσυστήματα της Χώρας. Εξ αυτού του λόγου αντιτίθεται στο άρθρο 24 του Συντάγματος, στην προστασία του οποίου προεχόντως εμπίπτουν τα δασικά οικοσυστήματα, η διατήρηση και προστασία των οποίων επιβάλλεται από την συνταγματική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και της αειφορίας.

Ειδικότερα, εκ του άρθρου 24 του Συντάγματος εκπορεύεται η αρχή της αειφορίας, η οποία επιτάσσει, όπως η οικονομική δραστηριότητα ασκείται και αναπτύσσεται υπό το πρίσμα της προστασίας του περιβάλλοντος και του «ζωτικού χώρου» των πολιτών. Τούτο επιβάλλει η άσκηση κάθε είδους δικαιωμάτων στα περιβαλλοντικά αγαθά να κρίνεται, κάθε φορά, επί τη βάση της διάταξης του άρθρου ΑΚ 281 και υπό το πνεύμα της αρχής της αειφορίας (βιωσιμότητας), που εκφράζει τον κοινωνικό σκοπό του

δικαιώματος και συνιστά το αναγκαίο όριο και κριτήριο της καταχρηστικότητας κάθε επέμβασης ή δράσης στο περιβάλλον.

Σύμφυτη με την έννοια της αειφορίας, η αρχή της «βιώσιμης ανάπτυξης» οριοθετείται ομοίως ως η μορφή ανάπτυξης που ικανοποιεί τις ανάγκες του ανθρώπου στον παρόντα χρόνο χωρίς να εξαντλεί τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες και επιβάλλει κάθε ανθρώπινη επέμβαση στο περιβάλλον καθώς επίσης και η χρήση και κάρπωση των φυσικών πόρων να συντελούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε σε κάθε περίπτωση, να διασφαλίζεται η ισόρροπη σχέση μεταξύ εκμετάλλευσης και εξέλιξης των οικοσυστημάτων χάριν και των επομένων γενεών.

Οι θεμελιώδεις για το δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος αρχές της «αειφορίας» και της «βιωσιμότητας» είναι συνυφασμένες και με την αρχή του ορθολογικού χωροταξικού σχεδιασμού, **δεκτού γενομένου ότι και οι δύο ως άνω αρχές ενέχουν το στοιχείο της εις το διηνεκές διατήρησης υγιούς και ισόρροπου φυσικού (και ανθρωπογενούς) περιβάλλοντος εντός του οποίου τόσο ο σύγχρονος άνθρωπος όσο και οι μέλλουσες γενεές θα μπορούν να διαβιούν και να αναπτύσσονται αρμονικά.**

Από την άλλη, η αρχή του «περιβαλλοντικού κεκτημένου», έχοντας συνταγματικό έρεισμα στο άρθρο 24 παρ. 1 και 2 και διαμορφωθείσα κυρίως νομολογιακά, επιτάσσει ότι ο κοινός νομοθέτης δεν δύναται να μεταβάλλει τις εκάστοτε ισχύουσες περιβαλλοντικές ρυθμίσεις με τρόπο που θα επιφέρει επιδείνωση του υφισταμένου φυσικού περιβάλλοντος, δυνάμενος μόνο να επεμβαίνει στον βαθμό που βελτιώνει το υφιστάμενο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας (ΣτΕ Ολ 10/1988 ΤΝΠ ΔΣΑ, ΣτΕ Ολ 1159/1989 ΤΝΠ ΔΣΑ, ΣτΕ Ολ 3236/1995 ΤΝΠ ΔΣΑ, ΣτΕ Ολ 415/2011 ΤΝΠ Νόμος).

Καθιερώνεται επομένως με την αρχή του «περιβαλλοντικού κεκτημένου» ο κανόνας της διατήρησης μιας μορφής κατοχύρωσης και προστασίας, η οποία λειτουργεί σταθερά υπέρ του περιβάλλοντος (φυσικού και ανθρωπογενούς) σε ποιότητα στόχων και επιλογών, αλλά και ως εχέγγυο της διαρκούς εξασφάλισης ενός ολοένα υψηλότερου και ευρύτερου επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας κάθε φορά που προβάλλει και υλοποιείται από τον νομοθέτη ή τη δρώσα διοίκηση κάποια παρέμβαση ή μεταβολή στο φυσικό περιβάλλον ή ερμηνεύεται και εφαρμόζεται από τον δικαστή ορισμένος κανόνας δικαίου που αφορά τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό.

Περαιτέρω, η Χώρα μας έχει κυρώσει την **Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα** με τον **νόμο 2204/1994**, σύμφωνα με το άρθρο 2 του οποίου:

«Ως βιοποικιλότητα (άλλως βιολογική ποικιλότητα) ορίζεται η ποικιλία των ζώντων οργανισμών πάσης προελεύσεως περιλαμβανόμενων, μεταξύ άλλων, χερσαίων, θαλασσίων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων, των οποίων αποτελούν μέρος. Επίσης, περιλαμβάνεται η ποικιλότητα εντός των ειδών, μεταξύ ειδών και οικοσυστημάτων».

Η διατήρηση της φυσικής βιοποικιλότητας είναι μια από τις πιο σημαντικές έννοιες της Αειφορίας και της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Κάθε οικοσύστημα είναι πιο σταθερό και υγιές όταν περιλαμβάνει τη μέγιστη δεξαμενή γονιδίων των ειδών που υπάρχουν φυσικά σε μια περιοχή, δηλαδή τη μέγιστη βιοποικιλότητα. Αυτή η γενετική διαφοροποίηση δίνει στο οικοσύστημα ασφάλεια και δυνατότητα ανάκαμψης από

δυσκολίες και κρίσεις. Εάν όλο και περισσότερα είδη χλωρίδας ή πανίδας μέσα στο οικοσύστημα αρχίσουν να εξαφανίζονται, ολόκληρο το οικοσύστημα εισέρχεται σε μια επικίνδυνη ζώνη. Σε αυτή την περίπτωση, ο πληθυσμός ορισμένων ειδών μειώνεται στο μηδέν, ενώ άλλων ειδών εκτοξεύεται στα ύψη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη τροφής, την πείνα και την εξαφάνιση μεγάλου αριθμού ειδών που, στην αρχή της κρίσης, δε φαινόταν ότι θα ήταν τόσο ευάλωτα. Δεδομένου ότι οι ζωντανοί οργανισμοί αλληλοεπιδρούν στα δυναμικά οικοσυστήματα, η εξαφάνιση ενός είδους μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην τροφική αλυσίδα.

Ως εκ τούτου, η μείωση - πολλώ δε μάλλον η απώλεια - της βιοποικιλότητας έχει θεμελιώδεις συνέπειες για την κοινωνία, την οικονομία και την ανθρώπινη υγεία.

Επομένως, κατά την άσκηση από το Κράτος πολιτικών χωροταξικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού, απαιτείται να προστατεύονται και να διατηρούνται τα δασικά οικοσυστήματα, η διαφύλαξη των οποίων εξυπηρετεί, πέραν της προστασίας της βιοποικιλότητας της χώρας μας και αναπτυξιακούς στόχους, όπως την δεδηλωμένη και διακηρυγμένη πρόθεση της Πολιτείας για την ενίσχυση του ήπιου φυσιολατρικού τουρισμού, την κτηνοτροφία, την μελισσοκομία κλπ.

Έτσι, η δια της ως άνω εγκυκλίου, τροποποίηση των προδιαγραφών διάνοιξης οδών εντός δασών και δασικών εκτάσεων, επιδεινώνει σαφέστατα την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, προσβάλλοντας το περιβαλλοντικό κεκτημένο, εξ ου και έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 24 του Συντάγματος, **αφού ουδόλως στηρίχθηκε σε κάποια ειδική επιστημονική μελέτη, και ιδίως σε Γνωμοδότηση του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, που ρητώς απαιτείται από την οικεία διάταξη του άρθρου 2 του ΠΔ 437/1981, προκειμένου να προβεί στην οριζόντια αυτή ρύθμιση.**

Περαιτέρω, η κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 42 παρ. 1 και 35 παρ. 1 του Συντάγματος, επιβαλλόμενη υποχρέωση δημοσίευσης των κανονιστικών πράξεων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δεν θίγεται από την πρόβλεψη στις διατάξεις των άρθρων 2 (παρ. 4) και 4 (παρ. 1-3) του ν. 3861/2010 (Α' 112), όπως η τελευταία διάταξη τροποποιήθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 23 του ν. 4210/2013 (Α' 254), της υποχρεωτικής αναρτήσεως πράξεων στο διαδίκτυο (ΣτΕ 1063/2022, 935/2018), με συνέπεια, κανονιστικές πράξεις, οι οποίες, ελλείψει ειδικής προβλέψεως περί άλλου τρόπου δημοσιεύσεώς τους, είναι δημοσιευτές στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, αποκτούν νόμιμη υπόσταση μόνο με τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Συνεπώς, οι πράξεις αυτές, εάν δεν δημοσιευθούν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι ανυπόστατες. Ωστόσο, λόγω της φύσεως και του περιεχομένου τους, αλλά και για λόγους ασφάλειας δικαίου, οι μη δημοσιευθείσες κανονιστικές πράξεις, αν και είναι ανυπόστατες, είναι ακυρωτές προς αποφυγή του ενδεχομένου της εφαρμογής τους (βλ. ΣτΕ 1362/2021 Ολ., 216/2016 Ολ., 87/2011 Ολ., 13/2022 7μ., 1063/2022, 2367, 1220/2021, 935/2018, 1488, 1393/2017, 3319/2015).

Επομένως, εάν θεωρηθεί ότι η ως άνω από 2013 Εγκύκλιος τυγχάνει «ψευδοερμηνευτική» εγκύκλιος, έχουσα κανονιστικό περιεχόμενο, πέραν του ότι το περιεχόμενό της αυτό, παραβιάζει τις διατάξεις του άρθρου 2 του ΠΔ 437/1981 και προεχόντως του άρθρου 24 του Συντάγματος, δεν έχει δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, αλλά έχει αναρτηθεί μόνο στο διαδίκτυο [στον ιστότοπο

«ΔΙΑΥΓΕΙΑ» με αριθμό διαδικτυακής ανάρτησης (ΑΔΑ) ΒΛΛ10-Η2], εξ ου και είναι μη νόμιμη, ανυπόστατη και ακυρωτέα για λόγους ασφάλειας δικαίου.

Κατά συνέπεια, η προτεινόμενη δια της υπό κρίση Μ.Π.Ε. οδοποιία καθ' ο μέρος επιχειρεί να στηρίξει την έγκρισή της στην εν λόγω Εγκύκλιο, πάσχει νομιμότητας και εξ αυτού του λόγου.

Τα ίδια ακριβώς ισχύουν και ως προς την υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/20103/898 από 21.2.2020 Εγκύκλιο του Γενικού Γραμματέα Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων, κ. Κων/νου Αραβώση, δια της οποίας «ερμηνεύεται» (και μάλιστα εσφαλμένα) ούτε καν κάποια διάταξη αλλά η ως άνω Εγκύκλιος του 2013, προκειμένου να εφαρμοστεί ως ανώτατο όριο κατά μήκος κλίσης το 14% αντί του 12% που επιτάσσεται από τις ως άνω θεσπισμένες προδιαγραφές των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας.

Συγκεκριμένα, στην εν λόγω επίσης ψευδοερμηνευτική εγκύκλιο αναφέρονται τα εξής:

*«Με αφορμή ερωτήματα Δασικών Υπηρεσιών **αλλά και ενδιαφερόμενων εταιρειών**, τα παρακάτω:*

*Η συντακτική διατύπωση της ανωτέρω (β) σχετικής εγκυκλίου διαταγής {**εννοεί την Εγκύκλιο του 2013**}, αναγνωρίζοντας ακριβώς την ιδιαιτερότητα των οδών για τη διέλευση οχημάτων μεταφοράς ογκώδους εξοπλισμού, απαραίτητων για την εκτέλεση έργων (όπως είναι οι οδοί διασύνδεσης των ανεμογεννητριών), **ανέχεται ως ανώτατο όριο αποδεκτής κλίσης για αυτές το 14%**, παρά το γεγονός ότι αυτό ξεπερνάει το όριο του 12 % που θέτουν οι τεχνικές προδιαγραφές της δασικής οδοποιίας».*

Ωστόσο, από μία απλή ανάγνωση της Εγκυκλίου του 2013 προκύπτουν τα εξής σχετικά:

«Τέλος, σ' ότι αφορά στα αιτήματα που μας τίθενται, για τη δυνατότητα χαράξεων δασικών οδών με κλίσεις άνω του 14%, στα πλαίσια της προηγούμενης αντιμετώπισης, κάνουμε γνωστό ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει δεκτό διότι αποτελεί καταστρατήγηση των τεχνικών προδιαγραφών της δασικής οδοποιίας, αφού πρόκειται για μόνιμη διαμόρφωση κατασκευής και χρήσης της οδού, που ξεπερνά το όριο του 12% μέγιστη κλίση των προδιαγραφών. Κρίνεται δε ότι αυτή η κλίση είναι απαγορευτική, τόσο για τις διελεύσεις επί της δασικής οδού των συνήθων οχημάτων, όσον και για τις ζημίες που θα προκύψουν λόγω των μεγάλων κλίσεων που θα δημιουργηθούν (υπάρχει μεγαλύτερος ο κίνδυνος δημιουργίας διαβρώσεων και “φαγωμάτων” στο κατάστρωμα της οδού).».

Τώρα, πως ο κ. Αραβώσης «συμπέρανε» ότι από την ως άνω διατύπωση της Εγκυκλίου του 2013 συνάγεται ότι αυτή **«ανέχεται ως ανώτατο όριο αποδεκτής κλίσης για αυτές το 14%»**, ο θεός και η ψυχή του!

Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως του «αστείου» του όλου πράγματος, εδώ εγείρονται σοβαρά νομικά ζητήματα. Οι θεσπισμένες με την Απόφαση του 1997 προδιαγραφές των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας, θέτουν ως ανώτατο όριο αποδεκτής κατά μήκος κλίσης το 12%. Ακόμα και η Εγκύκλιος του 2013 ρητά ορίζει πως η υπέρβαση του ορίου αυτού στο 14%, όπως «ζητούσαν» οι Εταιρείας Αιολικών, συνεπάγεται **«μόνιμη διαμόρφωση κατασκευής και χρήσης της οδού»** και **«ζημίες που θα προκύψουν λόγω των μεγάλων κλίσεων που θα δημιουργηθούν (υπάρχει**

μεγαλύτερος ο κίνδυνος δημιουργίας διαβρώσεων και “φαγωμάτων” στο κατάστρωμα της οδού).».

Ως εκ τούτου, για τους ίδιους λόγους που αναφέρονται ανωτέρω, και η εν λόγω Εγκύκλιος τυγχάνει ανεφάρμοστη, άρα και **η προτεινόμενη δια της υπό κρίση Μ.Π.Ε. οδοποιία που επιχειρεί να στηρίξει την έγκρισή της στην εν λόγω Εγκύκλιο, πάσχει νομιμότητας και εξ αυτού του λόγου.**

Εξάλλου, στην από Φεβρουαρίου 2007 ΣΜΠΕ του Ειδικού Χωροταξικού για τις ΑΠΕ, αναφέρονται τα εξής αποκαλυπτικά:

«6.5.1 Μέτρα για τους κανόνες χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων

6.5.1.1. Προτάσεις για τη βιοποικιλότητα

Η εφαρμογή των κανόνων χωροθέτησης των αιολικών πάρκων είναι δυνατόν να επηρεάσουν δύο παραμέτρους της βιοποικιλότητας:

- Το ποσοστό χερσαίας έκτασης με ανεπαίσθητο αντίκτυπο ανθρωπογενών δραστηριοτήτων ενδέχεται να υποστεί κάποια μείωση, από το αιολικά πάρκα που θα εγκατασταθούν σε θέσεις που σήμερα έχουν παραμείνει “άβατες” κυρίως στις κορυφογραμμές ορεινών όγκων.*

- Οι εγκαταστάσεις καυτές και τα συνοδά έργα οδικής πρόσβασης, ενδέχεται επίσης να επηρεάσουν τις οικοσυστημικές σχέσεις που έχουν διαμορφωθεί στις περιοχές αυτές.*

Και οι δύο αυτές επιδράσεις μπορούν να προληφθούν μέσω

- της απομάκρυνσης των αιολικών πάρκων και των συνοδών τους εγκαταστάσεων από περιοχές σημαντικού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, και*

- της ελαχιστοποίησης των παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον κατά το σχεδιασμό κάθε έργου.*

Το δεύτερο ζήτημα, μπορεί να αντιμετωπισθεί πλήρως κατά το στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του κάθε έργου. Η πρόσφατη εμπειρία, δείχνει ότι το μελετητικό δυναμικό και τα στελέχη της Διοίκησης που εφαρμόζουν τη διαδικασία αυτή, διακρίνονται από αξιοσημείωτη ευαισθησία και επαρκές γνωστικό υπόβαθρο ως προς την ελαχιστοποίησης των παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον κατά το σχεδιασμό του κάθε έργου. Συνεπώς, δεν διαφαίνεται αναγκαιότητα ενσωμάτωσης επιπλέον μέτρων στο ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.

Για το πρώτο ζήτημα, το προσχέδιο του Ειδικού Πλαισίου προβλέπει, στην παράγραφο 1 του άρθρου 6, μια σειρά έντεκα κατηγοριών από περιοχές και ζώνες εντός των οποίων θα πρέπει να αποκλείεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων. Οι τρεις από τις κατηγορίες περιοχών αποκλεισμού καθορίζονται με βάση αμιγώς οικολογικά κριτήρια (περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης, πυρήνες των εθνικών δρυμών, κηρυγμένα μνημεία της φύσης και αισθητικά δάση, οικότοποι προτεραιότητας των περιοχών που προσφάτως εγκρίθηκε η ένταξή τους στο δίκτυο Natura), ενώ η περιβαλλοντική διάσταση είναι παρούσα και στην πλειοψηφία των άλλων περιοχών αποκλεισμού, όπως οι οικισμοί, οι ατύπως διαμορφωμένες τουριστικές και οικιστικές περιοχές, οι αρχαιολογικοί χώροι και οι αξιόλογες ακτές και παραλίες.

Ενόψει των διαπιστώσεων αυτών, η κατεύθυνση των μέτρων αντιμετώπισης καθορίζεται από το εάν οι πιο πάνω περιοχές αποκλεισμού είναι επαρκείς ή απαιτείται να προστεθούν και κάποιες άλλες κατηγορίες περιοχών.

Μια από τις κατηγορίες περιοχών που λείπουν από την παράγραφο 1 του άρθρου 6 είναι τα δάση και οι αναδασωτέες εκτάσεις, όπως ορίζονται στις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας. Η έλλειψη αυτή εν μέρει καλύπτεται από τη γενική πρόβλεψη του σημείου ια' της ίδιας παραγράφου, στο οποίο προβλέπεται ο αποκλεισμός των αιολικών εγκαταστάσεων εντός "άλλων περιοχών ή ζωνών που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς χρήσεων γής, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων". Πάρα ταύτα, για λόγους σαφήνειας και κατά το δυνατόν αυτονομίας στην εφαρμογή των διατάξεων του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, θεωρείται καλύτερο να προστεθεί στις περιοχές αποκλεισμού, ρητή αναφορά για τα "δάση και τις αναδασωτέες εκτάσεις, όπως ορίζονται στην ισχύουσα νομοθεσία". Η πρόταση αυτή βασίζεται στο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι δασοβιοκοινότητες στη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Οι σύνθετες οικοσυστημικές αλληλεπιδράσεις και η διατήρηση των φυσικών χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος χωρίς ιδιαίτερες ανθρωπογενείς επεμβάσεις, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη βιοποικιλότητα, ιδίως στα δασικά συστήματα της Ελλάδας. Η αποψίλωση έστω και μικρών τέτοιων εκτάσεων για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών και συνοδών τους έργων, θα είχε σημαντικά μεγαλύτερο περιβαλλοντικό κόστος από τα προσδοκώμενα οφέλη της καθαρής ενέργειας.

Παράλληλα, η διατάραξη των συνθηκών διαβίωσης της ορνιθοπανίδας που φιλοξενείται στις δασικές εκτάσεις, θα συντελούσε στην εξάπλωση της περιβαλλοντικής επιδείνωσης σε μια περιοχή σημαντικά ευρύτερη από τις θέσεις επέμβασης. Συνεπώς, επιπλέον των λόγων σαφήνειας που αναφέρθηκαν προηγουμένως, τα δάση και οι αναδασωτέες εκτάσεις θα πρέπει να αποκλεισθούν από τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων και για τους πιο πάνω λόγους προστασίας της βιοποικιλότητας...

Συνοψίζοντας τις μέχρι τώρα προτάσεις μέτρων, προκύπτει ότι, για την πρόληψη των επιπτώσεων της χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων στη βιοποικιλότητα

- στις περιοχές αποκλεισμού (άρθρο 6, παρ. 1) θα πρέπει να προστεθούν και αυτές που έχουν χαρακτηριστεί, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις ως δάση και αναδασωτέες περιοχές...».

Παρότι, στην τελικώς εγκριθείσα Απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στο τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης «Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού.» (ΦΕΚ τ. Β' αρ. φ. 2464/3.12.2008), τα δάση και οι αναδασωτέες εκτάσεις δεν περιελήφθησαν στις περιοχές αποκλεισμού των αιολικών εγκαταστάσεων **και των συνοδών έργων διασύνδεσης και οδοποιίας**, χωρίς να έχει μεσολαβήσει καμία ειδικότερη αιτιολογία ως προς την απόκλιση από τις ως άνω διαπιστώσεις της ΣΜΠΕ και ανεξαρτήτως της νομιμότητας αυτής της απόκλισης, είναι **σαφές ότι δια της εν λόγω ΣΜΠΕ έχει καταφαθεί η σοβαρή βλάβη της βιοποικιλότητας από την εγκατάσταση Αιολικών Μονάδων εντός δασών και αναδασωτέων εκτάσεων, πολλώ δε μάλλον των συνοδών τους έργων, χωρίς έκτοτε δια ανάλογης Στρατηγικής Μελέτης, να έχει αναιρεθεί η επιστημονική αυτή διαπίστωση.**

Επομένως, η «παράκαμψη» των αυστηρών προδιαγραφών των δασικών δρόμων Γ' Κατηγορίας που το πρώτον «τέθηκε σε εφαρμογή», δυνάμει των ανωτέρω από 2013

και 2020 ψευδοερμηνευτικών εγκυκλίων, παρά τις σαφείς διαπιστώσεις της ΣΜΠΕ του ιδίου του Ειδικού Χωροταξικού για τις ΑΠΕ, επιβεβαιώνει την αντίθεσή της με το άρθρο 24 του Συντάγματος, **αφού ουδόλως στηρίχθηκε σε κάποια ειδική επιστημονική μελέτη, προκειμένου να προβεί στην χωροταξικού επιπέδου αυτή ρύθμιση.**

3.4. Περαιτέρω, στην υπό κρίση Μ.Π.Ε. και την συνυποβαλλόμενη ΜΕΛΕΤΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ - ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ, αναφέρεται ως προς τον **κλάδο 18 GMT** της εσωτερικής οδοποιίας ότι συνιστά **Τρακτερόδρομο εξυπηρέτησης Γραμμής Μέσης Τάσης.**

Οι **τρακτερόδρομοι** αποτελούν δασόδρομους που συνδέουν το χώρο ενός υλοτομίου με τον πλησιέστερο διαθέσιμο δασικό δρόμο ή με τις κορμοπλατείες και εξυπηρετούν αποκλειστικά τη μετατόπιση του ξύλου. Είναι δρόμοι που χρησιμοποιούνται για την κίνηση κυρίως ελκυστήρων και εν μέρει ζώων έλξεως ή φόρτου. Δεν έχουν σταθεροποιημένο κατάστρωμα και παρουσιάζουν χαμηλές προδιαγραφές, ώστε να έχουν χαμηλό κόστος κατασκευής³⁵. Χρησιμοποιούνται μόνο για την περίοδο της υλοτομίας μέσα στο έτος και έπειτα εγκαταλείπονται

Περαιτέρω, βάσει των προδιαγραφών που τίθενται από την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας υπ' αριθ. 126386/1730/1966, ως ισχύει σήμερα, οι τρακτερόδρομοι φέρουν **πλάτος καταστρώματος 2,5 με 3 μ., δεν επιτρέπεται σε αυτούς η κατασκευή χαντακιών αποχέτευσης, η μόρφωση πρανών, και εν γένει τα τεχνικά έργα.**

Όπως δε αναφέρεται χαρακτηριστικά στην με αριθ. Πρωτ. **41287/2281/22.5.1973** Απόφαση που τροποποίησε την με υπ' αριθ. 126386/1730/1966 Απόφαση, «*Οι τρακτερόδρομοι, αποτελούντες ιδίαν κατηγορίαν του μετατοπιστικού δικτύου δια την κυκλοφορίαν κυρίως ελκυστήρων, θα έχουν πλάτος 2,5 έως 3,0 μέτρων, μεγίστην κλίσιν 25% και ελάχιστην ακτίνα καμπυλότητος 10,0 μέτρων.*».

Εξ όλων των ανωτέρω, προκύπτει ότι οι **τρακτερόδρομοι** δεν συνιστούν επί της ουσίας δασικές οδούς, δυνάμενες να εξυπηρετήσουν τεχνικά έργα, όπως εν προκειμένω το παρόν έργο, αλλά προσωρινές διανοίξεις με μικρό πλάτος καταστρώματος, χωρίς την εκτέλεση τεχνικών έργων, που συνδέονται με τις ανάγκες υλοτομίας και συγκεκριμένα την μεταφορά της ξυλείας προς τους υφιστάμενους δρόμους.

Στην προκειμένη περίπτωση, αναφέρονται τα εξής, ως προς τον επίμαχο κλάδο 18 της νέας εσωτερικής οδοποιίας του ΑΣΠΗΕ:

Σελ. 106 της Μ.Π.Ε.: «6.3.2.2. *Οδικό δίκτυο εντός του αιολικού πάρκου Για την πρόσβαση στον χώρο κάθε ανεμογεννήτριας ώστε να είναι δυνατή στην συνέχεια η διαμόρφωση των χώρων εκφόρτωσης, η κατασκευή των θεμελιώσεων και η ανέγερση του εξοπλισμού καθώς και για μελλοντικές λειτουργίες συντηρήσεων και επισκευών, απαιτείται η κατασκευή νέου εσωτερικού οδικού δικτύου χαρακτηριστικών δασικής οδού Γ' κατηγορίας και συνολικού μήκους 12.980,28 μ. περίπου κλάδους και έναν ακόμα κλάδο διάνοιξης τρακτερόδρομου για την εξυπηρέτηση μόνο της γραμμής μέσης τάσης. ...»*

³⁵ Βλ. Δήμου Β. (2010). Συγκομιδή και μετατόπιση ξύλου. Εκδόσεις Σταμούλης. Θεσσαλονίκη.

Σελ. 47 της Μελέτης Έργων Υποδομής - Οδικό Δίκτυο:

«ΚΛΑΔΟΣ 18 ΓΜΤ: (Δασικός δρόμος – Διάνοιξη Τρακτερόδρομου εξυπηρέτησης Γραμμής Μέσης Τάσης)

Από το σημείο με συντεταγμένες στο ΕΓΣΑ 87 $X = 304977,40$ $Y = 4260528,07$ γίνεται διάνοιξη τρακτερόδρομου σε μήκος **1.996,29 μ** έως το σημείο με συντεταγμένες στο ΕΓΣΑ '87 $X = 304237,21$ $Y = 4260651,31$.

Κατά την διάνοιξη του δρόμου αυτού θα γίνουν **14.204,25 μ³** εκσκαφής βραχωδών και ημιβραχωδών εκτάσεων και **6.634,19 μ³** επίχωσης.

Σύμφωνα με την εγκύκλιο 125135/347/11-2-2013 δεν απαιτείται η καταβολή ανταλλάγματος χρήσης για τις γραμμές μέσης τάσης έργου ΑΠΕ. Κατόπιν τούτου:

- Επιφάνεια χρήσης = 0.00 τ.μ.
- Επιφάνεια επέμβασης = 15.873,74 τ.μ.»

Σελ. 38 της Μελέτης Έργων Υποδομής - Οδικό Δίκτυο:

Αναφέρεται στον Πίνακα με ονομασία «ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΟΜΩΝ», ότι ο κλάδος 18 της νέας οδοποιίας πρόσβασης θα φέρει **μέγιστη κατά μήκος κλίση 19.99 %**.

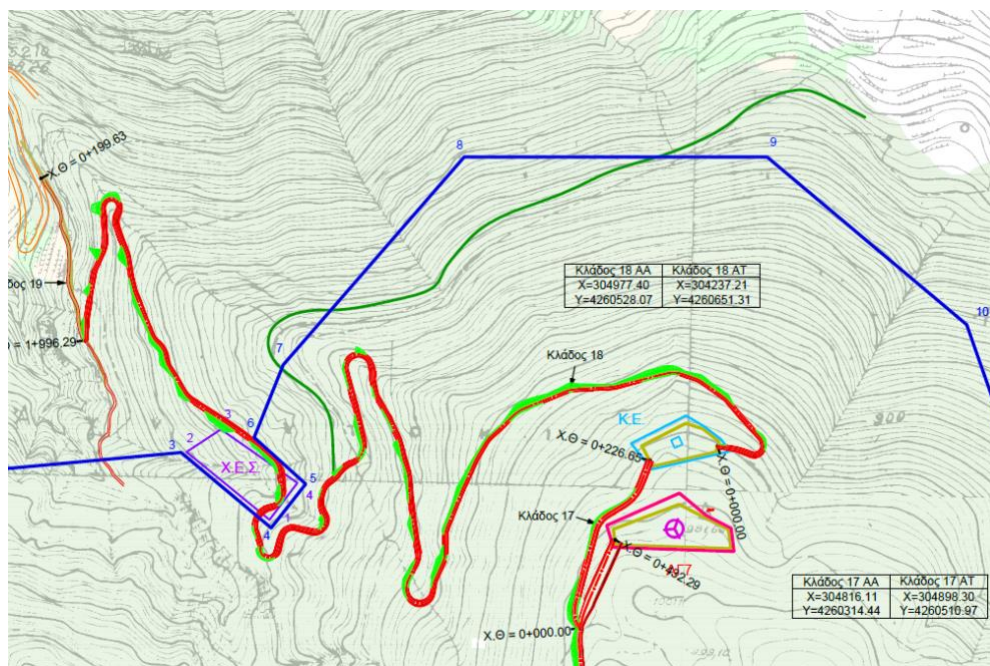
Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι δια της παρούσας Μ.Π.Ε. προβλέπεται η διάνοιξη ενός τμήματος οδοποιίας (κλάδος 18) συνολικού μήκους σχεδόν 2 χιλιόμετρα (1.996,29 μ.), η οποία θα φέρει μέγιστη κατά μήκος κλίση **19,99 %**, και μέσο πλάτος καταστρώματος **7,95 μ.** Συνάγεται περαιτέρω από τα ανωτέρω, καθώς και από τα σχετικά σχέδια των διατομών του κλάδου αυτού³⁶ ότι φέρει τα ίδια χαρακτηριστικά με τις λοιπές οδούς, ήτοι την **κατασκευή πρανών, την διάνοιξη με μηχανικά μέσα, την διενέργεια εκβραχισμών και επιχώσεων** για την διαμόρφωση του καταστρώματος αυτού, και εν γένει την **διενέργεια τεχνικών έργων** στο πλαίσιο κατασκευής του.

Επομένως, η υπό διάνοιξη νέα οδοποιία του Κλάδου 18 **κατά ουδένα τρόπο δεν προκύπτει ότι πρόκειται για «τρακτερόδρομο»**, αφού δεν φέρει τις τεχνικές προδιαγραφές κατασκευής τους, ούτε άλλωστε αυτοί προβλέπονται και είναι κατάλληλοι ως δρόμοι εξυπηρέτησης **τεχνικών έργων**, όπως το προκείμενο υπό αξιολόγηση έργο, αλλά αντιθέτως εξυπηρετούν πολύ συγκεκριμένες ανάγκες μεταφοράς προϊόντων υλοτομίας. Η μοναδική δε τεχνική προδιαγραφή που παραπέμπει πράγματι σε «τρακτερόδρομο» είναι αυτή της μέγιστης κατά μήκος κλίσης, η οποία ανέρχεται έως και σε **19,9 %**, κατά **προφανή παραβίαση των τεχνικών προδιαγραφών** που τίθενται για την δασική οδοποιία κατηγορίας γ', κατά τα ειδικότερα αναλυόμενα ανωτέρω.

Επιπλέον, η **αναφορά της Μ.Π.Ε. ότι** δήθεν ο επίμαχος Κλάδος 18 θα αφορά την **«εξυπηρέτηση μόνο της γραμμής μέσης τάσης»** είναι **ψευδής και παραπλανητικός**, αφού προκύπτει από την επισκόπηση των σχετικών χαρτών ότι **στο γήπεδο εγκατάστασης των συσσωρευτών θα υπάρχει πρόσβαση μόνο διαμέσου του κλάδου 18, και για την μεταφορά των συσσωρευτών και την μετακίνηση των σχετικών χωματουργικών μηχανημάτων θα γίνει κατά αναγκαιότητα χρήση του κλάδου αυτού.**

³⁶ Βλ. σχέδια με αριθμό Δ 18.1 έως Δ 18.13.

Σχετικώς παραθέτουμε απόσπασμα του σχεδίου με θέμα: **ΓΕΝΙΚΗ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΓΡΑΦΙΑ** και αριθμό σχεδίου: **Γ1** όπου προκύπτουν τα ανωτέρω:

Εικόνα 8: Απόσπασμα σχεδίου ΓΕΝΙΚΗ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΓΡΑΦΙΑ (Γ1)

Εκ των ανωτέρω αποδεικνύεται ότι η Μ.Π.Ε. προβλέπει την διάνοιξη ενός τμήματος «δασικής» οδού, η οποία **παραβιάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό το μέγιστο όριο κλίσης (19,9%)** και εξ αυτού του λόγου «βαφτίζεται» εν προκειμένω από τον μελετητή ως «τρακτηρόδρομος» σε μία προσπάθεια να παρασιωπηθεί η κραυγαλέα αντίθεση των προδιαγραφών κατασκευής του τμήματος αυτού με τις τεχνικές προδιαγραφές της δασικής οδοποιίας. Επιχειρείται περαιτέρω να παρασιωπηθεί το γεγονός ότι θα αποτελεί την οδό δια της οποίας θα είναι προσβάσιμη η θέση εγκατάστασης των συσσωρευτών, με τον ισχυρισμό περί δήθεν διάνοιξης του «τρακτηρόδρομου» για τις ανάγκες αποκλειστικά του υπογείου δικτύου Μ.Τ.

3.5. Κατά συνέπεια, η υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. η οποία ρητά προβλέπει τη διάνοιξη δασικής οδοποιίας (ως συνοδό έργο του υπό κρίση Α/Π) με συνολικό πλάτος μεγαλύτερο των 5 μ. και δη με μέσο πλάτος τα 9,59 μ. και κατά μήκος κλίση του δρόμου άνω του 12% και δη μέγιστη κλίση περί το 14%, παραβιάζει ευθέως τις διατάξεις των άρθρων 227 του Δασικού Κώδικα, 15 του ν. 998/1979, 2 του π.δ. 437/1981 και της από 10.6.1966 Απόφασης του Υπουργού Γεωργίας (όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει) ως προς τις προδιαγραφές κατασκευής δασικών οδών Γ' Κατηγορίας. Ομοίως, τα αυτά ισχύουν και για τον Κλάδο 18, ο οποίος επιχειρείται να θεωρηθεί ως «τρακτηρόδρομος» για να παρακαμφθεί η σε μεγάλο βαθμό καταστρατήγηση του ορίου της μέγιστης κατά μήκος κλίσης.

Εξ ου και η Υπηρεσία σας δέον όπως αρνηθεί την έγκρισή της.

4. Αντίθεση της προτεινόμενης οδοποιίας (πρόσβασης και εσωτερικής) στο άρθρο 24 του Συντάγματος δια του οποίου προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον και επιτάσσεται ο ορθολογικός χωροταξικός σχεδιασμός, ουσιώδες στοιχείο του οποίου είναι το οδικό δίκτυο.

Όπως παγίως έχει κριθεί από τη νομολογία του ανωτάτου Ακυρωτικού, με το άρθρο 24 του Συντάγματος προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον (παράγρ. 1) και, σε συνάφεια με την προστασία αυτή, επιτάσσεται ο ορθολογικός χωροταξικός σχεδιασμός (παράγρ. 2), ουσιώδες στοιχείο του οποίου είναι το οδικό δίκτυο, υποκείμενο, λόγω της διασύνδεσης των επί μέρους υποσυστημάτων του και της ιεράρχησής τους, σε συνολικό σχεδιασμό, βάσει των οικείων νομίμων κριτηρίων, έτσι ώστε να καθίσταται και τούτο βιώσιμο. Στη διαχείριση περιλαμβάνεται και ο εκσυγχρονισμός του οδικού δικτύου, δηλαδή και η τροποποίησή του με τη διάνοιξη νέας ή την κατάργηση υπάρχουσας οδού, προκειμένου τούτο να προσαρμοσθεί προς νέες ανάγκες και απαιτήσεις. Σε κάθε περίπτωση, τα κριτήρια σχεδιασμού και διαχείρισης του οδικού δικτύου πρέπει να είναι σαφή, εξειδικευμένα και να συνδέονται προς τα υπόλοιπα στοιχεία του ευρύτερου σχεδιασμού. **Εξάλλου, το οδικό δίκτυο ενός Ο.Τ.Α. δεν αποτελεί τοπική του υπόθεση, εφόσον συνάπτεται τόσο με το υπόλοιπο δίκτυο της χώρας, όσο και με την προστασία των γεωσυστημάτων του φυσικού χώρου, τα οποία αποτελούν στοιχείο της εθνικής φυσικής κληρονομιάς (ΣτΕ 2486, 2487/2006 Ολομ., 878/2012, 395/2014 κ.ά.). Από αυτά παρέπεται ότι αποκλείονται οι αποσπασματικές και απρογραμμάτιστες πράξεις διαχείρισης του οδικού δικτύου, όπως η διάνοιξη, διαπλάτυνση και κατάργηση οδών βάσει εντετοπισμένων εκτιμήσεων με γνώμονα την εξυπηρέτηση τοπικής ανάγκης, χωρίς υπολογισμό των ευρύτερων επιπτώσεων που αυτές ενδέχεται να έχουν (ΣτΕ 878/2012 σκ. 7, 1128/2011 σκ. 19, 2124/2009 σκ. 7 κ.ά.).**

Εν προκειμένω, όπως προκύπτει και εκ των προπαρατεθέντων στοιχείων, δια της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. προτείνεται η διάνοιξη νέου οδικού δικτύου και η βελτίωση «υφιστάμενων» δρόμων συνολικού μήκους **12.980,28 μέτρων**.

Ωστόσο, ο φορέας του έργου σκοπύμως δεν εξειδικεύει, όπως οφείλει:

i. πόσα από τα μέτρα της «υφιστάμενης» τάχα οδοποιίας που σχεδιάζεται να διαπλατυνθούν εντάσσονται στο επίσημο και αναγνωρισμένο οδικό δίκτυο του Δήμου Ναυπακτίας,

ii. τι πλάτος έχει σήμερα η δήθεν υφιστάμενη αυτή οδοποιία,

iii. σε τι έκταση η εν λόγω οδοποιία αποτελεί παράνομες και αυθαίρετες διανοίξεις που έρχονται τώρα από την «πίσω πόρτα» να νομιμοποιηθούν αναδρομικά.

Επί της ουσίας, δηλαδή, δια της προσβαλλόμενης, σκοπείται να «προστεθεί» εντός των ορίων του Δήμου Ναυπακτίας οδικό δίκτυο συνολικού μήκους 12.980,28 μέτρων, κατά τρόπο παντελώς αποσπασματικό και απρογραμμάτιστο και με αποκλειστικό σκοπό να εξυπηρετηθεί η εγκατάσταση ενός Α/Π και των συνοδών έργων του, χωρίς να έχει προηγηθεί ο απαιτούμενος εκ του άρθρου 24 του Συντάγματος συνολικός χωροταξικός σχεδιασμός για το Δήμο μας, παρότι όπως

έχει κριθεί από το ΣτΕ (βλ. την πλέον χαρακτηριστική υπ' αριθ. 878/2012 Απόφασή του):

«Επειδή, το άρθρο 24 του Συντάγματος ορίζει ότι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, το οποίο υποχρεούται να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (παρ. 1), ότι η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικά γενικών περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης (παρ. 2) και ότι οι παραδοσιακές περιοχές προστατεύονται από το κράτος (παρ. 6). Περαιτέρω, το άρθρο 102 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζει ότι: «Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού».

Επειδή, όπως παγίως γίνεται δεκτό (Ολ. ΣΕ 2487/2006, 4033/1998 7μ., 2425/2000, 601/2007, 746/2007, 1679/2008, 3415/2009 κ.ά.), σε συνάφεια με την εκ του άρθρου 24 του Συντάγματος προστασία του φυσικού περιβάλλοντος επιτάσσεται ο ορθολογικός χωροταξικός σχεδιασμός, ουσιώδες στοιχείο του οποίου είναι το οδικό δίκτυο, υποκείμενο, λόγω της διασυνδέσεως των επί μέρους, υποσυστημάτων του και της ιεραρχησεώς τους, σε συνολικό σχεδιασμό, βάσει των οικείων νομίμων κριτηρίων, έτσι ώστε να καθίσταται και τούτο βιώσιμο...

Εξ άλλου, στη διαχείριση του οδικού δικτύου περιλαμβάνεται και ο εκσυγχρονισμός αυτού, προκειμένου τούτο να προσαρμοσθεί προς νέες ανάγκες και απαιτήσεις, δηλαδή, μεταξύ άλλων, και η τροποποίησή του με τη διάνοιξη νέας ή την κατάργηση υπάρχουσας οδού, περαιτέρω δε, για την ταυτότητα του λόγου, και η τροποποίηση του οδικού δικτύου που επέρχεται με τη βελτίωση (π.χ. διαπλάτυνση βλ. ΣΕ 2124/2009, 2425/2000) υφισταμένης οδού, εφ' όσον αυτή συνεπάγεται ουσιώδη μεταβολή των χαρακτηριστικών και του προορισμού της οδού, ήτοι των αναγκών τις οποίες εξυπηρετεί. Σε κάθε περίπτωση τα κριτήρια σχεδιασμού και διαχείρισεως του οδικού δικτύου πρέπει να είναι σαφή, εξειδικευμένα και να συνδέονται προς τα υπόλοιπα στοιχεία του χωροταξικού σχεδίου. Πρέπει, επίσης, να ενσωματώνουν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε το οδικό δίκτυο να καθίσταται βιώσιμο σύστημα επικοινωνίας (Ολ. ΣΕ 2487/2006, 2425/2000, 601/2007, 379/2010 κ.ά.). Για τον λόγο αυτό, απαιτείται για τη σχεδίαση και τη διαχείριση του βιώσιμου οδικού δικτύου μονάδας Ο.Τ.Α., η προηγούμενη κατάρτιση προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων, κατόπιν της οποίας εκτελείται το έργο. Συγκεκριμένα, από τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4 παρ. 1, 2α και 2β του ν. 1650/1986 (Α' 160), όπως ισχύουν ύστερα από την αντικατάστασή τους με τα άρθρα 1 και 2 του ν. 3010/2002 (Α' 91) σε συνδυασμό και με τις διατάξεις των άρθρων 3, 4, 5 και 6 της Κ.Υ.Α. ΗΠ.15393/2332/5.8.2002 των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Β' 1022) καθώς και των άρθρων 8 και 9 της Κ.Υ.Α. ΗΠ.11014/703/Φ. 104/14.3.2003 (Β' 332) των ανωτέρω Υπουργών και του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, **συνάγεται ότι για την πραγματοποίηση έργου οδοποιίας που αφορά δημοτικές και κοινοτικές οδούς (Α/Α 11) εκτός σχεδίων πόλεων ή ορίων οικισμών (Α/Α 11.1) καθώς και αγροτικές οδούς (Α/Α**

13) ή δασικούς δρόμους (Α/Α 14) [που είτε προτείνονται από τις Δασικές Υπηρεσίες (Α/Α 14.1) είτε εξυπηρετούν ειδικές χρήσεις (π.χ. τουριστικές εγκαταστάσεις και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις) ή προτείνονται από μη Δασικές Υπηρεσίες (Α/Α 14.2)] και το οποίο (έργο οδοποιίας) κατατάσσεται στην υποκατηγορία 3 της δεύτερης (Β) κατηγορίας έργων του άρθρου 3 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002, απαιτείται, κατ' αρχήν, να τηρηθεί προηγουμένως η διαδικασία της υποβολής προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.) και έγκριση περιβαλλοντικών όρων (Ε.Π.Ο.) (πρβλ. ΣΕ 601/2007, 2487/2006 Ολ.). Η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στην οποία πρέπει κατά τα ανωτέρω να στηρίζεται σε κάθε περίπτωση ο σχεδιασμός και η διαχείριση του οδικού δικτύου, οφείλει επίσης να διαπνέεται από ολοκληρωμένη μακράς προοπτικής προσέγγιση του προβλήματος. Κατά συνέπεια, προκειμένης διανοίξεως ή διαπλάτυνσεως υφισταμένης οδού πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν, αφ' ενός μεν οι επιπτώσεις του έργου τούτου στην ιεράρχηση και λειτουργικότητα των υφισταμένων τμημάτων του οικείου οδικού δικτύου, ούτως ώστε η νέα οδός, εντασσόμενη σε αυτό, να συναποτελέσει ενιαίο και λειτουργικό σύστημα, αφ' ετέρου δε το φυσικό ανάγλυφο της περιοχής και τα γεωσυστήματα που μπορεί να επηρεασθούν από την ανωτέρω διάνοιξη ή διαπλάτυνση, ούτως ώστε να μην θίγονται οι λειτουργίες που συνάπτονται με τη γεωμορφολογία του χώρου και οι χρήσεις γης που συνεπεία αυτών επιβάλλονται. Τούτων έπεται ότι αποκλείονται οι αποσπασματικές και απρογραμματίστες πράξεις διαχειρίσεως του οδικού δικτύου, όπως η διάνοιξη, διαπλάτυνση και κατάργηση οδών βάσει εντετοπισμένων εκτιμήσεων, με γνώμονα την εξυπηρέτηση τοπικής ανάγκης χωρίς υπολογισμό των επιπτώσεων που αυτές ενδέχεται να έχουν...».

Ωστόσο, οι δασικοί δρόμοι επιτελούν εκ της φύσης τους είτε σκοπούς πυροπροστασίας είτε κατ' εξαίρεση σκοπούς πρόσβασης σε μεμονωμένες εγκαταστάσεις. Επομένως, όταν σε ένα δασικό οικοσύστημα διανοίγονται τελικώς δεκάδες ή/και εκατοντάδες χιλιόμετρα νέων δρόμων, λόγω των πολλαπλών πλέον δραστηριοτήτων που επιτρέπονται εντός δασών, με τεχνικά χαρακτηριστικά που εναπόκεινται σε κάθε έναν μελετητή, άρα επενδυτή, να τα καθορίσει, κατά πως εξυπηρετεί το έργο του, και όχι με τα αυστηρά κριτήρια των θεσπισμένων προδιαγραφών της δασικής οδοποιίας, καθίσταται ευνόητο ότι πλέον δεν πρόκειται περί κατ' εξαίρεση διανοίξεων, αλλά για ένα κανονικό οδικό δίκτυο, πολλές φορές με γεωμετρικά χαρακτηριστικά μεγαλύτερα ακόμα και από το υφιστάμενο επαρχιακό ή δημοτικό δίκτυο, το οποίο είναι σαφές ότι θα πρέπει να ενταχθεί σε έναν ορθολογικό χωροταξικό σχεδιασμό, προκειμένου να διαφυλαχθεί το δασικό οικοσύστημα κατά τις επιταγές του άρθρου 24 του Συντάγματος.

Εν προκειμένω, δηλαδή, παρότι η Μ.Π.Ε. προτείνει την διάνοιξη – διαπλάτυνση δασικών δρόμων μήκους **12.980,28 μέτρων με πλάτος άνω των 5 μέτρων** και με κλίσεις άνω του 12%, ουδόλως συσχετίζει – αξιολογεί το γεγονός αυτό σε σχέση με τα νομίμως υφιστάμενα τμήματα του υπολοίπου δικτύου δασικών και λοιπών δρόμων εντός της διοικητικής επικράτειας του θιγόμενου Δήμου μας. Εντός της Μελέτης, δεν υπάρχει καμία αναφορά ως προς το εάν στις θιγόμενες περιοχές υφίστανται και έτεροι δασικοί δρόμοι, ποιο είναι το μήκος και το πλάτος τους, ποιες χρήσεις εξυπηρετούν

(λ.χ. πρόσβασης σε έτερους ΑΣΠΗΕ, αντιπυρική προστασία κλπ) και εν τέλει με ποιον τρόπο συσχετίζεται και συνδέεται λειτουργικά με αυτούς το προτεινόμενο από την Μελέτη νέο οδικό δίκτυο. Ομοίως, δεν υπάρχει καμία αναφορά στο λοιπό οδικό δίκτυο (αγροτικό, δημοτικό και επαρχιακό) του Δήμου μας εντός του οποίου σκοπεύεται η διάνοιξη των επίδικων νέων δρόμων.

Αντιθέτως, η Μ.Π.Ε. εστιάζει μόνον στην εξυπηρέτηση της ανάγκης πρόσβασης στις υπό κρίση Α/Γ, κατά παράβαση του άρθρου 24 του Συντάγματος που απαιτεί η οικεία Μελέτη να διαπνέεται από ολοκληρωμένη μακράς προοπτικής προσέγγιση του προβλήματος. Ιδίως στην συγκεκριμένη περίπτωση, που προβλέπεται η διάνοιξη - διαπλάτυνση οδικού δικτύου μήκους **12.980,28 μέτρων με πλάτος άνω των 5 μέτρων** και με κλίσεις άνω του 12%! Τα μεγέθη αυτά οδικού δικτύου είναι τόσο μεγάλα που εκ των πραγμάτων δυνάμει του άρθρου 24 του Συντάγματος, θα έπρεπε στην υπό κρίση Μελέτη να αξιολογείται ad hoc η επενέργειά του και η συσχέτισή του με το υπόλοιπο δασικό (και όχι μόνο) οδικό δίκτυο. Δεν μιλάμε, δηλαδή, για έναν δασικό δρόμο 700-800 μέτρων πλάτους 3-4 μ., αλλά για ένα οδικό δίκτυο με τεχνικά χαρακτηριστικά εθνικής οδού εντός δασών και δασικών εκτάσεων.

Δεν πρόκειται καν, με απλά λόγια, για μια χωρικά εντοπισμένη και μεμονωμένη διάνοιξη, αλλά για ένα εκτεταμένο έργο οδοποιίας που ανατρέπει άρδην τον συνολικό σχεδιασμό του υφιστάμενου οδικού δικτύου, εξ ου και το Δικαστήριό σας δέον όπως ακυρώσει την προσβαλλόμενη και για τον λόγο αυτό.

Ως προς το εν λόγω κρίσιμο θέμα έχει άλλωστε τοποθετηθεί και ο Συνήγορος του Πολίτη:

(α) αφενός δια του υπ' αριθ. πρωτ.: 167949/17408/2016 από 10.5.2016 εγγράφου του, σύμφωνα με το οποίο:

«Συγκεκριμένα: ενώ οι δασικοί οδοί έχουν πλάτος μέχρι 5 μ. με την συγκεκριμένη εγκύκλιο δίνεται η δυνατότητα τοπικά μέχρι και 10 μ. και ενώ γίνεται μνημία στην περιβαλλοντική αποκατάσταση του «πλεονάζοντος» οδοστρώματος θεωρούμε ότι η αντιμετώπιση αυτή μπορεί να έχει ήδη οδηγήσει σε μη αναστρέψιμες επεμβάσεις όχι μόνο στα δασικά οικοσυστήματα αλλά και στο τοπίο.

Τα ζητήματα που θεωρούμε ότι πρέπει να αντιμετωπίζονται σε σχέση με την υποβαλλόμενη μελέτη οδοποιίας είναι: σε πόσα σημεία απαιτείται πλάτος μεγαλύτερο των 5 μ.. Αν είναι πολλά σε σχέση με το συνολικό μήκος της οδού, τότε δεν μπορούμε να αναφερόμαστε σε δασική οδό, ανάλογα δε, με το ύψος των ανεμογεννητριών και το μήκος των πτερυγίων τους ιδίως στις στροφές με μικρή ακτίνα το πλάτος της οδού μπορεί να είναι ακόμα μεγαλύτερο των 10 μ.

Τα σημεία των κλειστών στροφών είναι συνήθως τα σημεία μισγαγγειών ή ρεμάτων ή φαραγγιών ή ακόμη και πηγών τα οποία λόγω της διέλευσης των υδάτων παρουσιάζουν αυξημένη βλάστηση και ιδιαιτερότητες στο τοπίο (ενδεικτικά: μη δασικά είδη φυτών, βράχια, άλλα είδη πανίδας, φωλιές). Μπορεί να θεωρείται μικρό τμήμα σε σχέση με το μήκος της οδού, η διαμόρφωση, όμως, μεγάλου πλάτους οδοστρώματος καταστρέφει - λόγω των επιχωματώσεων- δυσανάλογα το τοπίο και ακόμη και εάν πρόκειται για μικρή σχετικά με το μήκος της οδού επέμβαση θεωρούμε ότι δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως δασική οδός.

Ορισμένες βάσεις ανεμογεννητριών έχουν διάμετρο 5 μ., δηλαδή, όσο το πλάτος της οδού. Λαμβάνοντας υπόψη και το ύψος του κάθε τμήματος, ακόμη και τμήματα της οδού με μεγάλες ακτίνες απαιτείται πλάτος μεγαλύτερο των 5 μ.

Επειδή οι ανεμογεννήτριες τοποθετούνται σε κορυφές λόφων ή βουνών η χάραξη της οδού μπορεί να γίνει σε πλαγιά με μεγάλη κλίση της οδού. Το πρόβλημα σε αυτήν την περίπτωση δεν είναι η κατά μήκος κλίση της οδού (για την οποία γίνεται μνεία στην εγκύκλιο) αλλά το μέγεθος των ορυγμάτων και κυρίως των επιχώσεων όσο μεγαλώνει το πλάτος της οδού. Αυτό σημαίνει ότι η επέμβαση, προφανώς, δεν περιορίζεται στα 10 μ. αλλά είναι πολλαπλάσια των 10 μ.

Στις δύο παραπάνω περιπτώσεις η αποκατάσταση δεν είναι απλά ζήτημα δενδροφύτευσης αλλά συνολικής αποκατάστασης του τοπίου (όχι μόνο ως αισθητικό αποτέλεσμα και ένταξή της αποκατάστασης στην γενικότερη επιφάνεια της πλαγιάς αλλά των ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών της περιοχής).» και

(β) αφετέρου δια του υπ' αριθ. πρωτ. 311980/16583 από 23.3.2022 εγγράφου του, σύμφωνα με το οποίο:

«Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι με το άρθρο 24 του Συντάγματος προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον και άρα επιτάσσεται ο ορθολογικός χωροταξικός σχεδιασμός, ουσιώδες στοιχείο του οποίου είναι το οδικό δίκτυο. Άρα το οδικό δίκτυο οφείλει να υπόκειται σε συνολικό σχεδιασμό και διαχείριση τόσο σε επίπεδο εθνικών ή επαρχιακών οδών, όσο και σε επίπεδο μονάδας τοπικής αυτοδιοίκησης, προκειμένου για δημοτικές ή κοινοτικές οδούς...».

Εν ολίγοις, για να είναι σύμφωνα με το άρθρο 24 του Συντάγματος, η δυνατότητα διάνοιξης δασικών οδών πρόσβασης σε μονάδες ΑΣΠΗΕ, θα έπρεπε προηγουμένως να έχει ελεγχθεί και εν τέλει αξιολογηθεί η συσχέτιση και η λειτουργικότητα του νέου δικτύου με το λοιπό υφιστάμενο δασικό οδικό δίκτυο, σε συνδυασμό με το ότι οι δρόμοι πρόσβασης παρεκκλίνουν των θεσπισμένων προδιαγραφών δασικής οδοποιίας, όπως αναλυτικά προεκτέθηκε.

Και αυτό γιατί ο συντακτικός νομοθέτης ΟΥΔΟΛΩΣ εξαιρεί από την ρυθμιστική εμβέλεια του άρθρου 24 του Συντάγματος την ανάγκη ορθολογικού χωροταξικού σχεδιασμού και για το δασικό οδικό δίκτυο. Πως θα μπορούσε άλλωστε; Ιδίως όταν αυτό δεν αφορά μικρές και χωρικά εντοπισμένες επεμβάσεις που σχετίζονται με την ίδια την προστασία των δασών, αλλά διανοίξεις ΚΑΝΟΝΙΚΩΝ δρόμων πολλές φορές (όπως εν προκειμένω) μεγαλύτερων σε μήκος και πλάτος από δημοτικούς ή ακόμα και επαρχιακούς δρόμους, που μοναδικό στόχο έχουν την εξυπηρέτηση βιομηχανικών μονάδων παραγωγής αιολικής ενέργειας.

Αυτό εξάλλου προκύπτει και από την Εισηγητική Έκθεση του ν. 998/1979, η οποία αναφορικά με το άρθρο 15 που δεν έχει αλλάξει μέχρι σήμερα αναφέρει τα εξής:

«Το άρθρο 15 καθορίζει τις δασικές οδούς που χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι εξυπηρετούν κατά κύριο λόγο την προστασία και την εκμετάλλευση των ιδίων των δασών και όχι την διαμετακίνηση προσώπων και αγαθών όπως οι δημόσιες οδοί».

Ο λόγος δηλαδή που ο νομοθέτης κατά την ψήφιση του ν. 998/1979 διαχώρισε τις δασικές οδούς με το λοιπό οδικό δίκτυο ήταν ΟΧΙ για να «περιορίσει» την προστασία

του δασικού οικοσυστήματος δια της μη αναγκαιότητας ορθολογικού χωροταξικού σχεδιασμού του (όπως αυτός επιβάλλεται από το άρθρο 24 του Συντάγματος σε όλες τις οδούς), ΑΛΛΑ για να προστατεύσει το δασικό οικοσύστημα, δηλώνοντας αναφανδόν και απερίφραστα ότι το δασικό οδικό δίκτυο ΔΕΝ μπορεί να αποκτήσει ούτε τα τεχνικά χαρακτηριστικά των λοιπών κατηγοριών οδών (εθνικών, επαρχιακών κλπ) ούτε όμως και τον «προορισμό» τους, καθώς ο προορισμός των δασικών οδών περιορίζεται αποκλειστικά στην ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ του δάσους!

Ως εκ τούτου, το δασικό οδικό δίκτυο υπάγεται σε ορθολογικό χωροταξικό σχεδιασμό, ακριβώς όπως το επαρχιακό, εθνικό ή δημοτικό εν έτει 2024, αλλά και από πολύ νωρίτερα, από την στιγμή που οι δασικοί δρόμοι επιτρέπεται να διανοίγονται για την εξυπηρέτηση δεκάδων κατηγοριών έργων και δραστηριοτήτων, και άρα το να συνεχίζουν να «εξαιρούνται» από τον ανάγκη ορθολογικού και μακράς πνοής σχεδιασμού τους, δεν τυγχάνει συνταγματικά ανεκτό. Με απλά λόγια, εν έτει 1979 που θεσπίστηκε ο ανωτέρω νόμος και υπό την ερμηνεία που ο ίδιος ο νομοθέτης έδινε στις ρυθμίσεις του, πράγματι το δασικό δίκτυο δεν χρειαζόταν να υπαχθεί σε ορθολογικό χωροταξικό σχεδιασμό, αφού η μόνη του λειτουργία – «προορισμός» ήταν η προστασία του δάσους. Πλην όμως σήμερα, λόγω των ανωτέρω εξελίξεων, είναι προφανές ότι απαιτείται η υπαγωγή και του δασικού δικτύου, ιδίως με τα υπό κρίση τεχνικά χαρακτηριστικά σε ορθολογικό χωροταξικό σχεδιασμό.

Και τούτο διότι ούτε το Σύνταγμα ή η κείμενη ενωσιακή νομοθεσία επιτρέπουν ή επιβάλλουν την θυσία των δασικών οικοσυστημάτων χάριν της ανάπτυξης των Α.Π.Ε., **πολλώ δε μάλλον των συνοδών τους έργων**, αντιθέτως μάλιστα και το Σύνταγμα και η ενωσιακή νομοθεσία μεριμνούν για τη διαφύλαξή τους.

Χαρακτηριστικές είναι οι αναφορές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ανακοίνωσή της για την «Νέα δασική στρατηγική της ΕΕ για το 2030»³⁷:

«Τα δάση και οι λοιπές δασικές εκτάσεις καλύπτουν πάνω από το 43,5 % της επιφάνειας της ΕΕ και είναι ζωτικής σημασίας για την υγεία και την ευημερία όλων των Ευρωπαίων. Εξαρτόμαστε από αυτά για τον αέρα που αναπνέουμε και το νερό που πίνουμε και η πλούσια βιοποικιλότητα και το μοναδικό φυσικό τους σύστημα αποτελούν τόπο φιλοξενίας και οικότοπο για τα περισσότερα χερσαία είδη που απαντώνται σε ολόκληρο τον κόσμο . Είναι ένας χώρος που μας βοηθά να συνδεθούμε με τη φύση, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της σωματικής και ψυχικής μας υγείας, είναι δε καίριας σημασίας για τη διατήρηση ζωντανών και ευημερυσών αγροτικών περιοχών. Τα δάση διαδραματίζουν εδώ και πολύ καιρό εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην οικονομία και στην κοινωνία μας, δεδομένου ότι συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και αποτελούν πηγή προέλευσης τροφίμων, φαρμάκων, υλικών, καθαρού ύδατος και πολλών άλλων αγαθών. Τα δάση αποτελούν, εδώ και αιώνες, ακμάζουσα πηγή πολιτιστικής κληρονομιάς και κατασκευαστικής τέχνης, παράδοσης και καινοτομίας. Ο ρόλος τους, ωστόσο, όσο σημαντικός και αν ήταν στο παρελθόν, θα είναι ακόμη πιο ουσιώδης για το μέλλον μας. Τα δάση αποτελούν φυσικό σύμμαχο για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την καταπολέμησή της και θα διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο στο να καταστεί

³⁷

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0d918e07-e610-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF

η Ευρώπη η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050. Η προστασία των δασικών οικοσυστημάτων μειώνει επίσης τον κίνδυνο ζωνοφόρων και παγκόσμιων πανδημιών. Ως εκ τούτου, ένα υγιές μέλλον για τους ανθρώπους, τον πλανήτη και την ευημερία εξαρτάται από τη διασφάλιση υγιών, ανθεκτικών δασών με βιοποικιλότητα σε ολόκληρη την Ευρώπη και τον κόσμο. Παρά την επιτακτική αυτή ανάγκη, τα ευρωπαϊκά δάση υφίστανται αυξανόμενη πίεση, εν μέρει λόγω των φυσικών διεργασιών αλλά και λόγω της αυξημένης ανθρώπινης δραστηριότητας και πιέσεων...

Αυτή η νέα δασική στρατηγική της ΕΕ αποσκοπεί στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και στην απελευθέρωση του δυναμικού των δασών για το μέλλον μας, με πλήρη σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας, των βέλτιστων διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων και των απαιτήσεων για τη βελτίωση της νομοθεσίας. Βασίζεται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 και αναγνωρίζει τον κεντρικό και πολυλειτουργικό ρόλο των δασών, καθώς και τη συμβολή των δασοκόμων και ολόκληρης της αλυσίδας που βασίζεται στα δάση για την επίτευξη μιας βιώσιμης και κλιματικά ουδέτερης οικονομίας έως το 2050, διασφαλίζοντας παράλληλα την αποκατάσταση, την ανθεκτικότητα και την επαρκή προστασία όλων των οικοσυστημάτων. Η παρούσα στρατηγική αντικαθιστά τη δασική στρατηγική της ΕΕ που εγκρίθηκε το 2013 και αξιολογήθηκε το 2018. Οι δεσμεύσεις και οι δράσεις που προτείνονται στη στρατηγική θα συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου της ΕΕ για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % το 2030, όπως ορίζεται στον ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα, και ο οποίος θα υλοποιηθεί με τα μέτρα που ορίζονται στη δέσμη προσαρμογής στον στόχο του 55 % (δέσμη «Fit for 55»). Σύμφωνα με τον νόμο για το κλίμα, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος για το 2030 και ο στόχος της κλιματικής ουδετερότητας, τα οικεία θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη δίνουν προτεραιότητα στην ταχεία και προβλέψιμη μείωση των εκπομπών και, ταυτόχρονα, ενισχύουν τις απορροφήσεις από φυσικές καταβόθρες. Οι εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου από τα δάση και τα δασικά προϊόντα θα διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην επίτευξη του φιλόδοξου στόχου καθαρής απορρόφησης -310 εκατομμυρίων τόνων ισοδυνάμου διοξειδίου του άνθρακα για την Ένωση, όπως ορίζεται στην πρόταση για την αναθεώρηση του κανονισμού για τη χρήση της γης, την αλλαγή στη χρήση της γης και τις δασοκομικές δραστηριότητες. Η στρατηγική καθορίζει επίσης το πλαίσιο πολιτικής για την επίτευξη αναπτυσσόμενων, υγιών, ποικιλόμορφων και ανθεκτικών δασών της ΕΕ, τα οποία συμβάλλουν σημαντικά στους φιλόδοξους στόχους μας για τη βιοποικιλότητα, διασφαλίζουν τα μέσα διαβίωσης στις αγροτικές περιοχές και πέραν αυτών και στηρίζουν μια βιώσιμη δασική βιοοικονομία που βασίζεται στις πιο βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης των δασών. Η τελευταία βασίζεται σε μια αναγνωρισμένη και διεθνώς αποδεκτή δυναμική έννοια της βιώσιμης διαχείρισης των δασών, η οποία λαμβάνει υπόψη την πολυλειτουργικότητα, την ποικιλία των δασών και τους τρεις αλληλοεξαρτώμενους πυλώνες της βιωσιμότητας.

Για να επιτύχουμε αυτήν τη μετάβαση, θα χρειαστούμε μεγαλύτερα, πιο υγιή δάση, με μεγαλύτερη ποικιλομορφία από ό, τι σήμερα, ιδίως για την αποθήκευση και δέσμευση του άνθρακα τη μείωση των επιπτώσεων της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην υγεία του ανθρώπου και την ανάσχεση της απώλειας οικοτόπων και ειδών. Αυτό αποτελεί

προϋπόθεση προκειμένου τα δάση να είναι σε θέση να παρέχουν μέσα βιοπορισμού και να εκπληρώνουν τις κοινωνικοοικονομικές τους λειτουργίες για τις επόμενες δεκαετίες. Για να φτάσουμε εκεί, θα πρέπει να αντιστρέψουμε τις αρνητικές τάσεις, να βελτιώσουμε την παρακολούθηση με σκοπό την καλύτερη καταγραφή της κατάστασης των δασών μας, καθώς και να εντείνουμε τις προσπάθειές μας για την προστασία και την αποκατάσταση της δασικής βιοποικιλότητας, ώστε να διασφαλίσουμε την ανθεκτικότητα των δασών.».

Περαιτέρω, η μη υποβολή σε ορθολογικό σχεδιασμό του δασικού οδικού δικτύου, υπό τα σημερινά, όλως διαφορετικά από το 1979, δεδομένα, δεν δικαιολογείται ούτε από τον στόχο της αύξησης της κατανάλωσης ενέργειας από Α.Π.Ε., καθώς για την επίτευξη των στόχων της ενωσιακή νομοθεσία προβλέπει τη λήψη δέσμης συνδυασμένων μέτρων, μεταξύ των οποίων η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων και εγκαταστάσεων κλπ, όχι δε αποσπασματικών μέτρων, όπως η άναρχη διάνοιξη δρόμων εις βάρος προστατευόμενων στοιχείων του περιβάλλοντος και εν προκειμένω της «ναυαρχίδας» της βιοποικιλότητας της Χώρας μας, ήτοι των δασικών οικοσυστημάτων.

Οι δε λόγοι υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος για την θεσμική θωράκιση των δασικών οικοσυστημάτων, όχι μόνο δεν έχουν εκλείψει, αλλά καθιστούν, κατά κοινή πείρα, επιτακτικότεροι λόγω της διαρκούς μείωσης της επιφάνειάς τους, εξ αιτίας της κλιματικής αλλαγής, των γιγαντιαίων δασικών πυρκαγιών (mega - fires) σε εκτεταμένες περιοχές της Χώρας και της θυσίας αυτών προς όφελος άλλων ανταγωνιστικών χρήσεων (βιομηχανία, τουρισμός, εξορύξεις, μεταλλεία, λατομεία) κλπ.

Και ναι μεν η ανάπτυξη των Α.Π.Ε. εξυπηρετεί (όπως έχει κριθεί από το Δικαστήριό σας) επίσης σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, οι σκοποί όμως αυτοί πρέπει να υπηρετούνται παράλληλα και όχι εις βάρος άλλων σκοπών δημοσίου συμφέροντος, όπως η προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, τα οποία επίσης συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.

Εξ άλλου, σε καμία περίπτωση δεν καθιερώνεται από το Σύνταγμα ή από άλλη διάταξη αυξημένης τυπικής ισχύος ως «προέχων» ή «υπέρτερος» ο σκοπός της ανάπτυξης Α.Π.Ε. εν σχέσει προς άλλους σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, όπως η προστασία των δασικών οικοσυστημάτων.

Από κανένα δε στοιχείο δεν προκύπτει ότι η θυσία των δασικών οικοσυστημάτων, για την διάνοιξη των δρόμων πρόσβασης στις Αιολικές Μονάδες, είναι ο μόνος ή ο πλέον ενδεδειγμένος τρόπος προώθησης της μορφής αυτής ενέργειας και ότι δεν μπορούσε ο σκοπός αυτός να επιτευχθεί με την ορθολογική χωροταξική σχεδίαση του δασικού οδικού δικτύου.

Κατά συνέπεια και δεδομένου ότι οι εν λόγω οδοί που προτείνεται να διανοιχθούν εντός της επικράτειας του Δήμου Ναυπακτίας, δεν έχουν ενταχθεί σε κανέναν συνολικό σχεδιασμό αναφορικά με την υπόλοιπη, δασική, δημοτική και επαρχιακή οδοποιία, τουναντίον η υλοποίησή τους εξυπηρετεί αποκλειστικά τις ανάγκες πρόσβασης στις προς εγκατάσταση Α/Γ, έχοντας σχεδιαστεί κατά τρόπο όλως αποσπασματικό και απρογραμματίστο, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. και για τον λόγο αυτό.

5. Έλλειψη αιτιολογίας της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. ως προς συνταγματικώς επιτρεπτό της επέμβασης επί δασών και δασικών εκτάσεων, συνολικής επιφάνειας αποψίλωσης 241.190,27 τ.μ.

5.1. Με τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος καθιερώνεται υποχρέωση των κρατικών οργάνων να λαμβάνουν στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, το οποίο με τις ίδιες διατάξεις έχει αναχθεί σε αντικείμενο έντονου κρατικού ενδιαφέροντος. Ειδικώς δε για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, με το άρθρο αυτό και το άρθρο 117 παρ. 3 ο συντακτικός νομοθέτης έλαβε ιδιαίτερη μέριμνα, εισάγοντας στο κείμενο του Συντάγματος ειδικότερες διατάξεις, με τις οποίες τα δασικά οικοσυστήματα υπάγονται σε αυστηρό προστατευτικό καθεστώς, προς το σκοπό της διαφύλαξης της οικολογικής ισορροπίας και της διατήρησης της κατά προορισμό χρήσης τους, **η οποία καθορίζεται ευθέως εκ του Συντάγματος.**

Εντός του πλαισίου αυτού, αφενός μεν ανατίθεται στον κοινό νομοθέτη η υποχρέωση να θεσπίσει τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, **αφετέρου δε επιβάλλεται απαγόρευση της μεταβολής του προορισμού τους**, παρεχομένης, ωστόσο, στο νομοθέτη της δυνατότητας να επιτρέψει **κατ' εξαίρεση και υπό τη συνδρομή επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος επεμβάσεις που μεταβάλλουν ή αλλοιώνουν το δασικό τους χαρακτήρα. Και στην περίπτωση, πάντως, αυτή, η μεταβολή ή η αλλοίωση του δασικού χαρακτήρα επιτρέπεται, μόνον εάν η θυσία της δασικής βλάστησης αποτελεί το μοναδικό πρόσφορο μέσο για την ικανοποίηση των εν λόγω αναγκών και εφόσον οι επεμβάσεις περιορίζονται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο** (ΣτΕ 2971-2/2010, 2517/2009, 3559/2008, 3588/2007, 2763/2006, 2089/2004, κ.ά.). Η τήρηση των συνταγματικών αυτών επιταγών υπόκειται στον έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή, ο οποίος υποχρεούται, βάσει και των διδαγμάτων της κοινής πείρας, να εξετάζει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τόσο τη συνδρομή των λόγων δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλουν την κατ' εξαίρεση επέμβαση στα δάση και τις δασικές εκτάσεις, όσο και την τήρηση του προσήκοντος μέτρου.

Σε εκτέλεση των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων εκδόθηκε ο ν. 998/1979 (Α' 289), με τις διατάξεις του οποίου εισήχθησαν ρυθμίσεις προστατευτικές των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας. Συγκεκριμένα, με τις διατάξεις του άρθρου 45 του νόμου αυτού, το οποίο εντάσσεται στο έκτο κεφάλαιό του υπό τον τίτλο *«Επιτρεπταί επεμβάσεις εις τα δάση και τας δασικές εκτάσεις»* (άρθρα 45 - 61), καθορίζονται οι γενικές ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις του επιτρεπτού των επεμβάσεων σε δασικά οικοσυστήματα και με τις λοιπές διατάξεις του κεφαλαίου αυτού καθορίζονται οι κατηγορίες των καταρχήν επιτρεπτών επεμβάσεων σε δάση ή δασικές εκτάσεις που μεταβάλλουν ή αλλοιώνουν το δασικό τους χαρακτήρα, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνεται και η κατ' *άρθρο* 45 παρ. 3 περίπτωση της εκτέλεσης έργων ηλεκτροπαραγωγής από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Οι ανωτέρω διατάξεις του έκτου κεφαλαίου του ν. 998/1979 πρέπει να ερμηνεύονται στενά ως εισάγουσες εξαίρεση από τον γενικώς ισχύοντα κανόνα περί

προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, από τη στιγμή που με αυτές καθορίζονται οι καταρχήν επιτρεπόμενες σε δάση και δασικές εκτάσεις επεμβάσεις που συνεπάγονται τη μεταβολή της κατά προορισμό χρήσης τους, καθώς και τα κριτήρια επί τη βάσει των οποίων διαμορφώνεται η εκτίμηση των αρμόδιων διοικητικών αρχών σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. **Με τις ίδιες διατάξεις καθιερώνεται η αρχή του όλως εξαιρετικού χαρακτήρα των διενεργούμενων σε δάση και δασικές εκτάσεις επεμβάσεων**, κατά την οποία οι καταρχήν επιτρεπόμενες επεμβάσεις πρέπει να προβλέπονται ειδικώς στο νόμο, να υλοποιούνται μόνο στο μέτρο που δεν μπορούν να διατεθούν άλλες εκτάσεις για την εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων σκοπών δημοσίου συμφέροντος και, σε κάθε περίπτωση, να περιορίζονται στην κατά το δυνατό ελάχιστη θυσία δασικής βλάστησης, **η συνδρομή δε των προϋποθέσεων αυτών εξετάζεται και κατά το στάδιο της έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων για την εκτέλεση έργου σε περιοχή με δασικό χαρακτήρα, υποκείμενη και στον ακυρωτικό έλεγχο.**

Προκειμένου, εξάλλου, να εγκατασταθούν οι μονάδες αυτές και να εκτελεστούν τα απαραίτητα συνοδά έργα σε περιοχές με δασικό χαρακτήρα, με τις διατάξεις αυτές καθιερώθηκε, περαιτέρω, ως ελάχιστη διαδικαστική εγγύηση για τη διαφύλαξη του δασικού οικοσυστήματος, **η προηγούμενη έκδοση ειδικώς αιτιολογημένης έγκρισης αρμοδίων προς τούτο οργάνων της διοίκησης.** Κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων, με τις οποίες προβλέπεται καταρχήν δυνατότητα εγκατάστασης μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές όχι μόνο σε δάση και δασικές εκτάσεις, αλλά και σε εκτάσεις που έχουν κηρυχθεί αναδασωτές, κατ' εξαίρεση από τον καθιερωμένο με το Σύνταγμα κανόνα της προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, ο εξαγγελλόμενος ως δημόσιος σκοπός που υπηρετείται με τη λειτουργία των μονάδων αυτών πρέπει να ικανοποιείται με τη μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου και με τον περιορισμό στο ελάχιστο αναγκαίο της αλλοίωσης της δασικής μορφής των σχετικών εκτάσεων (ΣτΕ 4249/2014 επταμ., βλ. ΣτΕ 3140/2015 επταμ., 3050/2015, 2814/2013, 4448/2010, 1508/2008, 2569/2004 επταμ., βλ. και ΣτΕ 453/2014 επταμ.). Ιδίως δε ως προς τα έργα αυτά εντός αναδασωτέων εκτάσεων και ενόψει του εξαιρετικού χαρακτήρα της σκοπούμενης επέμβασης στις περιπτώσεις αυτές, η σχετική εγκριτική απόφαση πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς, **με κριτήρια αναφερόμενα τόσο στην ιδιαίτερη σημασία του έργου, ασυνδέτως προς την επιδίωξη αποδοτικότερης για το φορέα οικονομικής εκμετάλλευσης, όσο και στην αναγκαιότητα εκτέλεσής του στην αναδασωτέα έκταση πριν από την πραγματοποίηση της αναδάσωσης, με γνώμονα αφενός την ανάγκη προστασίας του δασικού οικοσυστήματος και αφετέρου την εξυπηρέτηση του δημόσιου σκοπού στον οποίο αποβλέπει το έργο** (ΣτΕ Ολομέλεια 2499/2012).

Επίσης, η κατά το άρθρο 48 παρ. 3 του ν. 998/1979 διάνοιξη οδών μέσα σε δάσος ή δασική ή αναδασωτέα έκταση είναι επιτρεπτή μόνο ως εξαιρετικό μέτρο το οποίο επιβάλλεται για λόγους σπουδαίου δημοσίου συμφέροντος που θεμελιώνεται και αιτιολογείται επαρκώς, πάντοτε δε ύστερα από περιβαλλοντική μελέτη, με την οποία διασφαλίζεται πλήρως η προστασία του δάσους καθώς και της χλωρίδας και της αγρίας πανίδας που υπάρχει σε αυτό. Η ύπαρξη ή μη του ανωτέρω δημοσίου συμφέροντος υπόκειται στον έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή, ο οποίος εκτιμά και τα μέγιστα ανεκτά όρια αλλοίωσης του φυσικού περιβάλλοντος που μπορεί να επιφέρει η κατασκευή του

εκάστοτε έργου Α.Π.Ε. και η διάνοιξη των συνοδών έργων οδοποιίας (βλ. ΣτΕ 453/2014 επταμ., 2770/1998, 772/1992).

5.2. Κατά παράβαση των ανωτέρω, η υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. δεν εμπεριέχει την απαιτούμενη, ως άνω ειδικότερη αιτιολογία της στάθμισης **αφενός** του οφέλους από τη δημιουργία των εν λόγω Α/Π, **αφετέρου δε** του κόστους που συνεπάγεται αυτή για το περιβάλλον, λόγω της αποψίλωσης **241.190,27 τ.μ. δασών και δασικών εκτάσεων** (βλ. σελ. 109 της οικείας Μ.Π.Ε.).

5.3. Εν ολίγοις, η υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. **όφειλε να περιλαμβάνει, δυνάμει των ανωτέρω, ειδικότερη αιτιολογία ως προς τα εξής:**

i. εάν εξέτασε ο φορέας υλοποίησης την δυνατότητα υλοποίηση των υπό κρίση Α/Π διάθεσης σε άλλες εκτάσεις μη δασικού χαρακτήρα και ποια τα συμπεράσματα αυτής της εξέτασης,

ii. ποιος είναι εκείνος ο επιτακτικός λόγος δημοσίου συμφέροντος για την μεταβολή και αλλοίωση του δασικού χαρακτήρα τόσο μεγάλης επιφάνειας δασικών εκτάσεων και συγκεκριμένα **241.190,27 τ.μ. δασών και δασικών εκτάσεων**.

Με άλλα λόγια, η υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε. δεν περιέχει την παραμικρή αιτιολογία ως προς τα ανωτέρω στοιχεία που απαιτούν τα άρθρα 45 και 48 του ν. 998/1979 προκειμένου να επιτραπεί η κατ' εξαίρεση ούτως ή άλλως εγκατάσταση των υπό κρίση Α/Π μετά των συνοδών τους έργων οδοποιίας εντός των ως άνω δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων. Συγκεκριμένα, δεν αναφέρεται, ως έπρεπε, ότι **η μεταβολή και η αλλοίωση του δασικού χαρακτήρα των υπό κρίση εκτάσεων και η συνεπαγόμενη θυσία της δασικής βλάστησης αποτελεί το μοναδικό πρόσφορο μέσο για την ικανοποίηση του φερόμενου ως «επιτακτικού» σκοπού δημοσίου συμφέροντος, καθώς και ότι** δεν μπορούν να ανευρεθούν άλλες εκτάσεις για την εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων σκοπών. Εξάλλου, **ΔΕΝ** προσδιορίζεται εντός της Μ.Π.Ε. σε τι συνίσταται το «επιτακτικόν» του δημοσίου συμφέροντος που απαιτούν οι ως άνω διατάξεις, δοθέντος ότι η χώρα μας έχει ικανοποιήσει τους ευρωπαϊκούς στόχους για τη συμμετοχή των Α.Π.Ε. στο ενεργειακό της μείγμα, **ενώ επιπροσθέτως ΔΕΝ** εξετάζεται η δυνατότητα ανεύρεσης άλλων εκτάσεων μη δασικού χαρακτήρα.

Κατά συνέπεια και ελλείψει της απαιτούμενης ως άνω ειδικότερης αιτιολογίας, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της υπό διαβούλευση Μ.Π.Ε.

6. Αντίθεση των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023 στα άρθρα 24, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος – ελλιπής και σε προφανή παράβαση των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων αδειοδοτική διαδικασία ως προς το συνοδό έργο των συσσωρευτών (σταθμοί ΑΗΕ)

6.1. Με τον ν. 4951/2022 επιχειρήθηκε να εισαχθεί το πρώτον το θεσμικό πλαίσιο για την Αποθήκευση Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΗΕ) και την αδειοδότηση των οικείων εγκαταστάσεων. Προβλέφθηκαν, έτσι, δύο διακριτές κατηγορίες εγκαταστάσεων ΑΗΕ:

(α) οι αυτόνομοι Σταθμοί ΑΗΕ, για τους οποίους ορίστηκε ότι λαμβάνουν Άδεια ΑΗΕ από την Ρ.Α.Ε. (νυν ΡΑΑΕΥ) κατά τα άρθρα 132Ε έως 132Ζ του ν. 4001/2011 και τον Κανονισμό Αδειών Αποθήκευσης του άρθρου 135Α για την άσκηση της δραστηριότητας αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (βλ. άρθρο 60 του ν. 4951/2022, δια του οποίου προστέθηκε περ. λδ στην παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 4001/2011).

(β) οι Σταθμοί ΑΗΕ που συνδέονται με έργα ΑΠΕ και ΣΥΘΗΑ, και οι οποίοι διακρίθηκαν περαιτέρω στις εξής δύο υποκατηγορίες:

i. Σταθμοί παραγωγής Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. με ενσωματωμένη αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας, χωρίς δυνατότητα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας που απορροφάται από το δίκτυο, ήτοι: *«Σταθμοί παραγωγής Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. που περιλαμβάνει διατάξεις αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας εγκατεστημένες κατάντη του μετρητή, χωρίς να έχει δυνατότητα να απορροφά ενέργεια από το σύστημα μεταφοράς ή το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στο οποίο συνδέεται για σκοπούς αποθήκευσής της, σύμφωνα με το άρθρο 11Β»* (βλ. άρθρο 79 του ν. 4951/2022, δια του οποίου προστέθηκε παρ. 11Α στο άρθρο 10 του ν. 4685/2020).

Για τους εν λόγω Σταθμούς προβλέφθηκε ότι χορηγείται απλή Βεβαίωση Παραγωγού από την ΡΑΕΕΥ (βλ. άρθρο 80 του ν. 4951/2022, δια του οποίου προστέθηκε εδ. β' στην παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 4685/2020). Σε αυτήν την κατηγορία έχει υπαχθεί και ο υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ, καθώς περιλαμβάνει και Σταθμό ΑΗΕ με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά.

ii. Σταθμοί παραγωγής Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. με ενσωματωμένη αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας και δυνατότητα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας που απορροφάται από το δίκτυο, ήτοι: *«Σταθμοί παραγωγής Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. που περιλαμβάνει διατάξεις αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας εγκατεστημένες κατάντη του μετρητή, ο οποίος έχει δυνατότητα να αποθηκεύει ηλεκτρική ενέργεια, την οποία απορροφά από το Σύστημα Μεταφοράς ή το Δίκτυο Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στο οποίο συνδέεται, σύμφωνα με το άρθρο 19Α.»* (βλ. άρθρο 79 του ν. 4951/2022, δια του οποίου προστέθηκε παρ. 11Β στο άρθρο 10 του ν. 4685/2020).

Για τους εν λόγω Σταθμούς προβλέφθηκε ότι χορηγείται Βεβαίωση Παραγωγού Ειδικού Έργου από την ΡΑΕΕΥ (βλ. άρθρο 80 του ν. 4951/2022, δια του οποίου προστέθηκε εδ. β' στην παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 4685/2020 σε συνδυασμό με το άρθρο 79 του ν. 4951/2022 δια του οποίου προστέθηκε περ. ι' στην παρ. 5 του άρθρου 10 του ν. 4685/2020).

Πρέπει να τονιστεί στο σημείο αυτό ότι οι Σταθμοί ΑΗΕ, είτε είναι αυτόνομοι είτε συνδυάζονται με μονάδες ΑΠΕ (όπως εν προκειμένω με τον υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ), έχουν ακριβώς τα ίδια τεχνικά χαρακτηριστικά, αποτελούμενοι από τεράστιους ηλεκτρικούς συσσωρευτές (μπαταρίες) Λιθίου, οι οποίοι εγκαθίστανται σε ΠΟΛΥ ΜΕΓΑΛΑ containers, συνοδεύονται από μετατροπείς ισχύος και τις σχετικές ηλεκτρολογικές διατάξεις.

Με απλά λόγια, ένας σταθμός ΑΗΕ, είτε αυτοτελής είτε σε συνδυασμό με μονάδα ΑΠΕ έχει ακριβώς τα ίδια τεχνικά χαρακτηριστικά, αφού αποτελείται από μπαταρίες (συσσωρευτές) λιθίου, δεδομένου ότι αυτές είναι η μόνη τεχνική – επιστημονική «λύση» για την προσωρινή αποθήκευση η/ε.

Παράλληλα, με το άρθρο 4 παρ. 4 του ιδίου ν. 4951/2022, ορίστηκε ότι:

«4. Οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., οι σταθμοί αποθήκευσης, καθώς και τα συνοδά τους έργα, επιτρέπεται να εγκαθίστανται και να λειτουργούν:

α) Σε γήπεδο ή σε χώρο, επί των οποίων είναι καταρχήν επιτρεπτή, με βάση την κείμενη νομοθεσία, η εγκατάσταση σταθμού Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. ή/και σταθμού αποθήκευσης και εφόσον ο αιτών έχει το δικαίωμα νόμιμης χρήσης.

β) Σε δάση, δασικές ή άλλες εκτάσεις, εφόσον επιτρέπεται επί αυτών η εκτέλεση έργων, σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 53 του ν. 998/1979.

γ) Σε αιγιαλό, παραλία, θάλασσα ή σε πυθμένα της, εφόσον έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα χρήσης τους, σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 2971/2001 (Α' 285).».

Στην ίδια δε ως άνω διάταξη προστέθηκε στην συνέχεια, δια της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023, και η παρ. 4α, σύμφωνα με την οποία:

«4α. Όπου κατά την κείμενη νομοθεσία και τον οικείο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό προβλέπεται ως επιτρεπτή η εγκατάσταση σταθμών Ανανεωσίμων Πηγών Ενέργειας, νοείται ότι επιτρέπεται και η εγκατάσταση σταθμών αποθήκευσης με σύστημα συσσωρευτών.».

6.2. Εκ των ανωτέρω διατάξεων, συνάγεται ότι ο νομοθέτης αναφορικά με τους σταθμούς ΑΗΕ (είτε αυτόνομους είτε σε συνδυασμό με ΑΠΕ), «υιοθέτησε» απολύτως τα κριτήρια, όρους και προϋποθέσεις χωροθέτησης που ισχύουν για τις μονάδες ΑΠΕ.

Πλην όμως, τα κριτήρια, οι όροι και οι προϋποθέσεις για την εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ έχουν θεσπιστεί δυνάμει του από 2008 Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε., βάσει της από 2007 Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) και της από Ιανουαρίου του 2007 Υποστηρικτικής Μελέτης, στις οποίες, όμως, δεν υπάρχει η παραμικρή ΑΝΑΦΟΡΑ (και άρα αξιολόγηση των επιπτώσεών τους) σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης με συσσωρευτές (μπαταρίες) λιθίου.

Εξάλλου, τα κριτήρια χωροθέτησης, δυνάμει του εν λόγω Ειδικού Πλαισίου, διαφοροποιούνται αναλόγως της μορφής των ΑΠΕ. Δηλαδή άλλα είναι τα κριτήρια χωροθέτησης των Αιολικών Μονάδων, άλλα των Φ/Σ κ.ο.κ.

Ωστόσο, δια των ανωτέρω διατάξεων και δη της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023, συνάγεται ότι:

(α) οι σταθμοί ΑΗΕ, όταν δεν είναι αυτοτελείς, «ακολουθούν» τα κριτήρια χωροθέτησης εκάστης κατηγορίας ΑΠΕ, την οποία συνοδεύουν, παρότι οι ίδιοι ως σταθμοί ΔΕΝ διαφοροποιούνται βάσει της μορφής ΑΠΕ που «αποθηκεύουν». Δηλαδή ένας σταθμός ΑΗΕ έχει τα ίδια τεχνικά χαρακτηριστικά, είτε συνδυάζεται με έναν ΑΣΠΗΕ είτε συνδυάζεται με έναν Φ/Σ.

(β) οι σταθμοί ΑΗΕ, όταν είναι αυτοτελείς, μπορούν να εγκατασταθούν ΟΠΟΥΔΗΠΟΤΕ μπορεί να εγκατασταθεί μία μονάδα ΑΠΕ, ανεξαρτήτως τεχνολογίας. Δηλαδή, εάν ένας ΑΣΠΗΕ δεν μπορεί να εγκατασταθεί σε απόσταση 1.000 μ. από οικισμό, ένας αυτοτελής σταθμός ΑΗΕ μπορεί τελικά να εγκατασταθεί και σε μικρότερη απόσταση από τα 1000 μ., καθώς θα «πατήσει» στην έλλειψη σχετικής απαγόρευσης, μίας έτερης τεχνολογίας ΑΠΕ, όπως των Φ/Σ, για τους οποίους δεν υφίσταται σχετική απαγόρευση.

Εντούτοις, ένα εκ των βασικότερων κριτηρίων για περιβαλλοντική αδειοδότηση εκάστου έργου ΑΠΕ, τυγχάνει η συμμόρφωση της προτεινόμενης θέσης εγκατάστασης με το Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε. για τις περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων Α.Π.Ε..

Με απλά λόγια, η Μ.Π.Ε. όφειλε να ελέγξει εάν πληρούνται τα κριτήρια χωροθέτησης για ΑΣΠΗΕ, όπως αυτοί αναπτύσσονται στο Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε.. Πλην όμως, αναφορικά με τον συνοδευτικό στον υπό κρίση ΑΣΠΗΕ, σταθμό ΑΗΕ, το Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε. δεν προβλέπει απολύτως κανένα κριτήριο για την χωροθέτησή του, παρότι είναι ευνόητο πως άλλα (περιβαλλοντικά, κοινωνικά, χωροταξικά κλπ) ζητήματα εγείρονται από την εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ και εντελώς διαφορετικά από την εγκατάσταση συσσωρευτών λιθίου (υψηλής μάλιστα επικινδυνότητας, όπως οι κρινόμενοι).

6.3. Είναι σαφές, εκ των ανωτέρω, ότι ο νομοθέτης προέβη σε μία χωροταξικού τύπου ρύθμιση με κοινή διάταξη νόμου, χωρίς όμως να έχει προηγηθεί καμία ειδική επιστημονική μελέτη και φυσικά η διαδικασία που επιβάλλεται από το Σύνταγμά μας.

Ειδικότερα, οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023, δυνάμει των οποίων επιχειρείται η αδειοδότηση του παρόντος έργου ΑΗΕ, αντιτίθενται στις κάτωθι συνταγματικές διατάξεις, καθώς εφαρμόζουν και ως προς την χωροθέτηση του σταθμού ΑΗΕ, τα κριτήρια χωροθέτησης των ΑΣΠΗΕ (όπως αυτά προβλέπονται στο Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε.):

(α) άρθρο 24: «1. *Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας ...* 2. *Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις; γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης...».*

(β) άρθρο 79 παρ. 8: «*Τα προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης εγκρίνονται από την Ολομέλεια της βουλής, όπως νόμος ορίζει.*».

(γ) άρθρο 106 παρ. 1: «*Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας. Λαμβάνει τα επιβαλλόμενα μέτρα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα, για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προαγωγή ιδίως της οικονομίας των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών.*».

Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός αποτελεί την χωρική έκφραση των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, τα οποία είναι αρμόδια να συντάσσει το κράτος σύμφωνα με τις αρχές και τα πορίσματα της επιστήμης της χωροταξίας αλλά και κάθε άλλης επιστήμης που σχετίζεται με τη

συγκεκριμένη ρύθμιση, την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, καθώς και τους μακροπρόθεσμους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, οι κατά το δυνατόν βέλτιστοι όροι διαβίωσης του πληθυσμού και η οικονομική ανάπτυξη σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας (ΣτΕ Ολομέλεια 3920/2010, ΣτΕ 1421/2013, 1422/2013, 4013/2013, 4784/2013, 4785/2013, 4982/2014, 4966/2014, ΣτΕ 1528/2003 Ολομ., 1847/2008 Ολομ., 3059/2009 Ολομ., 415/2011 Ολομ., ΣτΕ 415/2004 Ολομ., 3838/2009, 123/2007 κ.ά.).

Περαιτέρω, τα ειδικά χωροταξικά πλαίσια αποτελούν τομεακού χαρακτήρα μέσα χωροταξικού σχεδιασμού εθνικού επιπέδου, αποτελώντας έτσι την γενική πρόταση χωροταξικής οργάνωσης συγκεκριμένων τομέων παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής σημασίας, που διατυπώνεται μετά από εκτίμηση των βασικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων της οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας στους συγκεκριμένους τομείς και των προβλεπομένων επιπτώσεών τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, εξειδικεύοντας και συμπληρώνοντας τις κατευθύνσεις του γενικού πλαισίου, συγκροτώντας δε με αυτό ένα συνεκτικό σύνολο γενικών κατευθύνσεων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο.

Κατά το σύστημα του νόμου, αποτελούν δεύτερο στάδιο χωροταξικού σχεδιασμού και περιλαμβάνουν αφενός μεν επιλογές στρατηγικού χαρακτήρα, συναρτώμενες με μακροπρόθεσμες εκτιμήσεις εντασσόμενες στα προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που εγκρίνονται από την Ολομέλεια της Βουλής κατά το άρθρο 79 παρ. 8 του Συντάγματος, αφετέρου δε γενικές κατευθύνσεις και ειδικότερες ρυθμίσεις, συνδεδεμένες αρρήκτως με τα ανωτέρω ζητήματα, για τη θέσπιση των οποίων παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση με τις διατάξεις του ν. 4447/2016 και παλαιότερα με εκείνες του ν. 2742/1999 (ΣτΕ Ολομέλεια 3632/2015, ΣτΕ 1421/2013, 1422/2013, 4784/2013, 4785/2013, 4982/2014, 4966/2014 κ.ά.).

Ο δε ν. 4447/2016 (και παλαιότερα ο ν. 2742/1999), αποτελεί τον εφαρμοστικό του άρθρου 106 παρ. 8 του Συντάγματος νόμο, στο οποίο (άρθρο) προβλέπεται η διαδικασία έγκρισης των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ήτοι (και) των Ειδικών Χωροταξικών Σχέδιων (τα οποία υπάγονται, όπως προεκτέθηκε, στην έννοια των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης).

Επομένως, τα Ειδικά Χωροταξικά Σχέδια, όπως και το υπό κρίση Ειδικό Χωροταξικό για τις Α.Π.Ε., μπορούν να εγκρίνονται και άρα και να τροποποιούνται, ΜΟΝΟΝ σύμφωνα με την διαδικασία που επιτάσσει ο εφαρμοστικός του άρθρου 106 παρ. 8 του Συντάγματος ν. 4447/2016, στη βάση των αρχών που καθιερώνονται από το άρθρο 24 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος, ήτοι βάσει ορθολογικών, επιστημονικών κριτηρίων.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και όταν μία ρύθμιση χωροταξικού τύπου εισάγεται με κοινό νόμο και όχι δηλαδή με την διαδικασία που προβλέπει ο ν. 4447/2016, θα πρέπει να συνοδεύεται από ειδική μελέτη, βάσει της οποίας και θα πρέπει να εκτιμώνται οι επιπτώσεις της.

Για το εν λόγω ζήτημα, άλλωστε, έχει αποφανθεί η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, δια της υπ' αριθ. 123/2007 Απόφασής της, σύμφωνα με την οποία:

«Επειδή, περαιτέρω, όπως προκύπτει από τη διατύπωση της παρ. 2 του άρθρου 24 του Συντάγματος, η οποία συμπληρώνει τη βασική ρύθμιση περί χωροταξικής και πολεοδομικής οργανώσεως της Χώρας και ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι "οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης", δεσμεύει όλα τα κρατικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου του κοινού νομοθέτη.. Έχει δε την έννοια ότι, ειδικά κατά τη θέσπιση χωροταξικών και πολεοδομικών ρυθμίσεων, τόσο η Διοίκηση, όσο και ο κοινός νομοθέτης οφείλουν, προς επίτευξη του τασσομένου σκοπού της εξυπηρέτησής της λειτουργικότητας και αναπτύξεως των οικισμών και της εξασφάλισης των καλύτερων όρων διαβίωσης, να λαμβάνουν υπόψη τα πορίσματα και τις εφαρμογές των επιστημών της χωροταξίας και της πολεοδομίας, αλλά και κάθε άλλης επιστήμης που αφορά στη συγκεκριμένη ρύθμιση. Επομένως, νομοθετική ρύθμιση με τέτοιο περιεχόμενο είναι συνταγματικώς επιτρεπτή, μόνον εφόσον έχει ψηφισθεί μετά από εκτίμηση ειδικής για την προτεινόμενη ρύθμιση επιστημονικής μελέτης.».

Εξάλλου, το ΣτΕ έχει παγιώσει την ανωτέρω νομολογία του (ενδεικτικά βλ. ΣτΕ 3500/2009, 914/2017 148/2018, 293/2018, Ολ ΣτΕ 1761/2019), δεδομένου ότι βασικό χαρακτηριστικό του χωροταξικού σχεδιασμού είναι ο τρόπος άσκησης και υλοποίησής του, ο οποίος οφείλει να πραγματοποιείται με κριτήρια τεχνικά και σε συμμόρφωση με τους κανόνες της επιστήμης. Άλλωστε η διαμόρφωση και η υλοποίηση του χωροταξικού σχεδιασμού εκ μέρους της Διοίκησης, σύμφωνα με τεχνικά και επιστημονικά κριτήρια ήταν πάντοτε δεδομένη και αυτονόητη. Οι συνταγματικές εν λόγω προβλέψεις έχουν ως στόχο να γίνει ο δικαστικός έλεγχος οριακός, δηλαδή να γίνει έλεγχος συνταγματικότητας, μέσω από τον οποίο ο δικαστής εξετάζει εάν υπήρξε η αναγκαία επιστημονική προετοιμασία του νομοθέτη και εάν ακολουθήθηκε μια επιστημονικά αποδεκτή μέθοδος.

Σημαντικό επίσης χαρακτηριστικό του χωροταξικού σχεδιασμού είναι οι στοχεύσεις του, οι οποίες συνοψίζονται στην εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας και την ανάπτυξη του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος καθώς και στην εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών ορίων διαβίωσης. Παράλληλα, με αυτές τις στοχεύσεις διαφαίνεται ο απώτερος σκοπός του χωροταξικού σχεδιασμού που δεν είναι άλλος από την διασφάλιση της οικονομικής μεγέθυνσης, της κοινωνικής ισότητας και της περιβαλλοντικής προστασίας. Είναι σαφές δηλαδή ότι βασικός στόχος του χωροταξικού σχεδιασμού είναι η βιώσιμη ανάπτυξη.³⁸

6.4. Εν προκειμένω, η ακολουθούμενη αδειοδοτική διαδικασία ως προς τους συσσωρευτές, βασίζεται στις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023, δια των οποίων θεσπίστηκε η «απονομή» των κριτηρίων χωροθέτησης (μεταξύ άλλων και) των ΑΣΠΗΕ, όπως αυτά έχουν προβλεφθεί στο Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε. και στους συνοδευτικούς αυτών (των ΑΣΠΗΕ) σταθμούς ΑΗΕ.

³⁸ Δημήτριος Βασιλειάδης, Χριστίνα Διβάνη, Θεώνη Κανελλοπούλου, Μεταξία Κουσκούνα, Ανδρέας Παπαπετρόπουλος, «Το Δίκαιο του Περιβάλλοντος μέσα από τη νομολογία του ΣτΕ», Εκδόσεις ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ 2021, σελ. 820-821.

Πλην όμως, ούτε στην από 2007 ΣΜΠΕ ούτε και στην από Ιανουάριο του 2007 Υποστηρικτική Μελέτη του Ειδικού αυτού Χωροταξικού Σχεδίου, αναφέρεται το παραμικρό αναφορικά με τους σταθμούς συσσωρευτών (μπαταριών) λιθίου, με αποτέλεσμα να μην αξιολογούνται οι επιπτώσεις των (ανύπαρκτων ούτως ή άλλως) κριτηρίων εγκατάστασής τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Είναι εμφανές, εκ των ανωτέρω, ότι οι επιστημονικές μελέτες στις οποίες στηρίχθηκε το Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε., ουδέν διέλαβαν αναφορικά με τα κριτήρια για την ορθολογική χωροταξική διάρθρωση των σταθμών ΑΗΕ.

Επομένως, τα κριτήρια αυτά, θα έπρεπε να προκύψουν είτε κατόπιν τροποποίησης του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε. μέσα από την διαδικασία που θέτει το άρθρο 5 του ν. 4447/2016, δηλαδή με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών, ύστερα από την σύνταξη ΣΜΠΕ και κατόπιν της γνώμης του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας, είτε τουλάχιστον κατόπιν Ειδικής Μελέτης που θα υποβαλλόταν μαζί με το οικείο σχέδιο νόμου στην εθνική αντιπροσωπεία.

Πλην όμως, εν προκειμένω, όπως εξάλλου προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση αφενός του ν. 4685/2020 και αφετέρου του ν. 5037/2023, τίποτα από τα δύο δεν συνέβη, με αποτέλεσμα οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023, στις οποίες εδράζεται η ακολοθούμενη αδειοδοτική διαδικασία του συνοδού έργων των συσσωρευτών, να τυγχάνουν ανίσχυρες ως αντίθετες προεχόντως στο άρθρο 24 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, δια των οποίων επιτάσσεται ο ορθολογικός χωροταξικός σχεδιασμός, εξ ου και η Υπηρεσία δέον όπως απορρίψει κατά το σκέλος του συνοδού αυτού έργου την Μ.Π.Ε..

Μάλιστα, στις ανωτέρω επισημάνσεις για την αντισυνταγματικότητα της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 είχε καταλήξει και η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής κατά τον έλεγχο του οικείου νομοσχεδίου, διαλαμβάνοντας σχετικώς τα εξής:

«1. Επί του άρθρου 4

Το άρθρο 4 αναφέρεται στα στάδια αδειοδότησης των σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας & Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού - Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης, καθώς και στην αδειοδότηση των σταθμών αποθήκευσης ενέργειας...

Σχετικά με το ζήτημα της περιβαλλοντικής χωροθέτησης και αδειοδότησης των σταθμών Α.Π.Ε. & Σ.Η.Θ.Υ.Α. και των σταθμών αποθήκευσης ενέργειας, επισημαίνονται τα εξής: Σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, με τη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 106 παρ. 1 Συντ κατοχυρώνεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης (ΣτΕ Ολομ. 3920/2010 «(...) Από τις διατάξεις των άρθρων 24 παρ. 1 και 2, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος συνάγεται ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός, ο οποίος αποτελεί τη χωρική έκφραση των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ανήκει στην αρμοδιότητα του κράτους, το οποίο υποχρεούται, σύμφωνα με τις αρχές και τα πορίσματα της επιστήμης της χωροταξίας, να λαμβάνει τα αναγκαία για τον ορθολογικό χωροταξικό σχεδιασμό μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, οι κατά το δυνατόν βέλτιστοι όροι διαβιώσεως του πληθυσμού και η οικονομική ανάπτυξη σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας. Εντός του πλαισίου αυτού, ουσιώδης συντελεστής

για τη βιώσιμη ανάπτυξη και, κατά μείζονα λόγο, για την προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, των οποίων η οικιστική και εν γένει οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συνδέεται με τη διατήρηση του χαρακτήρα τους και του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος και να μην παραβιάζει τη φέρουσα ικανότητά τους, είναι τα χωροταξικά σχέδια, με τα οποία τίθενται, με βάση την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και ρυθμίζεται, μεταξύ άλλων, το πλαίσιο για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών ασκήσεως παραγωγικών δραστηριοτήτων και των ελεύθερων χώρων στις εκτός σχεδίου περιοχές (...)» (βλ. επίσης ΣτΕ 3396-7/2010, 3037/2008, 705/2006, 1569/2005 κ.ά., βλ. ακόμη, εκτενέστερα, Γ. Παπαδημητρίου, Το περιβαλλοντικό Σύνταγμα, σε Συνταγματικές μελέτες, τ. Ι 2007, εκδ. Α. Σάκουλα, Κ. Σακελλαροπούλου, Περιβαλλοντικό Σύνταγμα και ΣτΕ στα χρόνια της κρίσης, σε Νόμος και Φύση, Φεβρουάριος 2018) ... (ΣτΕ 741/2019, 3565-6/2014, ΣτΕ 7μελής 1421-2/2013 «(...) κύριος στόχος του (εννοείται, του ν. 3851/2010) είναι η επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προκειμένου αφενός μεν να μειωθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, αφετέρου δε να επιτευχθεί η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας (...) κατά τη σύνταξη των χωροταξικών πλαισίων, πρέπει να συνεκτιμάται και η κατά προτεραιότητα προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η οποία πρέπει να λαμβάνει χώρα προς το σκοπό της βιώσιμης αξιοποίησης των πηγών του εθνικού πλούτου και συμφώνως προς τις διεθνείς υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η χώρα και τις δεσμεύσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση (...) οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να προωθούνται κατά προτεραιότητα ως μέσο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την προστασία της ατμόσφαιρας, την εξασφάλιση του βιώσιμου ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας, την επίτευξη της αιεφόρου ανάπτυξης και τη βιώσιμη αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου (...) για την εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας λαμβάνονται υπόψη μόνον εγκεκριμένα χωροταξικά, πολεοδομικά, ρυθμιστικά ή άλλα σχέδια χρήσεων γης και εγκεκριμένες μελέτες που εναρμονίζονται προς το εγκριθέν ειδικό χωροταξικό πλαίσιο, εφόσον με αυτά έχει ληφθεί μέριμνα για τη μέγιστη αξιοποίηση του διαθέσιμου ενεργειακού δυναμικού (...) στην περίπτωση που δεν υπάρχουν τέτοια σχέδια, η χωροθέτηση εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας γίνεται απευθείας κατ' εφαρμογή των κατευθύνσεων του ειδικού αυτού χωροταξικού πλαισίου (...) τα εγκεκριμένα περιφερειακά πλαίσια πρέπει να τροποποιούνται ή να αναθεωρούνται προκειμένου να εναρμονίζονται προς τις κατευθύνσεις του γενικού και των ειδικών χωροταξικών πλαισίων. Ειδικώς, στην περίπτωση ήδη εγκριθέντων περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού, ρυθμιστικών σχεδίων, γενικών πολεοδομικών σχεδίων, ζωνών οικιστικού ελέγχου ή άλλων σχεδίων χρήσεων γης, που δεν καλύπτουν επαρκώς τις κατευθύνσεις του ως άνω ειδικού χωροταξικού πλαισίου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μέχρι την εναρμόνισή τους προς τις κατευθύνσεις αυτές, η χωροθέτηση των σχετικών έργων «γίνεται με άμεση και αποκλειστική εφαρμογή» του ειδικού πλαισίου (...) Ειδικότερα, με το ειδικό χωροταξικό σχέδιο (...) τίθενται οι γενικές αρχές και κατευθύνσεις της εθνικής χωροταξικής πολιτικής στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες εξειδικεύονται περαιτέρω, μέσω των εισαγόμενων με το ίδιο αυτό σχέδιο

κανόνων και κριτηρίων χωροθέτησης, με τους οποίους επιδιώκεται, πλην άλλων, η εγκαθίδρυση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού, που θα συμβάλλει, στην υλοποίηση των διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η χώρα για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και η διαμόρφωση σαφούς πλαισίου, ώστε να περιοριστούν οι αβεβαιότητες και οι συγκρούσεις χρήσεων γης. Για την επίτευξη των στόχων αυτών προβλέπονται όροι και κριτήρια που αφορούν τον εντοπισμό των κατ' αρχήν κατάλληλων, από απόψεως διαθέσιμου δυναμικού, περιοχών για την εγκατάσταση των οικείων έργων, τον καθορισμό περιοχών αποκλεισμού και ζωνών ασυμβατότητας, δηλαδή την εκ των προτέρων απαγόρευση της εγκαταστάσεως μονάδων ηλεκτροπαραγωγής εντός ή πλησίον περιοχών που χρήζουν, λόγω της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής τους σημασίας ή της έντονης οικιστικής και οικονομικής τους ανάπτυξης, αυξημένης προστασίας, καθώς και την ενσωμάτωση στις επιμέρους ρυθμίσεις του σχεδίου συγκεκριμένων απαιτήσεων για την εξασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και, ιδίως, για την αρμονική ένταξη των σχετικών έργων στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής εγκαταστάσεώς τους» (βλ. επίσης και ΣτΕ 7μ. 303/2017, ΣτΕ 7μ. 807/2014, 571/2010)...Όπως έχει, περαιτέρω, κριθεί, από τον συνταγματικά κατοχυρωμένο κανόνα της βιώσιμης ανάπτυξης συνάγεται ότι στα ευπαθή οικοσυστήματα, τα οποία αποτελούν σημαντικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, επιτρέπεται μόνον η εγκατάσταση και λειτουργία ήπιων τεχνικών έργων και παρεμβάσεων, κανόνας, ο οποίος ισχύει και για τα έργα παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ενέργειας. Ειδικώς η συμφωνία προς την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης τεχνικών έργων που εντάσσονται σε μείζονα προγράμματα, όπως είναι τα ενεργειακά, πρέπει να γίνεται με μακροπρόθεσμη προοπτική και συνολική πρόγνωση και αξιολόγηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον και όχι με αμιγώς οικονομικά ή τεχνικά κριτήρια. Μάλιστα, στα ευπαθή οικοσυστήματα εφαρμόζεται ο κανόνας της ήπιας διαχείρισής τους «(...) η οποία είναι και η μόνη συμβατή προς την ευαίσθητη φύση τους και τον εύθραυστο χαρακτήρα της οικολογικής τους ισορροπίας...» (βλ. ΣτΕ Ολομ. 2939 - 2940/2000, 3606/2007, 3752-5/2009, 3836/2009, ΣτΕ 2741/2014, κ.ά.)...

Σημειωτέον ότι στο προοίμιο της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31.12.2011 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, γίνεται αναφορά στο άρθρο 191 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος θεμελιώνεται επί των αρχών της προφύλαξης, της προληπτικής δράσης και της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή καθώς και επί της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον όλων των τεχνικών διαδικασιών σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όσο το δυνατόν πιο έγκαιρα, ενώ, επίσης, είναι απαραίτητο να εναρμονίζονται οι αρχές που διέπουν την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, όσον αφορά ιδίως τα σχέδια των έργων που θα πρέπει να υπόκεινται σε εκτίμηση με τις βασικές υποχρεώσεις του κυρίου του έργου και το περιεχόμενο της εκτίμησης (βλ. παρ. 4 του Παραρτήματος I και παρ. 13 του Παραρτήματος II της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ της 31.12.2011). Μάλιστα, η κατά το άρθρο 6 παρ. 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων ενός σχεδίου ή έργου προϋποθέτει ότι, προ της εγκρίσεως του

σχεδίου ή του έργου, προσδιορίζονται όλες οι πτυχές του σχεδίου ή του έργου που θα μπορούσαν, είτε καθεμία από μόνη της είτε σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα, να επηρεάσουν την επίτευξη των στόχων διατήρησης του συγκεκριμένου τόπου (ΔΕΕ C-387/15 και C-388/15, σκ. 50, απόφαση της 14.01.2016, C-399/14, σκ. 49, C-258/11, σκ. 40, C-404/09, σκ. 99, C127/02 σκ. 42, ΣτΕ 551/2015, 2741/2014)...

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο οι υπό ψήφιση διατάξεις του παρόντος άρθρου να περιλαμβάνουν το πλαίσιο των κριτηρίων και προϋποθέσεων σχετικά με την προηγούμενη περιβαλλοντική χωροθέτηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον τόσο ως προς την συμπερίληψη των σταθμών αποθήκευσης Α.Π.Ε., όσο και ως προς τη δυνατότητα ενδεχόμενης χωροθέτησης των εν λόγω εγκαταστάσεων των σταθμών Α.Π.Ε. & Σ.Η.Θ.Υ.Α. σε δασικές εκτάσεις, αρχαιολογικούς χώρους, οικισμούς, παραδοσιακούς οικισμούς, στον αιγιαλό, στην παραλία, στις θαλάσσιες εκτάσεις ή ακόμη και στον πυθμένα της θάλασσας.».

6.5. Η αντίθεση δε των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023 στα άρθρα 24, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, επιτείνεται περαιτέρω από το γεγονός ότι συσσωρευτές λιθίου (μπαταρίες) μπορούν να θέσουν ιδιαίτερους κινδύνους ασφάλειας επειδή περιέχουν έναν εύφλεκτο ηλεκτρολύτη, με αποτέλεσμα να ενέχουν σοβαρούς κινδύνους εκρήξεων και πυρκαγιών.

Τα φωτοβολταϊκά πάνελς ή οι ανεμογεννήτριες, πέραν των όποιων άλλων επιπτώσεων τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, συνήθως δεν ενέχουν κινδύνους πυρκαγιών λόγω των δομικών υλικών που τα/τις απαρτίζουν. Ωστόσο, οι μπαταρίες λιθίου εκ της φύσης τους, λόγω του εύφλεκτου υγρού διαλύτη που περιέχουν ΟΛΕΣ, είναι εξαιρετικά επικίνδυνες για την πρόκληση σοβαρών εκρήξεων και πυρκαγιών. Αυτό από μόνο του το γεγονός, είναι αυτονόητο ότι θα έπρεπε, δυνάμει του άρθρου 24 του Συντάγματος, να έχει ληφθεί υπόψη κατά τον σχεδιασμό της χωροταξικής τους διάρθρωσης, δηλαδή κατά την διαμόρφωση των κριτηρίων χωροθέτησής τους.

Ωστόσο, τίποτα τέτοιο δεν έχει συμβεί εν προκειμένω, αντιθέτως ο νομοθέτης χωρίς να ακολουθήσει την προβλεπόμενη εκ του Συντάγματος διαδικασία χωροταξικής διάρθρωσης των σταθμών ΑΗΕ, χωρίς καν να στηριχθεί σε κάποια επιστημονική μελέτη ή ανάλυση, απένειμε σε αυτούς όλως αυθαιρέτως, αντιεπιστημονικώς και φυσικά αντισυνταγματικά τα ίδια ακριβώς κριτήρια χωροθέτησης (και άρα και αποκλεισμού) με τις μονάδες ΑΠΕ που συνοδεύουν, παρότι πρόκειται για εντελώς διαφορετικής τεχνολογίας και μείγματος τεχνολογικές – βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

Κατά συνέπεια, εκ των ανωτέρω **αβίαστα συνάγεται ότι η εν λόγω «επιλογή» του νομοθέτη αναφορικά με την χωροθέτηση των σταθμών ΑΗΕ ανά την επικράτεια, χωρίς να αιτιολογεί την «επιλογή» του αυτή με ειδική επιστημονική μελέτη ή έστω τεκμηρίωση, στο πλαίσιο της αιτιολογικής έκθεσης των ν. 4951/2022 και 5037/2023, αντιτίθεται στις ως άνω διατάξεις των άρθρων 24, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, εξ ου και η Υπηρεσία Σας, δέον όπως απορρίψει την παρούσα Μ.Π.Ε. κατά το σκέλος των συσσωρευτών, αφού εδράζεται επί των ανωτέρω ανίσχυρων διατάξεων.**

7. Αντίθεση των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023 με τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, «Σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» ως προς το συνολικό έργο των συσσωρευτών (σταθμοί ΑΗΕ)

Στην ως άνω Οδηγία 2001/42/ΕΚ (εφεξής «Οδηγία ΣΕΠΕ»), προβλέπονται τα εξής:

(α) άρθρο 1: «Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων στην προετοιμασία και θέσπιση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης, εξασφαλίζοντας ότι, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, θα γίνεται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για ορισμένα σχέδια και προγράμματα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.».

(β) άρθρο 2: «Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας:

α) ως «**σχέδια και προγράμματα**» νοούνται τα σχέδια και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, καθώς και οι τροποποιήσεις τους:

— που εκπονούνται ή/και εγκρίνονται από μια αρχή σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο ή που εκπονούνται από μια αρχή προκειμένου να εγκριθούν, μέσω νομοθετικής διαδικασίας, από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση, και

— που απαιτούνται βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων,

β) ως «**εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων**» νοείται η εκπόνηση περιβαλλοντικής μελέτης, η διεξαγωγή διαβουλεύσεων, η συνεκτίμηση της περιβαλλοντικής μελέτης και των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων κατά τη λήψη αποφάσεων καθώς και η παροχή πληροφοριών σχετικά με την απόφαση, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9...».

(β) άρθρο 3: «1. Πραγματοποιείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9, για σχέδια και προγράμματα που αναφέρονται στις παραγράφους 2 έως 4, και τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

2. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, πραγματοποιείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για όλα τα σχέδια και προγράμματα:

α) τα οποία εκπονούνται για τη γεωργία, δασοπονία, αλιεία, **ενέργεια**, βιομηχανία, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων, διαχείριση υδάτινων πόρων, τηλεπικοινωνίες, τουρισμό, χωροταξία ή χρήση του εδάφους και τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων που απαριθμούνται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ, ή

β) για τα οποία, λόγω των συνεπειών που ενδέχεται να έχουν σε ορισμένους τόπους, απαιτείται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

3. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 2 σχέδια και προγράμματα που καθορίζουν τη χρήση μικρών περιοχών σε τοπικό επίπεδο και οι ήσσονες τροποποιήσεις των αναφερόμενων στην παράγραφο 2 σχεδίων και προγραμμάτων υποβάλλονται σε

εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων μόνον όταν τα κράτη μέλη αποφασίζουν ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

4. Τα κράτη μέλη αποφασίζουν εάν τα σχέδια και προγράμματα, πλην των αναφερόμενων στην παράγραφο 2, τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων, ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.».

Όπως άλλωστε, παγίως έχει κριθεί από το ΔΕΕ «Ένα σχέδιο ή πρόγραμμα θέτει ένα πλαίσιο, εφόσον λαμβάνονται αποφάσεις **οι οποίες επηρεάζουν την ενδεχόμενη εν συνεχεία έγκριση σχεδίων**, ιδίως όσον αφορά τον τόπο, τη φύση, το μέγεθος και τις συνθήκες λειτουργίας είτε με τη χορήγηση πόρων (προτάσεις στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-105/09 και C-110/09).» (C-24/19 κ.λπ.).

Επομένως, βάσει των ανωτέρω, κάθε σχέδιο ή πρόγραμμα, δηλαδή, κανονιστική απόφαση ή ακόμα και διάταξη νόμου (όπως εν προκειμένω) που θέτει το πλαίσιο για την εφεξής αδειοδότηση πλειάδας εγκαταστάσεων, πρέπει να υποβάλλεται σε Στρατηγική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών του Επιπτώσεων (ΣΕΠΕ), πολλώ δε μάλλον εν προκειμένω, όπου σύμφωνα ιδίως με την διάταξη της **παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023**, η εγκατάσταση σταθμών ΑΗΕ, επιτρέπεται και εντός περιοχών που έχουν υπαχθεί στο Δίκτυο Natura 2000, και άρα εφαρμόζεται η περ. β' της παρ. 2 του ανωτέρω άρθρου 3 της Οδηγίας ΣΕΠΕ.

Επιτρέπεται δε εντός των εν λόγω περιοχών, καθώς βάσει της **παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023**: «Όπου κατά την κειμένη νομοθεσία και τον οικείο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό προβλέπεται ως επιτρεπτή η εγκατάσταση σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, **νοείται ότι επιτρέπεται και η εγκατάσταση σταθμών αποθήκευσης με σύστημα συσσωρευτών**». Αφού, λοιπόν, σύμφωνα με το οικείο Ειδικό Χωροταξικό, οι μονάδες ΑΠΕ μπορούν να εγκαθίστανται και εντός των περιοχών Natura, συνεκδοχικά, δυνάμει της ως άνω διάταξης, μπορούν εντός αυτών να εγκατασταθούν και οι σταθμοί ΑΗΕ.

Ως εκ τούτου, οι επίδικες διατάξεις της **παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023** συνιστούν «σχέδιο και πρόγραμμα» κατά την έννοια της Οδηγίας ΣΕΠΕ, αφού θέτουν το πλαίσιο για την εφεξής αδειοδότηση και χωροθέτηση ΟΛΩΝ των σταθμών ΑΗΕ στην χώρα, και άρα θα έπρεπε να υποβληθούν σε Στρατηγική Εκτίμηση των Επιπτώσεών τους δια της εκπόνησης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Κατά συνέπεια, η Υπηρεσία σας δέον όπως απορρίψει την Μ.Π.Ε., καθώς εδράζεται στις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023, οι οποίες όμως τυγχάνουν ανίσχυρες ως αντίθετες στις διατάξεις των άρθρων 1, 2 και 3 της Οδηγία 2001/42/ΕΚ, αφού, κατά παράβαση αυτών, ουδέποτε υποβλήθηκαν στην διαδικασία ΣΕΠΕ.

8. Συμπληρωτικές παρατηρήσεις ως προς το συνοδό έργο των συσσωρευτών (σταθμών ΑΗΕ)

8.1. Όπως καταδείχτηκε ανωτέρω, τόσο η αναλυτική περιγραφή του συνοδού έργου των συσσωρευτών όσο και η εκτίμηση των αναμενόμενων επιπτώσεων τους τυγχάνει πολλαπλώς ελλιπής και πλημμελής, καθότι:

α) Δεν εξετάζεται καμία εναλλακτική λύση ως προς την θέση χωροθέτησης του συνοδού έργου των συσσωρευτών, έλλειψη η οποία παρίσταται πολύ σημαντική αφού δεν προκύπτει ο λόγος επιλογής του συγκεκριμένου σημείου για την χωροθέτηση των συσσωρευτών, το οποίο βρίσκεται εντός πυκνής δασικής βλάστησης, με μεγάλες κλίσεις και έντονο ανάγλυφο, αλλά και εντός της κοίτης υδατορέματος.

β) Η θέση χωροθέτησης των συσσωρευτών εντοπίζεται εντός υδατορέματος, στοιχείο το οποίο πέραν της της υποχρέωσης οριοθέτησής του σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4258/2014, εκτός των άλλων δύναται να θέσει και ζητήματα ασφαλείας.

γ) Ελλείπει η απαιτούμενη αναλυτική περιγραφή του έργου αυτού, και ιδίως του είδους της τεχνολογίας/χημικής σύστασης των μπαταριών, του τύπου τους, του συγκεκριμένου μοντέλου και της εταιρείας παραγωγής τους, των επιμέρους εγκαταστάσεων που είθισται να περιέχουν οι σχετικοί σταθμοί ΑΗΕ (υποσταθμούς MT/XT, μετατροπείς ισχύος, συστήματα ψύξης/θέρμανσης κ.ά) και τα χαρακτηριστικά αυτών, τις τεχνικές προδιαγραφές του επιλεγέντος τύπου συσσωρευτών ως προς την ασφαλή λειτουργία τους, τα μέτρα πυροπροστασίας κ.λπ.

δ) Η θέση του πολυγώνου εγκατάστασης των συσσωρευτών θα είναι προσβάσιμη μέσω του Κλάδου 18 της νέας υπό διάνοιξη οδοποιίας πρόσβασης, ο οποίος παρουσιάζεται παραπλανητικά, αφενός ως διανοιγόμενος αποκλειστικά για τις ανάγκες του υπόγειου δικτύου Μ.Τ., αφετέρου ως δήθεν «τρακτερόδρομος», παρότι το πλάτος του είναι κατά πολύ μεγαλύτερο των «τρακτερόδρομων» (2,5 με 3 μέτρα), ενώ φέρει μέγιστη κατά μήκος κλίση 19,9 %.

ε) Η αδειοδοτική διαδικασία πάσχει, καθ' ο μέρος εδράζεται επί των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022 και της παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 5037/2023 οι οποίες όμως τυγχάνουν ανίσχυρες ως αντίθετες αφενός στις διατάξεις των άρθρων 24, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, αφετέρου στις διατάξεις των άρθρων 1, 2 και 3 της Οδηγία 2001/42/ΕΚ.

8.2. Πέραν αυτών, πρέπει να επισημανθεί περαιτέρω ότι οι εγκαταστάσεις Αποθήκευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας εγείρουν **σοβαρό ρίσκο εκδήλωσης ατυχημάτων και πυρκαγιών**. Σημαντικό μέρος αυτών προκαλείται από το φαινόμενο της **θερμικής διαφυγής**³⁹ (thermal runaway), το οποίο μπορεί να προκαλέσει μεγάλης έκτασης πυρκαγιές, οι οποίες είναι και εξαιρετικά δύσκολες στην κατάσβεσή τους. Έχει καταγραφεί ένας μεγάλος αριθμός ατυχημάτων με εκδήλωση πυρκαγιών και εκρήξεων από την λειτουργία αντίστοιχων εγκαταστάσεων σε χώρες του εξωτερικού, από τις οποίες αναφέρουμε ενδεικτικά την πυρκαγιά σε μονάδα ΑΗΕ στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ τον Μάιο του τρέχοντος έτους, για την οποία χρειάστηκαν πέντε ημέρες για να περιοριστεί ενώ ακόμη και έντεκα ημέρες μετά την εκδήλωσή της, δεν είχε σβήσει πλήρως⁴⁰, καθώς και την πυρκαγιά που εκδηλώθηκε σε αντίστοιχο σύστημα ΑΗΕ στην

³⁹ Βλ. συναφώς Moa, E.H.Y., Go, Y.I. Large-scale energy storage system: safety and risk assessment. *Sustainable Energy res.* **10**, 13 (2023). <https://doi.org/10.1186/s40807-023-00082-z>.

⁴⁰ <https://energycentral.com/c/um/big-calif-battery-storage-facility-fire-burns-11-days>.

Αριζόνα των Η.Π.Α. το 2019, η οποία προκάλεσε τον τραυματισμό τεσσάρων πυροσβεστών λόγω έκρηξης που εκδηλώθηκε κατά την διάρκεια κατάσβεσής της⁴¹.

8.3. Εν προκειμένω, στην υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε., πέραν των ανωτέρω ελλείψεων δεν εκτιμάται δεόντως ο κίνδυνος από την εκδήλωση ατυχήματος εν γένει και ιδίως πυρκαγιάς, ούτε αναφέρονται τα ειδικότερα μέτρα που θα ληφθούν για τον περιορισμό του όποιου ρίσκου εκδήλωσης αυτών, ή περιορισμού τους σε περίπτωση που πράγματι λάβουν χώρα.

Χαρακτηριστικό είναι σχετικά ότι στο οικείο κεφάλαιο της Μ.Π.Ε.⁴² αναφέρονται τα εξής:

«Όσον αφορά τη μονάδα αποθήκευσης σε μπαταρίες, ο σημαντικότερος κίνδυνος για το περιβάλλον είναι η εκδήλωση φωτιάς ή/και έκρηξης λόγω υπεθέρμανσης. Κατά την κατασκευή και τη λειτουργία του επομένως θα πρέπει να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να αποφευχθούν σημαντικής έκτασης και έντασης ατυχήματα, ζημιές ή και καταστροφές στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Θα πρέπει κατ' ελάχιστον να τηρούνται οι προδιαγραφές ασφαλείας που τέθηκαν στην 1η προκήρυξη της ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΩΝ (ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ Ρ.Α.Α.Ε.Υ. 1/2023) 'ΠΡΩΤΗ (Α') ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΣΕ ΣΤΑΘΜΟΥΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 143ΣΤ ΤΟΥ Ν. 4001/2011 (Α' 179)).'»

Πλην όμως από κανένα στοιχείο της Μ.Π.Ε. δεν προκύπτει **ποιες εντέλει είναι οι συγκεκριμένες προδιαγραφές ασφαλείας που θα ακολουθήσει κατά την εγκατάσταση των συσσωρευτών**. Ακόμη δε και οι ανωτέρω προδιαγραφές ασφαλείας που τέθηκαν από την ΡΑΑΕΥ⁴³, θέτουν προϋποθέσεις που είναι εξαιρετικά δύσκολο να τηρηθούν στην επιλεγείσα θέση εγκατάστασης των συσσωρευτών – δηλαδή επί υδατορέματος, σε ορεινή περιοχή με έντονο ανάγλυφο, και με τον μοναδικό δρόμο πρόσβασης σε αυτήν να φέρει κατά μήκος κλίση 19,9 %-, όπως εν προκειμένω:

-Ο όρος ότι⁴⁴ σε περίπτωση ρίσκου πλημμύρας η εγκατάσταση ΑΗΕ να βρίσκεται σε υπερυψωμένη χαλύβδινη ή μεταλλική βάση πάνω από την ζώνη πλημμύρας, δεν προκύπτει πως θα τηρηθεί (C.I.3), λαμβανομένης υπόψη της **θέσης εγκατάστασης εντός υδατορέματος**, με συνεπακόλουθο αυξημένο κίνδυνο πλημμύρας (και κατολισθήσεων).

-Η απαίτηση να τηρηθούν οι **ειδικότερες αποστάσεις ασφαλείας μεταξύ των container**⁴⁵ με τους συσσωρευτές δεν προκύπτει από κανένα στοιχείο της Μ.Π.Ε. πως ακριβώς θα τηρηθεί, εάν υφίσταται επαρκής χώρος για την τοποθέτησή τους βάσει των προδιαγραφών αυτών, αφού άλλωστε η Μ.Π.Ε. δεν περιέχει σχετικό αναλυτικό διάγραμμα του έργου των συσσωρευτών.

⁴¹ McKinnon, MB, DeCrane, S. Kerber, S. (2020). Four firefighters injured in lithium—ion battery energy storage system explosion-arizona. Underwriters Laboratory. Columbia.

⁴² Σελ. 199 της Μ.Π.Ε.

⁴³ Βλ. Installation, Performance and Safety Specifications of Battery Energy Storage Systems (BESS), ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η.1_ Προδιαγραφές ασφαλείας

⁴⁴ Βλ. όπως παραπάνω, όρος C.I.3.

⁴⁵ Βλ. όπως παραπάνω, όρος C.II.1.

-Οι δρόμοι εντός της εγκατάστασης των σταθμών ΑΗΕ⁴⁶ πρέπει να φέρουν πυροσβεστικούς κρούνους. Η θέση εγκατάστασης επί του όρους Ριγάνι βρίσκεται προδήλως μακριά από πυροσβεστικούς κρούνους και γενικά κάποια σταθερή πηγή νερού για τις τυχόν ανάγκες πυρόσβεσης που θα προκύψουν και την τήρηση αυτής της απαίτησης.

-Σε ευρύτερο επίπεδο, δεν έχει αξιολογηθεί εν γένει ο κίνδυνος πυρκαγιάς για τους οικισμούς της περιοχής και ιδίως για το Ριγάνι, το οποίο εντοπίζεται σε απόσταση μόλις 1.000 μ. ανατολικά της θέσης εγκατάστασης των συσσωρευτών, σε περίπτωση που εκδηλωθεί πυρκαγιά.

8.4. Όλες οι ανωτέρω επισημάνσεις μας αποδεικνύουν την **προχειρότητα και το ελλειπές** της υπό αξιολόγηση Μ.Π.Ε. ως προς το επιμέρους έργο των συσσωρευτών, στοιχείο το οποίο θα πρέπει να εκτιμήσει δεόντως η Υπηρεσία Σας, **και απορρίψει αυτήν και για τον λόγο αυτό.**

9. Παράλειψη εκτίμησης των επιπτώσεων του Φαινομένου Περιοδικής (διαλειπτόμενης) Σκίασης (Shadow Flicker Effect) επί του οικισμού του Ριγανίου

Το φαινόμενο του Shadow Flicker, αποτελεί την επίδραση των σκιών από τα περιστρεφόμενα πτερύγια των ανεμογεννητριών, όταν ο ήλιος βρίσκεται πίσω από αυτά. Οι σκιές των κινούμενων πτερυγίων είναι δυνατόν να δημιουργήσουν αλλαγές στην ένταση φωτός που δέχεται κάποιος παρατηρητής. Η σκιά μπορεί να προκαλέσει ενόχληση σε ανθρώπους μέσα σε κτήρια, που θα εκτεθούν σε ανάλογο φως, το οποίο εισέρχεται περνώντας ακόμη και από στενά παράθυρα.

Ο γενικός κανόνας που ακολουθείται από τις περισσότερες ευρωπαϊκές αρχές ως προς την ζώνη εξέτασης του φαινομένου γύρω από χωροθετούμενες Α/Γ είναι αυτός της απόστασης που προκύπτει από το γινόμενο του μήκους της φτερωτής με το 10 ($d \cdot 10$)⁴⁷.

Εν προκειμένω, οι Α/Γ του υπό αξιολόγηση ΑΣΠΗΕ χωροθετούνται σε απόσταση **757 μ.** από τον οικισμό Ριγάνι⁴⁸, εντοπίζεται δε εντός της ζώνης εξέτασης του φαινομένου, καθώς αυτή εκτείνεται σε απόσταση 1.500 ($10 \cdot d$). Πέραν αυτού, ο προσανατολισμός των χωροθετούμενων Α/Γ νοτίως και νοτιοδυτικώς του οικισμού (προκύπτει ευχερώς από το σύνολο των χαρτών που υπέβαλλε ο φορέας του έργου) βάσει της υφιστάμενης βιβλιογραφίας⁴⁹ συνεπάγεται ότι αναμένεται να απαντάται το φαινόμενο στον ανωτέρω οικισμό, καθώς οι περιοχές που επηρεάζονται από το φαινόμενο είναι αυτές στα **ανατολικά-βορειοανατολικά** και **δυτικά-βορειοδυτικά των Α/Γ.**

Κατά τούτο, βάσει των τεχνικών χαρακτηριστικών του έργου, της εγγύτητας και προσανατολισμού του σε σχέση με τον οικισμό Ριγάνι, η παράλειψη συνεκτίμησης της

⁴⁶ Βλ. όπως παραπάνω, όρος C.Π.2.

⁴⁷ βλ. ενδεικτικώς, Parsons Brinckerhoff for the Department of Energy and Climate Change in the UK (2011). Update of UK Shadow Flicker Evidence Base. Final Report, 2011, σελ. 56.

⁴⁸ Σελ. 144 της Μ.Π.Ε.

⁴⁹ βλ. ομοίως Parsons Brinckerhoff for the Department of Energy and Climate Change in the UK (2011). Update of UK Shadow Flicker Evidence Base. Final Report, 2011, σελ. 49.

επίπτωσης αυτής παρίσταται ουσιώδης, εξ ου και η Υπηρεσία Σας δέον όπως απορρίψει αυτήν και για τον λόγο αυτό.

10. Μη συμμετοχή δασολόγου μελετητή κατά τη σύνταξη της Μ.Π.Ε. και της μελέτης οδοποιίας

Λαμβανομένου υπόψη ότι στην έκταση επέμβασης του έργου περιλαμβάνονται (σχεδόν εν συνόλω) εκτάσεις που υπάγονται στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, είναι υποχρεωτική η συμμετοχή δασολόγου- μελετητή στη σύνταξη της Περιβαλλοντικής Μελέτης του έργου, βάσει των διατάξεων του άρθ. 11, παρ. 1, περ. ιβ του Π.Δ. 344/2000 (ΦΕΚ τ.Α, αρ. φ. 297/29.12.2000), καθώς και στην συνυποβληθείσα Μελέτη Οδοποιίας βάσει των διατάξεων του άρθ. 11, παρ. 1, περ. ια του ανωτέρω Π.Δ..

Ωστόσο, ούτε στην ομάδα που εκπόνησε την Μ.Π.Ε. συμμετείχε δασολόγος- μελετητής (συμμετείχαν στην μελετητική ομάδα τρεις περιβαλλοντολόγοι, ένας μηχανικός περιβάλλοντος, ένας Τοπογράφος Μηχανικός και ένας Φυσικός⁵⁰), αλλά ούτε και στην Μελέτη Οδοποιίας, η οποία υπογράφεται μόνον από τον εκπρόσωπο της Μελετητικής Εταιρείας, ο οποίος είναι Περιβαλλοντολόγος⁵¹.

Επομένως, στην σύνταξη της εγκριθείσας Μ.Π.Ε. και της Μελέτης Οδοποιίας παρά το νόμο δεν συμμετείχε δασολόγος – μελετητής, ως εκ τούτου εσφαλμένα και παρανόμως εγκρίθηκαν δια της προσβαλλομένης Απόφασης, η οποία τυγχάνει κατά τούτο ακυρωτέα.

ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΛΟΓΟΥΣ ΑΙΤΟΥΜΑΣΤΕ

1. Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Ηπείρου της Γενικής Διεύθυνσης Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτ. Ελλάδος και Ιονίου να υιοθετήσει τις παρούσες Απόψεις μας⁵² και να τις διαβιβάσει στον Συντονιστή της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

2. Ο Συντονιστής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτ. Ελλάδος και Ιονίου να αρνηθεί την έγκριση της υπό διαβούλευση Μελέτης λόγω των προαναφερθεισών νομικών και ουσιαστικών πλημμελειών της.

⁵⁰ Σελ. 29 της Μ.Π.Ε.

⁵¹ Σελ. 1 της ΜΕΛΕΤΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ - ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΣΤΟ ΑΙΟΛΙΚΟ ΠΑΡΚΟ «ΑΓΝΑΝΤΑΚΙ - ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ» Δ.Ε. ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ, Δ. ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ - Π.ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

⁵² Αφού εξετάσει τη βασιμότητά τους, η οποία εξάλλου αποδεικνύεται παραχρήμα, παρόλα αυτά είμαστε στη διάθεσή σας για όποια αναγκαία διευκρίνιση.

Ναύπακτος, 5.11.2024
Ο Πληρεξούσιος Δικηγόρος

ΤΡΥΦΩΝΑΣ Α. ΚΟΛΛΙΑΣ
ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ 23 – Τ.Κ. 11362 ΑΘΗΝΑ
Α.Μ./Δ.Σ.Α.: 31942 – ΤΗΛ.: 6972846529
ΑΦΜ: 138855883 – Δ.Ο.Υ.: ΙΓ' ΑΘΗΝΩΝ
EMAIL: info@kolliaslaw.gr